

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

OBOR: DĚJINY VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

**Reliéfní kachle z panských sídel v rozmezí let 1400-1530
a jejich ikonografické vyhodnocení**

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Michaela Sedřová

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Josef Bláha

OLOMOUC 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Brně, duben 2014

Bc. Michaela Sedřová

Obsah

1. Úvod	7
2. Historie vytápění kachlovými kamny.....	9
3. Části kamen	11
4. Středověké hrnčířské cechy v českých zemích	11
5. Výroba kachlů a její technologie.....	12
6. Typologie kachlů.....	17
7. Politická situace v českých zemích v 15. století.....	18
8. Nálezy z panských sídel	21
8.1. Soubor kachlů z hradu Blansek.....	23
8.2. Soubor kachlů z hradu Bouzov	23
8.3. Soubor kachlů z hradu Brandýs nad Orlicí.....	24
8.4. Soubor kachlů z hradu Buštěhrad	25
8.5. Soubor kachlů z hradu Cimburk u Koryčan.....	26
8.6. Soubor kachlů z hradu Cvilína	27
8.7. Soubor kachlů z hradu v Českém Krumlově	28
8.8. Soubor kachlů z hradu Dívčí Kámen	29
8.9. Soubor kachlů z hradu Helfenburk	30
8.10. Soubor kachlů ze zámku v Hranicích na Moravě	31
8.11. Soubor kachlů z hradu v Kostelci nad Černými lesy	32
8.12. Soubor kachlů z hradu Křídlo.....	33
8.13. Soubor kachlů z hradu Landštejn	33
8.14. Soubor kachlů z hradu Lichnice	34
8.15. Soubor kachlů z hradu Lipnice nad Sázavou.....	35
8.16. Soubor kachlů z hradu Litice nad Orlicí	35
8.17. Soubor kachlů z hradu Lopata	36
8.18. Soubor kachlů z hradu Lukov.....	37
8.19. Soubor kachlů z hradu Melice u Vyškova	37
8.20. Soubor kachlů z hradu Moravské Budějovice.....	39
8.21. Soubor kachlů z hradu Návarova.....	39
8.22. Soubor kachlů z Nového hradu u Adamova	40
8.23. Soubor kachlů z hradu Pernštejna.....	40

8.24.	Soubor kachlů z hradu Polná	41
8.25.	Soubor kachlů z hradu Rabštejna nad Střelou.....	41
8.26.	Soubor kachlů z hradu Rožnova	43
8.27.	Soubor kachlů z hradu Sovince	45
8.28.	Soubor kachlů z hradu Starého Jičína	45
8.29.	Soubor kachlů z hradu Štěpanice, okres Semily	45
8.30.	Soubor kachlů z hradu Tábora	46
8.31.	Soubor kachlů z hradu Valdeku	46
8.32.	Soubor kachlů z hradu Velkého Meziříčí	47
9.	Ikonografické náměty a jejich zdroje.....	48
9.1.	Náboženské motivy	49
9.1.1.	Scény ze Starého zákona	49
9.1.1.1.	Adam a Eva u stromu poznání	49
9.1.1.2.	Daniel.....	51
9.1.1.3.	Jonáš	52
9.1.1.4.	Samson bojující se lvem.....	53
9.1.2.	Scény z Nového zákona	55
9.1.2.1.	Archanděl Michael.....	55
9.1.2.2.	Beránek Boží	56
9.1.2.3.	Klanění tří králů / mágů	57
9.1.2.4.	Kristus na hoře Olivetské	59
9.1.2.5.	Madona.....	60
9.1.2.6.	Nesení kříže	60
9.1.2.7.	Panna Marie Assumpta.....	61
9.1.2.8.	Ukřižování	61
9.1.2.9.	Veraikon.....	62
9.1.2.10.	Vjezd do Jeruzaléma	64
9.1.2.11.	Zmrtvýchvstání Krista	64
9.1.2.12.	Zvěstování Panně Marii	65
9.2.	Scény ze života svatých.....	65
9.2.1.	Sv. Bartoloměj	66
9.2.2.	Sv. Jiří.....	66

9.2.3.	Sv. Kateřina Alexandrijská	68
9.2.4.	Sv. Martin	70
9.2.5.	Sv. Máří Magdaléna	70
9.3.	Ostatní motivy s náboženskou tematikou	71
9.3.1.	Mniši a církevní hodnostáři	71
9.3.2.	Symboly evangelistů	72
9.4.	Alegorické motivy	72
9.4.1.	Kozorožci u stromu	72
9.4.2.	Orel a zajíc	73
9.4.3.	Pelikán krmící mláďata vlastní krví	73
9.4.4.	Vlk kázající lidu	74
9.5.	Zvířecí motivy a fantaskní tvorové	75
9.5.1.	Drak	75
9.5.2.	Gryf	75
9.5.3.	Mantichora	75
9.5.4.	Meluzína	76
9.6.	Profánní motivy	77
9.6.1.	Hráči vrhcábů	77
9.6.2.	Hudebníci	79
9.6.3.	Husitští bojovníci	80
9.6.4.	Lovci a rytíři na koni	80
9.7.	Heraldické motivy	81
9.7.1.	Český lev	81
9.7.2.	Dračí řád	82
9.7.3.	Orlice	83
9.7.4.	Papežský znak	83
9.7.5.	Šlechtické a městské znaky	84
9.7.6.	Znak olomouckého biskupství	84
9.7.7.	Znak Wettinů	85
9.8.	Rostlinné motivy	86
9.8.1.	Hrozen	86
9.8.2.	Florální ornamentika	86
10.	Závěr	87
11.	Katalog kachlů z panských sídel v rozmezí let 1400-1530	91
12.	Poznámkový aparát	205

13.	Bibliografie.....	215
13.1.	Vydané prameny.....	215
13.2.	Nevydané prameny	215
13.3.	Literatura	215
13.4.	Internetové zdroje:.....	220
14.	Summary.....	221
15.	Obrazová příloha	222
16.	Seznam vyobrazení.....	310

1. Úvod

Úvodem bych ráda zmínila důvody, které mě vedly k výběru tématu. Již v bakalářské práci jsem se zabývala keramikou, konkrétně habánskou z období renesance. Umělecké řemeslo mě zajímá a vedle užitkové keramiky patří kachle k nejčastěji nalézaným artefaktům při archeologických výzkumech. Je možné se tak do jisté míry dozvědět o každodenním životě našich předků, myšlení středověkého člověka a jeho estetických hodnotách.

Téma kamnových kachlů bylo vždy trochu opomíjené, avšak v poslední době se rozsah badatelské činnosti rozšířil a je mu věnována stále větší pozornost. Je nutno dodat, že badatelé, kteří se této problematice věnují, jsou převážně archeologové, v některých případech se jedná i o zcela odlišné odborné zaměření a jde tedy spíše o zálibu či koníček, což zcela určitě není na škodu. Osobností z řad historiků umění je méně, ale rok od roku se v závislosti na diplomních pracích jejich počet zvyšuje. Z hlediska ikonografického je odborný pohled historika umění v této věci nezbytný, jelikož archeology bývá ikonografie kachle někdy opomíjena, důraz bývá kladen spíše na jeho formu než obsah.

Práce je rozdělena na 10 kapitol. Kapitoly 1-7 jsou ryze teoretické, zabývám se v nich středověkým kamnářstvím od historie vytápění kachlovými kamny, přes skladbu kamen, středověké cechy, výrobu a technologii. Sedmá kapitola stručně pojednává o politické situaci v 15. století, jejíž znalost je důležitá pro pochopení celkového kontextu a některých výzdobných motivů na kachlích. V osmé kapitole jsem se zaměřila na nálezy z panských sídel. Na začátku kapitoly je slepá mapa se zvýrazněnými lokalitami, aby bylo lépe rozpoznatelné, kde panská sídla leží. Kapitola je dále rozdělena na 32 podkapitol, kdy každá je zaměřena na konkrétní hrad. V každé podkapitole je popsána stručná historie hradu s důrazem na období, které je předmětem této práce, dále informace k nálezům kachlového materiálu, pokud byly zjištěny, a nakonec nástin ikonografických motivů souboru. V deváté kapitole se zabývám ikonografickými motivy kachlů z katalogu. Hodnotím pouze ty motivy, jejichž čelní strana je čitelná a není známa pouze z kresebné rekonstrukce. Kapitola je rozdělena do podkapitol, z nichž každá je

zaměřena na jiný typ motivu. Jedná se o motivy náboženské, tj. starozákonní a novožákonní, dále scény ze života světců a ostatní motivy s náboženskou tematikou, alegorické motivy, zvířecí motivy a fantaskní tvory, profánní motivy, a heraldické a rostlinné motivy. Každý ikonografický námět je stručně popsán a demonstrován na konkrétních příkladech. Každé ikonografické téma, v kterém je srovnáváno více kachlů, obsahuje navíc malou tabulku, která slouží pro lepší orientaci. Lze zní rychlejším způsobem vyčíst, z jakého sídla kachle pocházejí. Součástí práce je i soupisový katalog, který je řazen za závěrem práce. Položky v katalogu jsou získány na základě bádání autorky z muzejních a hradních depozitářů či expozic, nebo jsou převzaty z jiných katalogů orientovaných na kamnové kachle. Fotodokumentace jednotlivých děl je umístěna na konci práce a na příloženém CD.

V dnešní době máme k dispozici ke zkoumání přes 100 000 kachlů z období gotiky a renesance, převážně však ve fragmentech. Každým rokem se objevuje stále nový materiál, proto vždy žádný přehled nebude finální ani stoprocentně aktuální. Mým tématem práce jsou reliéfní kachle z panských sídel v rozmezí let 1400-1530. Díky množství materiálu jsem z práce vypustila kachle s architektonickými motivy, jelikož se domnívám, že z hlediska ikonografie ve většině případů jsou jen ryze dekorativního charakteru. Dále jsem se zaměřila jen na kachle s čitelnou reliéfní plochou, nebo zlomky, na jejichž základě je možné přečíst ikonografický význam. Co se týče zkoumaných lokalit, tématem práce jsou panská sídla, tudíž královská sídla a rytířské tvrze nejsou součástí. Některé hrady, např. Lukov, kterými se ve své práci zabývám, byly sice založeny a zpočátku spravovány králem, nicméně v období, které je pro mne podstatné, byly v panské správě.

Záměrem je pokusit se vyhodnotit, jaké ikonografické náměty byly užívány v určitých lokalitách, a z jakého důvodu. Mohlo se jednat např. o zainteresovanost a propagaci určitého politického názoru, či inspiraci uměleckým dílem, ať přímo či zprostředkovaně skrz např. grafický list.

Úvodem bych také ráda poděkovala vedoucímu práce Josefu Bláhovi za čas, trpělivost a podnětné připomínky. Dále děkuji RNDr., PhDr. Janě Langové,

Mgr. Heleně Chybové, Mgr. Pavlíně Janíkové, Mgr. Kláře Rybářové, a Mgr. Lucii Pavelcové za zpřístupnění depozitářů, cenné rady a informace. Nakonec děkuji Marku Filisteinovi za grafickou pomoc a odvoz na místa určení za účelem studia.

2. Historie vytápění kachlovými kamny

Ve své práci se hodlám zabývat přehledem kachlů zejména z panských sídel, proto zde uvedu pár informací k historii vytápění českých středověkých hradů. Na středověkých hradech se nevytápěly všechny místnosti, ale pouze ty, kde majitelé trávili nejvíce času, hlavně tedy obytné místnosti. Velké reprezentativní síně, společenské místnosti, se vytápěly jen občas, a to při příležitosti významné návštěvy či slavnostní hostiny. Kamna tedy sloužila jak k vytápění, tak k reprezentaci majitele¹. Kachlová kamna představovala významný civilizační přínos, a to z toho důvodu, že na rozdíl od starších druhů vytápění jako např. otevřené ohniště, kovové koše, krby a pece, místnost vytopila, ale nepouštěla do ní kouř a saze. Kamna měla také oproti zmíněným zdrojům tepla nejdelší výhřevnost s minimálními ztrátami tepelné energie.

Cesta k vytápění kachlovými kamny prošla složitým vývojem. Dle Zdeňka Halzbauera, „*prvními hradními topnými zařízeními byly přenosné kovové koše, ve kterých volně v místnosti hořelo dřevo a dým se odváděl speciálně zbudovanými dýmníky, případně i tzv. dýmnými okénky, kterými pod stropem místnosti kouř odcházel skrze zeď přímo ven*“². Nevýhodou tohoto zařízení však byl kouř se sazemi, který se hromadil v místnosti, což bylo dáno otevřeným ohněm, dále nebezpečí požáru, nízká výhřevná účinnost, nižší životnost a také nerepresentativní vzhled. Tyto aspekty vedly k tomu, že se začala budovat topná zařízení, která by tato negativa omezila. Na kovový koš navázalo budování krbů z kamene či z cihel. I když se opět jednalo o otevřený oheň, kouř se sazemi byl odváděn do kouřových průduchů přímo ve zdivu, z kterých byl následně odváděn pomocí komínu ven. Stavba a užití krbu tedy omezily kouř v místnosti, nicméně problém s udržení tepla nevyřešila a nebezpečí požáru neomezila. U krbů byl také problém vysoký úbytek tepelné energie. Od 14. století se na hradech vzácně začíná topit pomocí teplého

vzduchu z pece, která bývala umístěna pod vytápěnou místností. Do místnosti se teplo dostávalo nejčastěji otvory v podlaze. Spolu s tímto inovativním vytápěním se ke slovu dostávají kachlová kamna, která všechna předchozí negativa odstranila. Minimalizovalo se nebezpečí požáru, jelikož zdroj ohně byl uzavřený v neprodyšném prostoru, a zvýšila se tepelná účinnost. Největším přínosem byla tzv. stáložárnost kamen, kdy kachlové keramické stěny kamen akumulují teplo, což způsobí výhřevnost po dlouho dobu i v případě, že oheň již vyhasl. Tato topná zařízení byla v českém prostředí nejvíce rozšířena v průběhu 15. a 16. století³. Kamna tedy vznikla ze staroslovanské pece a představují tzv. *kupu* nad ní⁴.

Co se týče prvních lokalit s kachlovými kamny, logicky bychom je mohli hledat především v těch oblastech Evropy, kde se setkáváme s chladnějším počasím. Nejstarší kachle lze hledat ve Švýcarsku a přilehlé části Německa z 12. století. Z této oblasti se pak kachlová kamna šířila dále do Evropy. V českých zemích se první exempláře datují do 2. poloviny 13. století. Ve 14. století jsou součástí zejména panských sídel a klášterů, takže jsou majetkem vyšších sociálních vrstev. Až od poloviny 15. století je pak můžeme hledat i v měšťanských příbytcích⁵.

Přechod na tzv. nepřímé vytápění s sebou přinesl zásadní změnu v kultuře bydlení. Tradiční dýmná jizba s otevřeným ohništěm či pecí, kde zplodiny způsobené vytápěním stoupají k otevřenému okénku, byla nahrazena světnicí. Slovo světnice, jak už napovídá název i její samotná etymologie, vyjadřuje, že se jedná o světlý, čistý a odvětraný prostor⁶. Světnice se vytápěla kamny z vedlejší místnosti, která se někdy označuje jako černá kuchyně. Nad místností se nacházel velký otevřený komín, kterému se říkalo dymník, jenž byl buď zděný, nebo dřevohliněný. Druhá varianta je ve středověku častější. Základní nosná konstrukce byla dřevěná a stěny byly omazány silnou vrstvou hlíny.

3. Části kamen

Kamna se skládala ze tří základních částí. Dole byl zděný, většinou hranolový podstavec, nejčastěji z kamene nebo z cihel. V mladším období se pak tento podstavec nahrazoval konstrukcí na nohách. Na podstavci byla umístěna soklová část kamen. V této části hořel oheň⁷. Tato část představovala topeniště. Sokl byl vybaven uzavíratelným příkládacím otvorem, který obvykle ústil do vedlejšího prostoru, aby jeho obsluha nerušila osoby ve vyhřívané místnosti. Sokl byl většinou čtvercového půdorysu. Velikost závisela na prostoru místnosti, která měla být vyhřívána. Výška soklu byla okolo jednoho metru⁸. Horní část kamen se nazývá nástavec. Nástavec mohl být buď hranolový, válcový či mnohoúhelný. Starší typy kamen mohly být zakončeny kupolí⁹. Střední část kamen byla zdobena čtvercovými kachli, vrchní část na výšku orientovanými kachli obdélného formátu.

V 15. století byla čelní vyhřívací plocha zdobena zejména reznými kachli, dražší výrobky mohly být opatřeny jednobarevnou polevou, a to zpočátku hlavně žlutou, hnědou či zelenou. Kachle s vícebarevnou polevou se na území českých zemí začaly vyrábět až v 1. polovině 16. století. Od poslední čtvrtiny 15. století jsou tyto barevně glazované kachle známy v Uhrách¹⁰.

4. Středověké hrnčířské cechy v českých zemích

Nejstarší hrnčířský cech se na našem území datuje k roku 1402 v Levíně v dnešním Ústeckém kraji v okrese Litoměřice. Další chronologicky řazené cechy jsou ve městech Tábor (roku 1432), Česká Lípa (roku 1462), Ledec nad Sázavou (roku 1466), Slaný v okrese Kladno (roku 1469), Olomouc (roku 1472), Cheb a Lanškroun (roku 1487). Roku 1488 král Vladislav Jagellonský vydal statut mistrovským hrnčířským cechům Nového Města pražského a Písku, později roku 1496 i Českým Budějovicím¹¹. V Kutné Hoře a v Plzni existoval hrnčířský cech od roku 1501, v Čáslavi od roku 1523¹².

5. Výroba kachlů a její technologie

Výroba kachlů byla podstatnou součástí produkce středověkého hrnčíře a kamnáře. Většina hrnčírů a kamnářů byli až na několik výjimek pod jednou cechovní organizací, kdy tvůrce musel ovládat obě profese, jak hrnčířství, tak kamnářství. Z těchto dvou profesí bylo kamnářství lukrativnější, sice měli kamnáři méně zakázek, avšak vyšší příjem¹³.

Jak již bylo řečeno, výroba kachlů byla v naprosté většině záležitostí hrnčírů. Že by se řemeslník přímo specializoval jen na kamnářství, bylo v té době z ekonomického hlediska v podstatě nemožné. I když za výrobu kachlů se platilo mnohem více, než za spotřební keramiku, přece jen spotřební keramika je nezbytnou součástí domácností, a díky kratší životnosti v závislosti na užití musela být častěji obnovována a její odbyt na rozdíl od kachlů byl stálý. Nezdobené kachle byly sice levnější, avšak celkově kamna byla výrobkem, který si mohla dovolit jen finančně zajištěnější vrstva obyvatel. Hrnčír měl tedy stálý příjem z běžné spotřební keramiky a výroba kachlů představovala jen občasný zdroj většího příjmu¹⁴.

Je známo, že některé výrobky, které měly vysokou výtvarnou úroveň, si hrnčíři signovali. V některých případech na kachle umísťovali své jméno, jeho zkratku či psanou poznámku, která informovala o jejich autorství. Jedná se zejména o pozdně gotické a renesanční kachle se jmény hrnčírů např. WIDLACZEK, PAPOVSSEK, MORTONOS. Příkladem kachle s poznámkou o autorství jsou kachle chrudimského hrnčíře Jana Medka, který tvořil na přelomu 15. a 16. století¹⁵. [1]

Nálezy hrnčířských dílen, které by vyráběly speciálně kamnové kachle, zatím nemáme k dispozici. Hrnčířské dílny se většinou nalézaly na okrajích měst, při hradbách nebo na předměstích, což dokládají písemné prameny či starší archeologické nálezy. Pec na vypalování výrobků stála v okolí výroby na volném prostranství. Pece byly obdélníkového či vertikálního tvaru, zaklenuté valenou klenbou. V blízkosti hrnčířské dílny se nalézalo *střepniště*, tj. místo k vyhazování odpadků, defektních výrobků a nespotebovaného materiálu¹⁶. Roku 1892 při kopání vodovodu na Fürstenbergově náměstí v Kroměříži byla v hloubce cca 1 a půl metru nalezena celá hrnčířská pec s kachli, které zde byly otočeny reliéfem dolů. Zítka pece

byla vytvořena z bláta a obíhala kolem menšího prostoru, jehož průměr byl cca 70 cm. Prostor pece byl vyplněn popelem a uhlím ze dřeva a slámy. Nález dle Jindřicha Slováka nasvědčoval tomu, že pec musela být opuštěna narychlo pravděpodobně z důvodu vyhnání hrnčírů z města. Tyto kachle se datují již na konec 12. století¹⁷. Ve 20. století byly objeveny další pece. Pec v Želechovicích u Olomouce byla nalezena v roce 1933, ale výrobky z ní jsou datovány už do 11. a 12. století. Další pec byla objevena u Velké Střelné u Olomouce v roce 1938. V této peci byly krom hrnců nalezeny geometricky zdobené dlaždice, nicméně i tento materiál se datuje do 12. století. V roce 1962 byly 2 pece nalezeny ve Mstěnicích u Třebíče a keramika zde nalezená, zastoupená především hrnci a hrnky, je datována na konec 13. století. Téhož roku 1962 byla objevena ještě další pec v Brně. Brněnští hrnčíři byli usídleni pod Petrovem na jeho východním úpatí a jsou zde doloženi až do počátku 16. století. Celkem zde byly objeveny 4 pece, a mezi materiálem zde nalezeným byly i kamnové reliéfní kachle, jejichž nejčastějším motivem byl sv. Jiří na koni bojující s drakem, dále Adam a Eva u stromu poznání a nakonec kachle se zemskými znaky českého lva a moravské orlice. Je jisté, že tyto hrnčířské pece zásobovaly keramikou především brněnské měšťanské domy uvnitř hradeb, jelikož v těchto ulicích byly nalezeny analogické kachle. V Holešově byla též nalezena hrnčířská dílna, ale pec se nepodařilo zachránit. Půdorysy dalších pecí jsou zjištěny v Malenovicích, v Dambořicích a ve Strážnici. Keramický materiál zde nebyl nalezen, a tudíž pece nelze datovat. Na území Čech byly pece objeveny ve Břví, Broučkově a v Čáslavi. První 2 pece se datují do 10. století, pec v Čáslavi do 15. století¹⁸. Další 3 hrnčířské pece byly v roce 1996 objeveny v Pelešanech, a tyto pece se datují do 14. - 15. století¹⁹.

Hlavním nástrojem byl hrnčířský kruh. V období středověku se používaly dva základní hrnčířské kruhy. Ve 14. století a na počátku 15. století se na některých kachlích setkáváme se stopami po výrobě lepením a obtáčením. Tyto stopy vypovídají nejspíše o práci na kruhu jednotalířovém, který byl poháněn ručně a ještě neměl dostatečné obrátky, aby umožnil těleso kachle vytočit. Koncem 14. století a v 15. století převládaly hrnčířské kruhy s rychlejšími obrátkami. Tento typ hrnčířského kruhu se nazývá *špruslák*. Slovo je odvozeno od tzv. *špruslí*, neboli

příček, které spojují dva talíře kruhu, jedná se tedy o dvoutalířový kruh²⁰. Původ hrnčířského kruhu není znám, Heřman Landsfeld se zmiňuje, že pravděpodobně pocházel z Číny. Hrnčířský kruh spolu s Adamem a Evou se stal znakem hrnčířů²¹.

Další pomůckou k výrobě kachlů byly tzv. *kameny na tření olova*. Ty se užívaly zejména v 15. století a na počátku 16. století, a souvisely s rozmachem glazování kachlů. Jednalo se o zařízení, které připomínalo ruční mlýnek na obilí. Dále hrnčíř často užíval železný zahrocený nůž, který sloužil k vyřezávání např. kvadrilobů, cimbuří aj. Také se používal dřevěný nůž či dřevěný nožovitý útvar, v podstatě špachtle, na odebrání hlíny. Kousek zahroceného dřeva mohl být užíván k rytí do hlíny. Přímou na kachlích je doložena existence nástroje s názvem *struna*. Jednalo se nejspíše o kousek drátu nebo provázku, s jehož pomocí se z kruhu odřezávaly vytočené kachle. Z dalších pomůcek je to hrubá tkanina, která zřejmě sloužila k lepší manipulaci s výrobkem, nebo také jako ochrana ruky před ostřivem v hlíně.

Nepostradatelným aspektem při výrobě kachlů byla hlína. Ta se po vytěžení musela nechat odležet z důvodu odstranění organických nečistot, čímž se zlepšila její struktura. Větší organické nečistoty a různé kamínky se odstraňovaly buď rozplavováním, nebo strouháním. Pro období, kterým se zabývám, je pravděpodobnější strouhání hlíny. V praxi to vypadalo tak, že z balíku hlíny se drátkem či provázkem odřízl tenký plát, z kterého se posléze prsty vybraly nečistoty. Takto se pokračovalo až do úplného vyčištění původního balíku hlíny. Z takto vyčištěné hlíny si hrnčíř připravil *hrnčířskou masu*. Základní hlínu smísl s přísadou, která se nazývala *voprach*, což je dnešní ostřivo. Ostřivo zabránilo smršťování kachle při sušení a vypalování. Jako *voprach* nejčastěji sloužil drcený říční písek²².

Nejprve se na výrobě kachle podílel řezbář, který do dřevěné desky vyřezal negativní reliéf. Poté přišel na řadu hrnčíř, jenž do dřevěného negativu vtláčil hlínu, pak předmět vypálil a z takto vzniklého pozitivu z něj vytvořil negativní formu, tzv. kadlub. Kadlub bylo možné vyrábět stále dokola, např. při rozbití či ztrátě, otiskem z původního hliněného pozitivu. To, že kachel vznikl pomocí negativního reliéfu, lze poznat i na způsobu stylizace reliéfní kompozice. Z plochy

dřevěné desky se nejdříve odebírají největší plochy, poté se drobnějšími nástroji tvoří detaily. Pozadí reliéfu je rovné, jelikož kopíruje plochu dřevěné desky. Výsledný kachel bývá vždy o 24-30% menší než negativ z důvodu, že při vypálení dochází ke smrštění hlíny. Hrnčíř tedy pracoval ve větším měřítku, což mu zjednodušilo práci s detaily²³.

S domodelováním reliéfu mimo kadlub se setkáváme jen výjimečně. Z jednoho kadlubu mohlo být pořízeno velké množství otisků. Kadlub zůstával v dílně, zatímco kachle s jedním otištěným motivem se mohli dostat do mnoha koutů českých zemí. Kadlubů bylo tedy mnohem méně, než vyrobených kachlů, proto se jich také mnohem méně zachovalo. Kadluby byly vyráběny z hlíny, o čemž svědčí dosavadní nálezy. Též se spekuluje, že mohly být zhotovovány ze dřeva či dokonce z kamene. Z nálezů lze vyvodit, že byl kadlub po obvodu orámován a jeho součástí bylo držátko. Kadluby se plnily hrnčířskou masou, která se do nich protlačovala prsty, jak dokládají otisky prstů na zadních stranách ploch. Po vtlačení hlíny do kadlubu se zadní strana čelní vyhřívací plochy většinou ještě upravovala uhlazováním prsty nebo též vyhlazením hmoty pomocí textilie. Přebytečná hlína byla seříznuta a poté se přešlo k vytáčení na kruhu. Vytočený plášť byl tlakem na čtyřech místech v dolní části zformován do čtverce a okraje byly rozšířeny. Tím vznikla na obvodu zadní strany tzv. *nožička*, která spojovala plášť a komoru. Způsob spojení pláště a komory pomocí nožičky je nejběžnější, ale existují i jiné způsoby. Do pláště byl někdy proražen otvor, který sloužil k usnadnění výstavby kamen²⁴.

V dílně se kachel také povrchově upravoval engobováním a poléváním kachlů. Engobováním se rozumí povrchové zušlechtění hlíny, kdy se na povrch nanese jemnější hlína. Tato nanesená vrstva vytvářela stabilnější podklad pro polevu, kdy engoba byla vápenatého charakteru a poleva olovnatého. Rozeznat techniku engobování je náročné a ne vždy úspěšné²⁵. Potahovaná hmota by měla mít stejné vlastnosti jako střep, na který je nanášena, aby nedošlo k defektům na materiálu důsledkem odlišného smršťování či roztahování hmoty sušením a pálením²⁶.

Mnohem více rozšířená úprava bylo již zmíněné polévání kachlů. Nejvíce byla užívána zelená poleva, následně hnědozelená poleva, dále žlutá, žlutohnědá a hnědavá. Ostatní barvy v minimálním počtu²⁷. Glazura má především krycí funkci, zvyšuje nepropustnost a hladkost povrchu, ale především povrch zdobí. Může být nanášena na už vypálený střeš, v tom případě jde o dražší variantu, nebo se nanáší přímo na syrový, nevypálený střeš. Tzv. *předpálení* hmotu zpevní, takže při manipulaci je menší riziko poškození. Polevy určené na kachle jsou podobné hrnčířským polevám, s tím rozdílem, že zpravidla obsahují více živce. Na bílý potah se nanese transparentní poleva, na nepotahovaný střeš krycí poleva. Transparentní glazura je složena ze směsi klejtu, písku a polevového jílu²⁸.

Po nanesení engoby či polevy se výrobek musel nějakou dobu vysušit a poté přišlo na řadu vypalování. Pece byly vytápěny dřevem a jejich teplota dosahovala 800°C. Z takto vypálených kachlů se mohla začít stavět kamna. Občas byl střeš ještě glazován, a to v nejvíce případech červenou a bílou barvou. Výjimečně jsou stopy šedomodrého barviva. Barviva byla spojována vaječným bílkem a nanášela se na čelní vyhřívací stěnu kachlů²⁹.

Kachel i po výpalu disponoval měnícími se vlastnostmi vlivem okolního prostředí, zvláště citlivě reagoval na vlhkost a teplotu. Každý kachel při zahřívání a jeho opětovném chladnutí měnil svůj objem. Proto při příliš častém užívání kamen mohly kachle popraskat. V kamnech se netopilo celoročně, ale převážně jen v zimním období. Čím delší byla přestávka mezi užitím a neužitím kamnového tělesa, tím více kamna natáhla z okolního prostředí vlhkost a při zatopení buď kachle jen popraskaly, nebo v horším případě byly zcela zničeny. To pak vedlo k nucené opravě či přímo destrukci a výstavbě nových kamen³⁰.

Raně gotické kachle z českých zemí mají přímé inspirační zdroje, předchůdce. Jde o reliéfní románské a raně gotické dlaždice z pálené hlíny. Tyto dlaždice se poprvé objevují ve 12. století na Vyšehradě a v benediktínské klášterní dílně v Ostrově u Davle. Dle *Encyklopedie kachlů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* jsou tyto dlaždice nejstarší ve střední Evropě. Návaznost nejstarších

kachlových reliéfů na dlaždicové reliéfy sledujeme v přebíraných námětech i technologii. Matrice byla v obou případech řezána negativně do dřevěné desky³¹.

6. Typologie kachlů

Kachle lze rozdělit na několik typů. Nejstarším typem jsou kachle nádobkové, morfologicky odvozené z tvaru duté nádoby. Z nádobkových kachlů se stavěla buď celá kamnová tělesa, nebo se tento typ kombinoval s jinými typy kachlů, a to většinou z toho důvodu, že kamna z kachlů, které byly do prostoru otevřené ústím, sice rychleji vyhřála místnost, stejně tak ale rychleji vychladla. Prostor mezi kachli vyplňovala hrnčířská hlína. Tento typ kachle se občas nesprávně nazývá kachlem hrncovým. Nejstarší kachle tohoto typu se na našem území datují na přelom 13. a 14. století³².

Nádobkové kachle lze rozdělit na kachle s okrouhlým a pravoúhlým ústím. Vývojově starší jsou kachle s okrouhlým ústím, které se dále dělí na hrncovité, pohárovité a baňkové. Kachle hrncovité a pohárovité se do kamnového tělesa vsazovaly dnem a ústím se otevíraly do místnosti. Na kachlích baňkových se užíval opačný princip. Typ kachlů s pravoúhlým ústím, tj. kachle tyglíkovité a miskovité umožnil poskládat kachle těsně vedle sebe a zredukovat tak hliněné pojivo³³.

Nejrozšířenějším typem jsou komorové, nebo též reliéfní kachle, které fungují na stejném principu jako nádobkové. Otevřené ústí nádobkového kachle bylo překryto plátem hlíny. Tato čelní stěna byla dekorována. Aby teplo mohlo proudit skrz kachel, do původně plného dna se vytvořil kruhový otvor. Mezi tímto dnem s otvorem a čelní stěnou tak vznikla tzv. vyhřívací komora, od toho název komorové kachle. V českém prostředí jsou první reliéfní kachle známy od 2. poloviny 14. století³⁴. Komorové kachle s reliéfní výzdobou se obecně užívaly v českých a německých zemích od 15. století. Zajímavé je zjištění, že v Chebu a okolí se až do 16. století používalo výhradně otevřených hrncových kachlů.

Komorové kachle s plnou čelní vyhřívanou stěnou se v Chebu objevují až s nástupem baroka³⁵.

V průběhu doby se komora snižovala, až byla nahrazena nízkým rámem. Tyto rámové kachle pak převládly v novověku.

Nejnáročnějším typem kachlů byly kachle s čelní prořezávanou stěnou. Tyto kachle nemají komoru. Ta je nahrazena nejčastěji půlválcovým tělesem a čelní stěna je zdobena vyřezávanými motivy. Pro tento typ kachlů se také používá název nikové či výklenkové. Tyto kachle bývají často inspirovány gotickými stavebními architektonickými prvky, např. kružbami, fiálami, lomenými oblouky, trojlisty, čtyřlisty, aj.

Dalším typem jsou kachle necičkové a zrcadlové, které jsou založené na podobném principu jako kachle s čelní prořezávanou stěnou. Kachle necičkové se tvoří způsobem, že do půlválcového výklenku je zasazen plastický motiv. Zrcadlové kachle mají obvykle obdélný tvar a výtvarný motiv je umístěn v širokém orámování, které připomíná zrcadlo³⁶.

Kachle lze klasifikovat i jiným způsobem, dle umístění přímo na kamnech. V tomto případě to jsou kachle základní neboli řádkové, které jsou zabudovány ve stěně soklu, dále kachle rohové a římsové. Kachle římsové zakončují horní a někdy i spodní stranu soklu. Posledním typem je korunní nástavec neboli akroterium, kdy kachel nemá vyhřívanou komoru, tudíž jeho funkce je pouze dekorativní a je umístěn nad římsou³⁷.

7. Politická situace v českých zemích v 15. století

Situaci v 15. století lze charakterizovat jako období husitských a česko-uherských válek. Husitské války začínají po smrti Václava IV. korunovací Zikmunda Lucemburského na českého krále v roce 1420. Velice zjednodušeně řečeno za předchůdce protestantské reformace je považován Jan Viklef, jehož učení převzal Mistr Jan Hus, který kritizoval mravní úpadek katolické církve, jež ho

posléze označila za kacíře a v roce 1415 nechala upálit na koncilu v Kostnici za účasti předsedajícího, v té době římského krále Zikmunda Lucemburského. Český národ viděl v Husovi svého učitele, mistra, který se nebál a povstal proti církvi, aby hájil zájmy českého lidu. Jeho smrt vyvolala všeobecné pobouření nejen v Praze, ale i na venkově. V roce 1416 byl upálen i Mistr Jeroným Pražský, který se sice zpočátku zřekl jeho učení, nicméně v průběhu dalších vyšetřování se k Husovým naukám doznal. Smrt obou kazatelů zvýšila napětí v českých zemích, což posléze vedlo k husitskému revolučnímu hnutí. Symbolem hnutí se stal kalich symbolizující přijímání podobojí, což byl jeden z jejich čtyř pilířů. Mezi Čtyři artikuly pražské, které byly součástí programu, patřilo dále svobodné kázání, potrestání hříchu ve všech společenských vrstvách a konec světského panování kněží.

Husitské války skončily roku 1434 v bitvě u Lipan vítězstvím husitské strany v čele s Prokopem Holým. Na koncilu v Basileji byla roku 1436 potvrzena Basilejská kompaktáta, která uznala přijímání podobojí, tj. přijímání eucharistie v podobě hostie jako těla Kristova, a vína jako jeho krve.

Jelikož problematika husitského revolučního hnutí je velice složitá, uplatnila jsem zde pouze základní znalosti z historie, abych zde tuto politickou situaci nastínila.

Důležitou roli v 15. století hrály i Uhry. Období mezi léty 1419-1453 je charakterizováno jako doba politického bezvládní, i když po bitvě u Lipan se stal Zikmund Lucemburský na krátkou chvíli legitimním českým králem, a po něm v letech 1438-1439 Albrecht Habsburský, jehož byl Zikmund poručníkem. Manželka Albrechta Habsburského mu porodila syna Ladislava, který po otcově smrti získal přídomek Pohrobek. Ladislav Pohrobek nastoupil na český trůn v roce 1453, nicméně byl jím jen 3 roky, pak náhle onemocněl a zemřel. Jelikož neměl Ladislav žádného dědice, zůstala volba krále na volebním sněmu složeného z utrakvistů, kteří měli Prahu pevně ve své moci. Sněm se usnesl na Jiřím z Poděbrad, zemském správci, jenž nebyl královské krve, byl členem panského rodu a také husita.

Jiří byl korunován roku 1458. Na odpor králi se v Čechách postavila města Plzeň a České Budějovice, nicméně katolická šlechta ho jako krále

podporovala, jelikož v něm spatřovala garanta svých zájmů a záruku, že nebude provedena reinvokace královských a církevních statků. Morava husitského krále také přijala, což se ale nedá říci o Slezsku a Lužici. V Uhrách mu zajistil podporu Matyáš Korvín, jemuž Jiří z Poděbrad roku 1458 sjednal sňatek se svou dcerou Kateřinou, nicméně v 60. letech 15. století dochází k již zmíněným česko-uherským válkám.

V roce 1466 byl Jiří uvržen papežem Pavlem II. do klatby, a prohlášen za kacíře. V Čechách se zformovala opozice katolické církve, jejímž vůdcem se stal Zdeněk ze Šternberka. Roku 1468 s vidinou české koruny vpadl na Moravu uherský král Matyáš Korvín a systematicky ji dobýval. Roku 1469 byl Matyáš v Olomouci zvolen českým králem, ovšem o měsíc později zemský sněm tuto volbu odmítl a na popud Jiřího z Poděbrad nabídl nástupnictví Vladislavu Jagellonskému, synovi polského krále Kazimíra. Po tomto kroku začaly především na Moravě a ve Slezsku boje obou zneprátelených stran a bylo dobyt mnoho moravských i slezských hradů, např. v roce 1470 byl uherskými vojsky zničen Nový Hrad u Adamova, který měl ve správě rod pánů z Kunštátu. Tyto zbroje trvaly až do Jiříkovy smrti v roce 1471, kdy byl téhož roku českým králem zvolen Vladislav Jagellonský, jak bylo sjednáno na sněmu v roce 1469. Matyáš Korvín se ale svého postu nehodlal vzdát, a nechal se v Jihlavě korunovat na českého krále papežským legátem. To znamená, že strana Jagellonců, jejíž jádro tvořili utrakvističtí husité, měla převahu v Čechách, ale na Moravě, ve Slezsku a v Uhrách propagovali Matyáše. Na stranu Matyáše postupně přecházela i panská šlechta, např. Boskovicové, páni ze Sovince, Zikmund a Vilém z Pernštejna, na jagellonské straně zůstali např. Cimburkové. Tyto rody zmiňuji z důvodu, že figurují na panských sídlech, která jsou součástí mé práce. Válka byla ukončena až v roce 1478, kdy bylo v Olomouci uzavřeno příměří, které bylo potvrzeno Olomouckou smlouvou v roce 1479. Dohoda zněla tak, že Vladislav bude pánem Čech, Lužice, Svidnícka a Javorska, a Matyáš pánem Moravy a zbytku Slezska. Podle Olomouckých smluv si oba ponechali titul českého krále a nástupcem se měl stát ten, který přežije toho druhého. Potomci druhého z králů jsou z dědických nároků vyloučeni. Matyáš

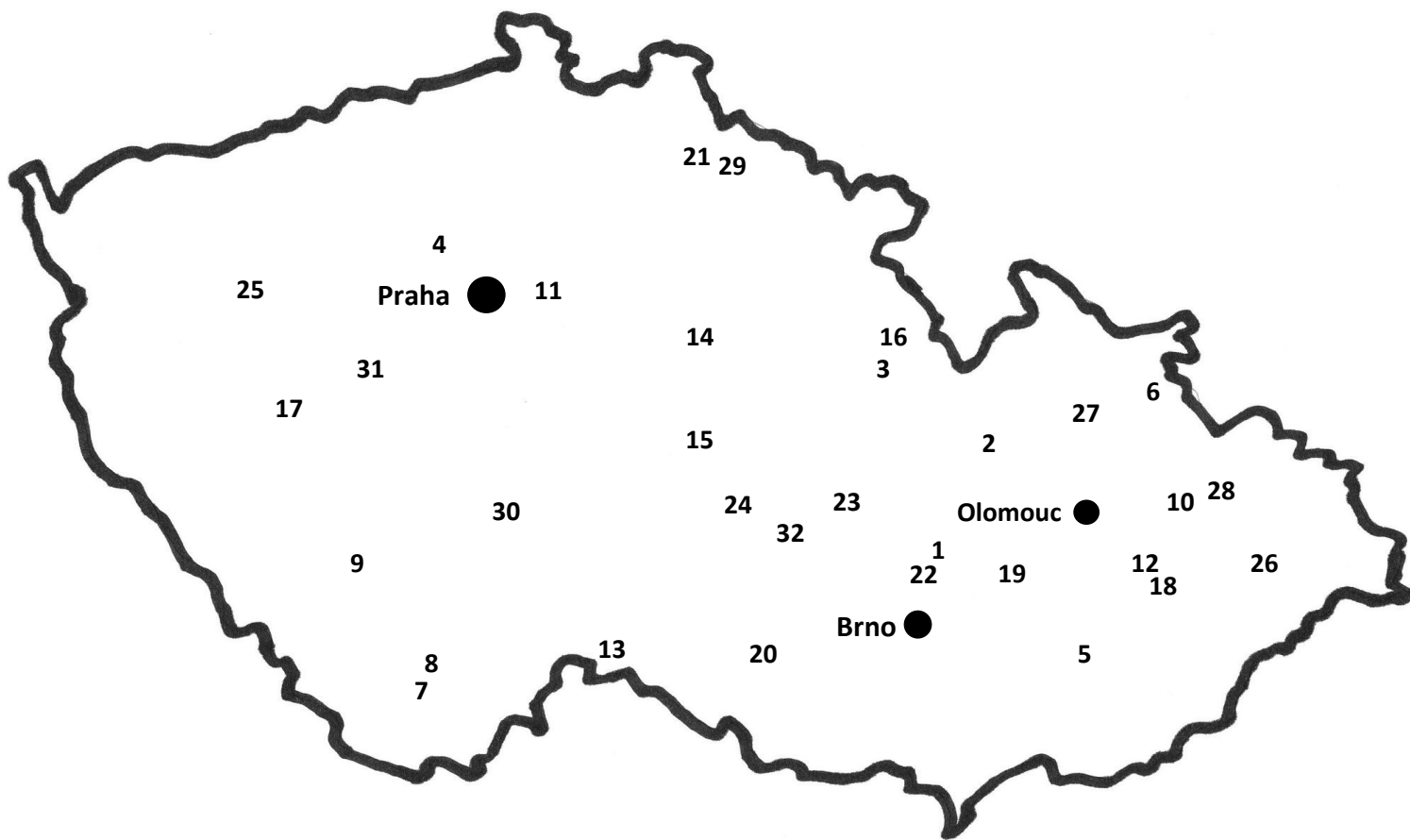
Korvín zemřel v roce 1490, tudíž Vladislav tak získal korunu pro svého nástupce, nicméně Matyášovi dědice musel vyplatit 400 000 dukátů³⁸.

Znalost politického vývoje v 15. století je důležitá pro pochopení myšlení středověkého člověka, které se samozřejmě promítá i do výtvarného umění.

8. Nálezy z panských sídel

Kachle z Moravy a z Čech se ve svém projevu liší, a to zejména v posledních dvaceti letech 15. století a 1. polovině 16. století, kdy byla Morava na rozdíl od Čech po stránce ekonomické, kulturní a společenské otevřenější. V první polovině 16. století se Moravě přezdívalo „*země jinde neslýchané náboženské svobody*“³⁹. Dále zde mohly být viditelné rozdíly ovlivněné právě politickou situací v době husitských a česko-uherských válek, kdy na některých kachlích lze např. vidět příklon k utrakvistům proklamovaný např. vyobrazením kalicha či naopak např. wettinský znak, který značil, že majitelé sídla jsou tzv. protihusitští. Více o těchto motivech viz níže na straně 85.

Následující kapitola zahrnuje 32 podkapitol, z nichž každá pojednává o konkrétním sídle, která jsou řazena abecedně. Každá podkapitola obsahuje stručné přiblížení historie hradu a jeho majitelů v letech 1400-1530, nálezové okolnosti, pokud jsou známy, a stručný popis kachlů, které jsou součástí katalogu. Pro lepší orientaci v lokalitách panských sídel přikládám mapu. Jak lze z mapy na první pohled vyčíst, obsáhla jsem oblast Čech, Moravy i Slezska na území České republiky. Osobně jsem měla možnost vidět kachle z hradů Blansek, Brandýs nad Orlicí, Cimburk u Koryčan, Český Krumlov, Dívčí kámen, Křídlo, Landštejn, Litice nad Orlicí, Lukov, Melice u Vyškova, Rožnov a Velké Meziříčí.

1. Blansek	2. Bouzov	3. Brandýs	4. Buštěhrad
5. Cimburk	6. Cvilín	7. Český Krumlov	8. Dívčí Kámen
9. Helfenburk	10. Hranice	11. Kostelec	12. Křídlo
13. Landštejn	14. Lichnice	15. Lipnice	16. Litice
17. Lopata	18. Lukov	19. Melice	20. Moravské Budějovice
21. Návarov	22. Nový hrad	23. Pernštejn	24. Polná
25. Rabštejn	26. Rožnov	27. Sovinec	28. Starý Jičín
29. Štěpanice	30. Tábor	31. Valdek	32. Velké Meziříčí

8.1. Soubor kachlů z hradu Blansek

Zřícenina hradu Blansek se nachází na skalní ostrožně nad Pustým žlebem, přímo proti dnešnímu vstupu do Punkevních jeskyní. Obec Blansko s okolními vesnicemi patřily od 11. století pod správu olomouckého biskupství. Hrad kolem roku 1250 založil poradce krále Přemyslava II. biskup Bruno ze Schauenburgu. Na hradě se ve 14. století vystřídal několik správců, když roku 1400 bylo panství Erhartem z Kunštátu a Skal, který byl správou hradu pověřen biskupem Mikulášem, zastaveno Alšovi z Kunštátu pod podmínkou, že hrad bude v případě potřeby kdykoli biskupovi zpřístupněn. Roku 1416 získal zástavní právo na hrad Vilém Zajíc z Valdeka. Když Vilém roku 1420 zemřel, hrad získal lénem rytíř Jan ze Studnic. Roku 1424 bylo panství vypleněno husitskými vojsky. Zda byl dobyt i přímo hrad není nikde doloženo, obecně se má za to, že se hrad Blansek z obléhání vzpamatoval a byl dobýván při dalším husitském tažení v roce 1431. Mezi lety 1440-1461 hrad vyhořel. Je známo, že roku 1461 byl hrad ve správě Pročka z Kunštátu, který obýval již jen zříceninu⁴⁰.

Sbírka kachlů nepochází z archeologického výzkumu, nýbrž z povrchových sběrů. Obecně se kachle datují do 15. století, ale je pravděpodobně, že vznikly až po požáru hradu, za vlastnictví Pročka z Kunštátu, jehož znak je na kachli viditelný. Zachovaly se jen kachle s heraldickými motivy, z toho pouze 1 kus jen částečně porušený, jinak ve fragmentech. Dále se ve sbírce hradu nachází malé množství kachlů s architektonickými motivy.

8.2. Soubor kachlů z hradu Bouzov

Hrad byl na počátku 14. století založen rodem Bludovců. Od roku 1397 ho držel Heral z Kunštátu. Po vymření Heraltových potomků se na Bouzov dostala poděbradská větev rodu. Po polovině 15. století hrad získal Zdeněk Kostka z Postupic za věrné služby Jiřího z Poděbrad. Za Zdeňka Kostky byl hrad rozšířen a vznikl jižní palác. Zdeňkův bratr Albert byl na straně krále Matyáše, a po jeho smrti se na Bouzov vrátili Kunštáti, i když jen na krátko. V roce 1494 hrad koupil Hanuš

Haugvic z Biskupic, který jej držel až do poloviny 16. století. Za Hanuše bylo panství rozšířeno a tím završena středověká výstavba⁴¹.

Kachle z hradu Bouzova se vyznačují především náboženskými motivy, mezi kterými lze hledat Samsona bojujícího se lvem, sv. Jiří bojujícího s drakem, nebo Klanění tří králů, které je zajímavě rozděleno do dvou pásů nad sebou pro zaprvé evidentně nedostatek prostoru, zadruhé zdůraznění časové souslednosti. Dále se zde objevují motivy samostatně ztvárněných světců s jejich atributy, ze kterých bych vyzdvihla postavu sv. Bartoloměje, se kterou jsem se často na kachlích nesetkala. Mimo náboženských námětů jsou zde k vidění i heraldické motivy.

Kachle jsou datovány do doby kolem roku 1500, tudíž pravděpodobně vznikly na objednávku Hanuše Haugvice z Biskupic, který hrad získal roku 1494 a nechal ho rozšířit.

8.3. Soubor kachlů z hradu Brandýs nad Orlicí

Hrad Brandýs nad Orlicí tvoří jednu z dominant stejnojmenného města. Hrad byl založen Jindřichem z Prostiboře. První písemná zmínka o hradu v jeho držení pochází z roku 1289⁴². Dalším majitelem hradu, který je znám, je Oldřich z Brandýsa. Ten je uváděn jako jeden z pánů, který plnil zboží Zbraslavského kláštera, dále je uváděn v souvislosti se sporem pánů z Potštejna s Pušovci. Ve druhé polovině 14. a na počátku 15. století hrad vlastnili páni z Boskovic, konkrétně nejpozději od roku 1361 až do doby kolem roku 1423. Do poloviny 15. století patřil hrad pánům ze Šternberka. Roku 1506 ho koupil Vilém z Pernštejna od pánů z Postupic⁴³.

Miroslava Cejpová ve východním sklepe hradu identifikovala pozůstatky teplovzdušného vytápění. Středověké teplovzdušné vytápěcí systémy lze v českých zemích rozdělit do dvou základních skupin podle fungování topného tělesa, a to na akumulční a konvenční. Dle Cejpové se na hradě Brandýse jednalo o konvenční vytápění, které charakterizuje takto: „*U konvenčního způsobu vytápění*

bylo topeniště, neprodyšně uzavřené klenutým pláštěm, vložené do komory pro ohřev teplého vzduchu nebo pod ni. Kouř byl odváděn z topného tělesa do komína, takže ohříváný vzduch s ním vůbec nepřišel do styku a vytápění mohlo být nepřetržité“⁴⁴. Cejpová se zabývá i datací otopného zařízení. Ve zřícenině se nedochovaly žádné architektonické články, tudíž bez archeologického výzkumu je určení datace složité. Dosavadní bádání se přiklání k tomu, že je stavba východního sklepa součástí mladší palácové budovy, která vznikla až při renesanční přestavbě. Cejpová ale upozorňuje na to, že stavba mohla být součástí nejstaršího paláce, a to ze dvou důvodů. Za prvé identického způsobu konstrukčních stavebních prvků např. konstrukce šterbinových okének, která jsou totožná s okénky i v ostatních sklepech nejstaršího paláce, a za druhé pak užití teplovzdušného vytápění, jehož otopný systém se opouští od konce 14. století. Tato skutečnost umožňuje zařadit východní sklep do nejstarší stavební fáze hradu. Z destrukční vrstvy nad klenbou sklepa pochází zlomky kachlů z 15. století, což naznačuje, že teplovzdušné vytápění mohlo být v této době již nahrazeno kachlovými kamny⁴⁵.

V Městském muzeu v Ústí nad Orlicí se nachází několik málo zlomků kachlů s reliéfním motivem. Jeden zlomek patří do skupiny heraldických motivů a zřejmě se jedná o městský erb. Další zlomky jsou malých rozměrů, na jednom z nich lze zaznamenat florální motiv. Ostatní zlomky jsou ornamentálního charakteru.

8.4. Soubor kachlů z hradu Buštěhrad

Hrad Buštěhrad se nachází 7 kilometrů východně od Kladna. Ves Buštěhrad se v pramenech poprvé uvádí roku 1352, kdy byla majetkem rodu pánů z Rokycan. Na místě hradu nejprve stávala tvrz, jejímž prvním majitelem byl František Rokycanský. Do roku 1440 se zde vystřídalo několik drobných šlechticů, pak tvrz získal Jindřich Libštejnský z Kolowrat a právě ten tvrz přestavěl ve 40. - 60. letech 15. století na hrad. Jindřich byl stoupencem katolické strakonické jednoty a nepřítel husitů, z toho důvodu byl také hrad v roce 1450 obléhán vojsky Jiřího z Poděbrad. Přestavba byla ukončena roku 1462. Po Jindřichu Libštejnském hrad

v 70. – 90. letech 15. století spravoval jeho bratr Beneš a následně jeho synové Jan, Jindřich a jeho vnuk Jaroslav, který hrad roku 1497 prodal Jiřímu Bezručickému z Kolowrat. Na přelomu 15. a 16. století bylo přistavěno dvoupatrové stavení, kde se nacházely obytné a reprezentační místnosti majitele⁴⁶.

Katalog obsahuje pouze 2 příklady z 15. století, kachle jsou uloženy v Národním muzeu v Praze. Domnívám se, že kamna vznikla po přestavbě Jindřicha Libštejnského z Kolowrat, která byla dokončena v roce 1462.

8.5. Soubor kachlů z hradu Cimburk u Koryčan

Zřícenina hradu se nachází asi 5 km od obce Koryčany. Hrad byl založen před polovinou 14. století. V roce 1358 panství koupil markrabě Jan Jindřich. Na počátku 15. století byl hrad několikrát dobýván nepřátelskými vojsky. V průběhu husitských válek byl majetek v zástavě Štěpána z Vartnova, stoupence císaře Zikmunda, z toho důvodu byl hrad dobyt husity. Jelikož byl Štěpán přítel Zikmunda Lucemburského, byla rekonstrukce ovlivněna uherským prostředím. V roce 1468 byl hrad opět poškozen, a to při dobytí vojskem Matyáše Korvína. V letech 1493-1520 hrad získal do správy Mikuláš Franc z Háje, který pracoval ve službách uherského krále. Od roku 1523 hrad spravoval Vilém z Víckova⁴⁷.

Na hradě neproběhl archeologický výzkum, nýbrž byly zlomky kachlů nalezeny při povrchových sběrech. Zlomky se nacházejí v depozitáři Muzea Kroměřížska. Bohužel jsou všechny ve fragmentárním stavu, nedochoval se jediný úplný kachel. Většina motivů je florálního či architektonického charakteru, dále jsou zde zastoupeny jezdecké motivy, heraldické, pouze 2 náboženské motivy, a to Arbor Vitae a nejspíš Panna Marie na trůně, což lze ale identifikovat jen podle dochované koruny. Z heraldických motivů je to např. štít Zikmunda Lucemburského, který je ale v katalogu *Krásy která hřeje* identifikován jako štít Albrechta V. Rakouského či Ladislava Pohrobka. Na základě srovnání s kachlem z hradu Špilberk, který jsem osobně viděla, ale není součástí práce, jsem dospěla k názoru, že se jedná o Zikmundův štít, což lze podpořit správcovstvím hradu za Štěpána z Vartnova, jeho

stoupenec. Je tedy možné i přesněji definovat dobu vzniku do let 1420-1493. Portrétní motivy jsou mladší a spadají již do rané renesance. Veškerý materiál pochází z 15. a 16. století. Kachle jsou neglazované, až na pár výjimek s rostlinným dekorem, ty mají zelenožlutou či hnědou glazuru.

8.6. Soubor kachlů z hradu Cvilína

Zřícenina hradu leží jihovýchodně od Krnova. Hrad byl založen kolem poloviny 13. století zeměpánem, ale posléze ho spravoval rod Benešoviců. V roce 1377 se stal Cvilín správním i rezidenčním hradem krnovských a opavských vévodů. V průběhu 14. století byl hrad postupně rozšiřován, přičemž stavební úpravy místnosti s topeništěm jsou nejmladší. V roce 1474 bylo sídlo dobyt Matyášem Korvínem a po této události částečně obnoveno. Obytné budovy byly zrekonstruovány až za Jana ze Šelmberka a jeho syna Jiřího v letech 1493-1521. Další stavební úpravy jsou doloženy kolem roku 1530 za braniborského markraběte a krnovského vévody Jiřího Hohenzollerna z Ansbachu. Po třicetileté válce hrad zpustl⁴⁸.

Kachle z hradu Cvilína jsou uloženy ve sbírkách Slezského zemského muzea v Opavě. Dle Markéty Tymonové se jedná o pozůstatky dvou nebo tří kamen, z nichž pouze první jsou středověká. Tato kamna byla sestavena z kachlů vyrobených z jemně plavené do cihlovo-červena vypálené hlíny⁴⁹.

Reliéfní kachle jsou zastoupeny mnoha ikonografickými motivy: náboženskými, motivy ze života světců, profánními a heraldickými. Ve skupině kachlů s náboženskými motivy se objevuje např. Zvěstování Panně Marii. Ve skupině s heraldickými motivy se vyskytují kachle se znaky města Krnova. Žádný z těchto kachlů se nedochoval celý.

Pro určení datace jsou nejcennější kachle se znakem saských kurfiřtů z rodu Wettinů a korunovaným císařem, což by mohl být dle Tymonové Zikmund Lucemburský. Tyto kachle se datují do 20. let 16. století⁵⁰, tedy po přestavbě hradu Jiřím ze Šelmberka.

8.7. Soubor kachlů z hradu v Českém Krumlově

Hrad založili Vítkovci kolem poloviny 13. století. Na počátku 14. století se stal hlavním sídlem rodu Rožmberků⁵¹. Z kachlového souboru je patrné, že objednavatelem kamen byli páni z Rožmberka. Prvním z Rožmberků, který hrad spravoval, byl Oldřich II. z Rožmberka, jenž hrad obýval v letech 1418–1451. Jeho následníky byly jeho synové, v letech 1451–1457 Jindřich IV. a v letech 1457–1472 Jan II, poté jeho vnuci Jindřich V. v letech 1472–1475, Vok II v letech 1475–1493 a Petr IV. v letech 1493–1523. Oldřich II. z Rožmberka se politicky angažoval jako spojenec Zikmunda Lucemburského a jeho nástupců. Souvislost těchto vztahů lze dosvědčit na kachli s motivem dračího řádu, což byl řád Zikmunda Lucemburského. Jindřich IV. se na správě hradu podílel jen krátce, jelikož předčasně zemřel. Jan II, který nastoupil po něm, byl velkým podporovatelem Jiřího z Poděbrad a podílel se i na jeho zvolení. Roku 1468 se ale přiklonil na stranu Matyáše Korvína. Po smrti Jana II. v roce 1472 ustoupila rodová politika Rožmberků do pozadí a opět vyvstala až s příchodem Petra IV., který se podílel i na rozkvětu kultury a umění. Založil stavební huť pod vedením Hanse Götzingera. Huť se podílela na výrobě právě i kachlů, a to konkrétně s motivy Anděla štítonoše, loveckou scénou s jelenem, Samsonem bojujícím se lvem a erby⁵².

Soubor kachlů byl nalezen na podzim roku 1918 v severním svahu pod krumlovským zámekem. Místo nálezů bylo pod černou kuchyní Rožmberského traktu, přímo pod bývalými komnatami pánů z Rožmberka, cca 2 metry pod zemí. Nálezový soubor z roku 1918 se nedochoval celý. Z původních 3 791 kusů zloмок gotických komorových kachlů se jich do dnešní doby zachovalo jejich menší množství. Tzv. „nezajímavé“ zlomky byly po roce 1918 skartovány. Tato skutečnost znemožnila pokus o rekonstrukci podoby a počtu kamnových těles českokrumlovského sídla⁵³.

Soubor disponuje starozákonnými i novozákonnými motivy, heraldickými, profánními, zvířecími i ornamentálními motivy. Motiv Samsona bojujícího se lvem je výjimečný zaprvé kombinací dvou scén ze Samsonova života, zadruhé konkrétní předlohou motivu. Michal Ernée ve své publikaci zmiňuje, že

tento kachel má předlohu v díle řezbáře Mistra E. S., který byl činný v oblasti horního Porýní od 40. let 15. století do roku 1467. Kachel se Samsonem je datován do doby kolem roku 1500, kdy ze stejného období pocházejí malby květin v klenbě lodi kostela sv. Máří Magdalény ve Chvalšínách, též vliv rytin Mistra E. S.⁵⁴. Dalším kachlem, který má přímo předlohu v díle z oblasti tentokrát vysokého umění, je kachel s námětem sv. Kateřiny Alexandrijské s císařem Maxentiem. Podrobně tuto problematiku rozvíjím v deváté kapitole na straně 68-69. Z dalších náboženských motivů jsou to např. Adam a Eva u stromu poznání, Archanděl Michael bojující s drakem a Pelikán krmící mláďata vlastní krví. Výjimečným heraldickým motivem je také kachel s Dračím řádem Zikmunda Lucemburského.

Několik kusů z tohoto souboru tvořilo součást výstavy „*Obrazový svět pozdního středověku: Gotické a renesanční kamnové kachle*“ Regionálního muzea v Českém Krumlově. Jedná se např. o kachel s motivem Samsona bojujícího se lvem dle předlohy Mistra E. S., Meluzíny, Dračího řádu Zikmunda Lucemburského a další kusy, které jsou součástí katalogu.

8.8. Soubor kachlů z hradu Dívčí Kámen

Zřícenina hradu se nachází nad levým břehem řeky Vltavy u města Český Krumlov. Hrad se též nazývá Maidštejn či Menštejn a byl založen roku 1349 bratry z Rožmberka. Ve správě rožmberského rodu zůstal až do té doby, než ztratil obytnou funkci, což se stalo roku 1506, kdy byl na základě rozhodnutí Petra z Rožmberka opuštěn⁵⁵. Z Rožmberků zde sídlil jedině Oldřich II., v letech 1457-1461, poté, co byl nucen předat své rodové dominium svému synovi Janovi a odejít z hlavní rodové rezidence v Českém Krumlově⁵⁶.

Zjišťovací výzkum hradu proběhl roku 1962, kdy byl ve východním objektu nalezen soubor reliéfně zdobených kachlů. Kamna byla zřejmě umístěna jak v přízemí, tak v prvním patře jihovýchodního nároží hradu. Na základě historických zpráv jsou známy informace, že v roce 1457 byly Oldřichem z Rožmberka nakoupeny kachle ke stavbě kamen. V letech 1472–1489 za správcovství Kuneše

a před rokem 1506, když hrad spravoval Jindřich Výrek z Ryzemberka, byl ale hrad nákladně upravován, tudíž se lze domnívat, že kamna pocházela z těchto období⁵⁷.

Součástí katalogu jsou kachle s motivem Samsona bojujícího se lvem a Agnus Dei, které jsou uloženy v Národním muzeu v Praze, dále 1 kachel se znakem města Žatce z Regionálního muzea v Českém Krumlově. Kachel s loveckou scénou s postavou sv. Huberta je analogický s kachlem z hradu z Českého Krumlova. Hrad totiž vlastnili stejní majitelé, Rožmberci, tudíž je logické, že jeden kadlub sloužil pro více jejich kamen.

8.9. Soubor kachlů z hradu Helfenburk

Hrad se nachází asi 4 kilometry od města Ústěk v okrese Litoměřice. Postaven byl v 1. polovině 14. století. Za husitských válek se zde skrýval arcibiskup Konrád z Vechty, který zde i roku 1431 zemřel. V roce 1467 hrad dobyla vojska Zelenohorské jednoty, nicméně až do roku 1591 plnil obytnou funkci⁵⁸.

Kachlový materiál byl na hradě nalezen při archeologickém výzkumu, který zde započal v roce 1981. Kamnářská keramika obsahovala jak nádobkové, tak komorové kachle. Komorové kachle jsou reprezentovány cca 250 fragmenty, z nichž lze určit devět ikonografických motivů. Kachle s reliéfní čelní vyhřívací stěnou byly nejspíš součástí pouze jednoho kamnového tělesa. Tyto kachle a současně vznik kamen se datuje do 2. poloviny 15 století⁵⁹.

Je potřeba zmínit, že na kamnech bylo užito dvou protikladných ideologických motivů, a to papežského znaku na straně jedné, a znaku „kacířského“ krále Jiřího z Poděbrad na straně druhé. Po formální stránce byly oba dva tyto kachle ztvárněny jednotným způsobem. Jan Smetana spolu s Františkem Gabrielem podotýkají, že již skutečnost, že papežský znak byl ztvárněn podobnou formou jako pouhý rodový znak, naznačuje jistou míru znevážení. Tento znak je zde tedy použit spíše s ironizujícím záměrem⁶⁰.

Všechny motivy byly rozčleněny do pěti pásů nad sebou. V prvním pásu byl český znak spolu s motivem Klanění tří králů. České království, které v té době usilovalo o reformu církve, zde tedy bylo postaveno na roveň s prvními představiteli světské moci. Druhý pás obsahoval poděbradský znak a sv. Jiří, třetí pás opět sv. Jiří a sv. Martina. Tyto dva pásy spolu ideově souvisely a nesly poselství reformních ideálů církve. Jiří z Poděbrad je zde přirovnávám ke sv. Jiřímu, což lze vyložit jako boj dobra se zlem. Sv. Martina můžeme chápat jako pomocníka chudé církve, která byla ideálem reformního hnutí. Čtvrtý pás obsahuje papežský znak s námětem Nesení kříže. Papežský znak zde byl použit degradujícím způsobem a byl dán do kontextu s utrpením Krista, což je zřetelná metafora. V pátém pásu byly turnajové scény, které se mohou vyložit jako boj proti aktuální náboženské a politické situaci. Za husitských válek hrad spravoval Jan Smiřický, a po jeho smrti byl dán do zástavy jeho dětem, jejichž poručníkem se stal Zdeněk ze Šternberka. Ten byl předním odpůrcem Jiřího z Poděbrad. Roku 1467 byl Helfenburk jako nepřátelský hrad dobyt královskými vojsky a téhož roku byl svěřen královskému hejtmánovi Petrovi Kaplíři ze Sulevic. Kolem roku 1475 hrad získal katolický šlechtic Vilém z Ilburka. Lze tedy předpokládat, že kamna vznikla v období, kdy byl hrad spravován Petrem Kaplířem, tj. v letech 1467 – 1475⁶¹.

8.10. Soubor kachlů ze zámku v Hranicích na Moravě

Původní tvrz byla postavena po roce 1276. V roce 1378 ji získal Jošt z Brnička a v letech 1427-1475 náležela pánům Tovačovským z Cimburka, poté ji spravovali Pernštejnové. Na přelomu 15. a 16. století proběhla pozdně gotická přestavba. Součástí byl dvoutraktový palác stávající v jižní části. O středověkém hradě se neví mnoho, nicméně kvalitu vybavení dokládají pozdně gotické kachle s figurální a heraldickou výzdobou⁶².

U příležitosti celkové obnovy zámku v Hranicích byl proveden archeologický a stavebně-historický výzkum, při kterém došlo k nálezům pozdně gotických a renesančních kachlů. Jsou zde zastoupeny kachle komorové čtvercového, obdélného, ale i trojúhelníkového formátu. Kachle z období pozdní

gotiky jsou rezné i glazované. Oba druhy vznikly ve stejném období. Lze tedy předpokládat, že glazované kusy byly použity na kamnech v reprezentativnějších místnostech. Častým námětem hranických kachlů byly heraldické motivy, avšak nechybí zde ani náboženské scény, scény ze života svatých a profánní scény⁶³. Zajímavým motivem je kachel se symboly evangelistů Matouše a Marka, zarámovaných v kvadrilobu. Další symboly se mi nepodařilo identifikovat.

8.11. Soubor kachlů z hradu v Kostelci nad Černými lesy

Hrad přestavěný na čtyřkřídlý renesanční zámek leží 30 kilometrů východně od Prahy v okrese Praha-Východ. Hrad byl založen ve 13. století. Roku 1325 hrad dostal Ješek z Náchoda, který ho s Janem Lucemburským směnil za Náchod. Ješkovi potomci hrad roku 1415 prodali Janovi Sekretářovi ze Smržova, což byl oblíbenec krále Václava. Roku 1492 hrad koupil Slavata z Chlumu a Košumberka a hrad výrazně přestavěl. Ve správě tohoto rodu byl až do roku 1547, kdy se hrad stal korunním majetkem⁶⁴.

Při stavebních úpravách hradu byly v letech 1985–1991 v klenebních zásypech východní části nalezeny čtyři soubory gotických a renesančních kachlů. Mezi nálezy byly kachle reliéfní a nádobkové. Reliéfní kachle se jen ve výjimečných případech zachovaly celé, častěji byly zrekonstruovány tak, aby mohl být určen jejich ikonografický význam. Všechny kachle byly vypáleny do různých odstínů okrové, oranžové a hnědé barvy. Dobu vzniku nejstarších hradních kamen nelze z písemných pramenů určit. Kamna s kachli, které se datují na přelom 15. a 16. století, lze spojit se stavební aktivitou Slavatů z Chlumu a Košumberka, kteří hrad vlastnili v letech 1492–1547. Dle stylové analýzy reliéfů lze usoudit, že nalezené kachle pochází nejméně ze dvou kamnových těles⁶⁵.

Zakončení římsového kachle v podobě hlaviček není známo jinde než právě na hradě v Kostelci. Ikonografický motiv s Kozorožci je také poměrně vzácný, ale analogii můžeme hledat např. na kachli z Nového hradu u Adamova či

z Moravských Budějovic. Dalším vzácným motivem je Pelikán krmící mláďata vlastní krví.

8.12. Soubor kachlů z hradu Křídlo

Hrad se nachází u obce Brusné v Hostýnských vrších. Vznikl kolem poloviny 14. století a první zmínky o hradu informují, že v roce 1365 Vlk z Dobrotic prodal sídlo Vilémovi z Kunštátu. Nicméně záhy poté jej získal Ctibor Tovačovský z Cimburka, který byl stoupencem Jiřího z Poděbrad. Po polovině 15. století zde stávala i dílna na výrobu falešných mincí, kterou provozovala podnikatelka Machna z Krčmaně. Mezi lety 1475-1481 hrad zcela zanikl zřejmě vlivem uherských vpádů na Moravu⁶⁶.

Archeologický výzkum proběhl pod vedením Jiřího Kohoutka. Kachle, které zde byly objeveny, jsou s heraldickou tematikou. Patří sem např. znak pánů z Kunštátu či orlice. Erb s osmicípou hvězdou by mohl poukazovat na rod Šternberků. Materiál je dnes umístěn v depozitáři kroměřížského muzea a v muzeu ve Svatém Hostýně. Na objevení kachlů se podílel i vedoucí práce Josef Bláha.

8.13. Soubor kachlů z hradu Landštejn

Hrad Landštejn se nachází jihovýchodně od města Jindřichův Hradec a byl založen na počátku 13. století, bohužel neznámo kým, nicméně krátce po polovině 13. století získávají hrad Vítkovci. V roce 1381 směnil Václav IV. hrad za hrad Lomnici štýrskému rodu Krajířů z Krajku, kteří měli hrad ve správě dalších 200 let. Od roku 1579 až do roku 1771, kdy hrad vyhořel, se v jeho správě vystřídalo několik dalších majitelů. K první přestavbě hradu došlo již ve 14. století, kdy byl vystaven nový čtyřhranný obytný donjon přiložený zvenčí k obvodové hradbě. Za Krajířů z Krajku dochází na přelomu 15. a v průběhu 16. století k poslední goticko-renesanční přestavbě hradu⁶⁷. Na starých základech byl vybudován zcela nový palác

s přízemím, dvěma patry a podkrovím. V 2. patře býval velký sál s krbem⁶⁸, lze tedy předpokládat, že zde mola stát i kamna.

Kachlový materiál byl nalezen během výzkumu v jižní části vnějšího příkopu. Archeologický výzkum vedl Karel Břicháček ze Západočeského muzea v Plzni v letech 1994-1996. Kachle jsou pod správou NPÚ v Českých Budějovicích a během února a března roku 2014 byly součástí výstavy „*Obrazový svět pozdního středověku: Gotické a renesanční kamnové kachle*“ Regionálního muzea v Českém Krumlově. Jedná se jak o náboženské, tak profánní a heraldické motivy, např. Samson bojující se lvem, Pelikán krmící mláďata vlastní krví, turnajové scény, motiv s českým lvem a další kachle, které jsou součástí katalogu. Kachle z hradu Landštejna nebyly dosud publikovány.

8.14. Soubor kachlů z hradu Lichnice

Zřícenina hradu Lichnice leží v Železných horách v okrese Chrudim. Pro hrad se též používá název Lichtenburk a byl založen v 1. polovině 13. století původně jako královský. Roku 1261 ho jako výsluhu od krále Václava I. získal Smil z Lichtenburka z rodu Ronovců. Hrad byl v letech 1410-1490 opět v královské správě, a v této době byl také několikrát dobyt. V roce 1490 se hrad dostává do správy rodu Trčků z Lípy, kteří významně zbohatli za husitských válek a sídlo pozdně goticky přestavěli. V této době se sídlo stalo reprezentativní rezidencí doby⁶⁹.

Trčkové z Lípy se v době husitství hlásili k předním utrakvistickým vůdcům, což lze rozpoznat i z kachlového materiálu, kde jsou námětem např. Husitští bojovníci, které uvádím v katalogu. Kachle s husitskými tématy tedy nejspíše vznikly až po roce 1490. Kachle z hradu Lichnice se nacházejí v Národním muzeu v Praze, v katalogu uvádím motiv s husitskými bojovníky.

8.15. Soubor kachlů z hradu Lipnice nad Sázavou

Hrad Lipnice se nachází ve stejnojmenném městečku Lipnice nad Sázavou, v kraji Vysočina, západně od města Havlíčkova Brodu a severně od města Humpolce. Hrad v druhém desetiletí 14. století založil Raimund z Lichtenburka z rodu Ronovců. Významným majitelem se stává rod Trčků z Lípy, za jejichž vlastnictví od roku 1436 byl hrad pozdně goticky přestavěn. Několik kachlových kamen bylo postaveno právě za vlastnictví tohoto utrakvistického rodu v letech 1436–1561. Ve druhé polovině 16. století proběhla renesanční přestavba⁷⁰.

Sbírka spadá do období od 14.–17. století a jsou v ní zastoupeny heraldické, náboženské, mytologické a světské motivy. Mezi kachli je početný soubor se znakem rodu Wettinů⁷¹. Tento motiv je podrobně rozveden v následující kapitole na straně 85. Jelikož se jedná o rohové kachle, byl tento motiv se saskými kurfiřty na hradě Lipnici nalezen většinou v kombinaci s motivem sv. Jiří. Jsou zde bohatě zastoupeny i husitské motivy bojovníků spolu s Janem Žižkou.

Kachlový soubor z hradu Lipnice je považován za jeden z největších s husitskými motivy v českých zemích. Majitel sídla husitský hejtman Mikuláš Trčka bojoval spolu se svými syny proti katolickému vojsku. Lipnickými kachli se podrobně zabývá Jana Suchnová ve své bakalářské práci⁷², nicméně ukázkou kachlů s husitskými motivy je možno shlédnout i v katalogu.

8.16. Soubor kachlů z hradu Litice nad Orlicí

Hrad se nachází asi 20 kilometrů severně od města Ústí nad Orlicí a ze tří stran ho obtéká řeka Divoká orlice. Zakladatelem hradu Litic byl Půta z Potštejna, který se v ústeckém kraji poprvé připomíná roku 1287 jako majitel hradu Potštejna. V letech 1371-1373 hrad vlastnil Boček z Kunštátu, po něm vlastnická práva zdědil jeho stejnojmenný syn, který dle pramenů patřil k odpůrcům krále Václava IV. Roku 1416, když Boček zemřel, se hrad stal majetkem jeho bratra Viktorina z Kunštátu a Poděbrad. Viktorin z Kunštátu byl od počátku na straně Husových stoupců a byl i blízkým přítelem Jana Žižky, z toho důvodu byl hrad

Litice roku 1421 obléhán vojskem krále Zikmunda. V roce 1427 po smrti Viktorina zdědil hrad jeho syn, Jiří z Poděbrad, který byl roku 1458 zvolen českým králem. Po roce 1450 Jiří z Poděbrad hrad z velké části přestavěl, jednak z důvodu poničení vlivem obléhání Zikmundovými vojsky, druhým důvodem bylo vybudovat prostory na reprezentativní úrovni odpovídající nárokům 2. poloviny 15. století. Přestavba byla dokončena roku 1468. Po smrti Jiřího z Poděbrad roku 1472 připadl hrad i další panství jeho synům, kteří se o statky rozdělili, přičemž Litice získal Boček z Kunštátu. Ten hrad postoupil svému bratrovi knížeti Jindřichu Minsterberskému, který jej v roce 1495 prodal Vilémovi z Pernštejna. Za Pernštejnů hrad ztratil svůj význam, jelikož v té době byl hlavním sídlem Pernštejnů nedaleký hrad Potštejn⁷³.

Materiál byl objeven při sběru na jaře roku 1989. Zlomky jsou datovány na počátek 16. století, ale lze předpokládat, že kamna vznikla spolu s velkou přestavbou za Jiřího z Poděbrad ve 3. čtvrtině 15. století. Jedná se o zlomky s žánrovými scénami a architektonickými motivy. Materiál je bohužel v tak fragmentárním stavu, že jej nelze blíže identifikovat.

8.17. Soubor kachlů z hradu Lopata

Hrad se nachází jihovýchodně od Plzně a byl založen ve 14. století rodem Drslaviců. V roce 1432 za správy Habarta Maršíka z Hrádku byl hrad obléhán a následně i zapálen samotným majitelem jen proto, aby se ho nemusel vzdát⁷⁴.

Kachle jsou umístěny v Západočeském muzeu v Plzni a jsou Jiřím Ornou datovány na přelom 15. / 16. století⁷⁵, což je v důsledku zániku hradu a ponechání jej zkáze ve 30. letech 15. století nemožné. Kachle tedy musely vzniknout před rokem 1432. Námětem na dochovaných kachlích jsou proroci s nápisovými páskami.

8.18. Soubor kachlů z hradu Lukov

Hrad se nachází přibližně 11 kilometrů severně od Zlína. První zmínky o hradě pocházejí již z 13. století, nicméně ve 14. století ho obývali páni ze Šternberka. Jejich správa byla ve 30. letech 14. století přerušena a hrad se stal na určitou dobu královským. Od roku 1342 náležel opět Šternberkům. Na konci 14. století zde probíhala nákladná přestavba. Ve 2. polovině 15. století Lukov spravoval Matouš ze Šternberka, který se rozpínal i do uherského pohraničí, což se nelíbilo uherskému králi Matyáši Korvínovi, a proto hrad v roce 1469 dobyl. Na počátku 16. století se hrad dostává do držení pánů z Kunštátu⁷⁶.

Kachlový materiál byl nalezen při průzkumu, který v letech 1983–1992 organizoval Jiří Kohoutek. Kachle lze vidět na hradě v Malenovicích, kde jsou součástí hradní expozice, nicméně většina materiálu je uložena v depozitáři ve Zlíně–Otrokovicích. Kachle jsou až na výjimky mladší povahy. Jejich vznik se datuje kolem roku 1530, a vykazují již raně renesanční prvky rozpoznatelné v architektuře a oděvu postav. Nejvíce jsou zde zastoupeny kousky s portréty šlechticů a šlechtičen zarámovaných buď v kruhových medailonech či v architektuře s kanelovanými sloupy po stranách. Tyto kachle bývají zeleně glazované. Z čistě gotických příkladů lze uvést motivy s Beránkem Božím a Archandělem Michaellem vážícím duše zemřelých, které je možné zařadit do 2. poloviny 15. století.

8.19. Soubor kachlů z hradu Melice u Vyškova

Hrad Melice se nacházel cca 6 kilometrů severovýchodně od dnešního města Vyškova. Kamna byla zhotovena na objednávku prominentů feudální společnosti a vznikla podle projektu z prostředí blízkého pražské parléřovské huti a to v letech 1412–1416. Kachle z těchto kamen pak sloužily jako vzor či inspirační zdroj pro otisky⁷⁷.

Kachle byly objeveny vyšovským lékařem Janem Zhánělem v letech 1931–1938 při výkopu biskupského hradu⁷⁸. Datace existence kachlových kamen vyplývá ze skutečnosti, že Melice zanikly roku 1423, kdy byly dobyty

husitskými vojsky. K určení přesné datace 1412–1416 napomohl nález kachle s rodovým znakem Václava z Buřenic, zvaného Králík, což byl dvořan ve službách Václava IV., jeho administrátor a také biskup olomoucké diecéze. Jan Zháněl se pokusil o rekonstrukci melických kamen, a aby k ní dospěl, musel srovnat množství kachlů ze 14. a počátku 15. století. Dospěl k závěru, že melická kamna jak stylově, tak technicky převyšují kamna ze soudobého budínského prostředí⁷⁹. Reliéfních kachlů vyjma těch s architektonickými motivy se dochovalo pouze 10 kusů. Jak mi bylo sděleno paní archeoložkou Mgr. Klárou Rybářovou z Muzea ve Vyškově, kachlových kamen se stejnou výzdobou na hradě Melice zřejmě existovalo více.

Ikonografická výzdoba vypadala následovně: komorové reliéfní kachle byly seřazeny v pěti pásech nad sebou po sedmi kachlích. Kamna byla takto zdobena ze třech stran, čtvrtá strana přiléhala ke zdi. V první řadě nad soklem byly kachle s baziliškem, nad nimi kachle s námětem orla a zajíce. Ve třetí řadě se střídali kachle se štítonoši s kachli se znakem Václava z Buřenic, ve čtvrté řadě se střídali kachle s českým lvem s kachli s orlicí a v páté řadě se střídali papežský znak se znakem olomouckého biskupství. Nad touto pátou řadou se nacházely korunní kachle trojúhelníkového formátu. Dále navazoval nástavec, který byl složen s prolamovaných kachlů. Celá stavba spočívala pravděpodobně na zděné podezdívce. Co se týče ikonografie, nenajdeme zde náboženské náměty. Soklová část měla demonstrovat pozemskou sféru stavebníka, nástavec pak sféru nebeskou. V pozemské sféře máme motivy baziliška, orla se zajícem, což můžeme chápat jako souboj dobra se zlem, od třetí do páté řady symboly jeho kariérního vzestupu. Ve třetí řadě nesou štítonoši znak vyšehradské kapituly, kde býval Václav proboštem. A jelikož s vyšehradským proboštstvím souvisela i funkce královského kancléře, stal se jím i Václav z Buřenic. Jako pověřenec krále se podílel na diplomatických úkolech a s tím souvisí motivy s českým lvem a orlicí. Nelze zde určit, jestli jde o moravskou orlici, která by zde také přicházela v úvahu, protože byl Václav, jak jsem zde již uvedla, olomouckým biskupem. Orlice i lev jsou znázorněni heraldicky vlevo, což je zřejmě způsobeno zrcadlovým otiskem negativu, který byl pravděpodobně zhotoven správně. V páté řadě byly kachle se znaky olomouckého biskupství a papežský znak. Tyto motivy jsou symbolem vrcholu jeho kariéry

a zároveň chápání tehdejší společnosti, kdy vrcholem všeho byla církevní moc. Nebeská sféra v nástavci je znázorněna prolamovanými kachli, které připomínají okna chrámů a katedrál⁸⁰.

8.20. Soubor kachlů z hradu Moravské Budějovice

Dnes na místě původního hradu stojí zámek ze 17. století. Středověký hrad stával pravděpodobně v místech nádvoří dnešního zámku, kde bylo objeveno gotické zdivo⁸¹.

Jsou zde zastoupeny náboženské motivy např. Panna Marie s Ježíškem, scéna s Jonášem, z fantaskních zvířat Mantichora a z profánních motivů Hráči vrhcábů s morálním podtextem.

8.21. Soubor kachlů z hradu Návarova

Zřícenina hradu leží asi 7 km od Železného Brodu v Libereckém kraji. Hrad vznikl v 1. polovině 14. století a od roku 1380 náležel Jindřichu z Valdštejna. Ke konci 14. století se stal majitelem hradu Jan Čůch ze Zásady, dvořan krále Václava IV. Jeho syn Petr stál v době husitské reformace na straně katolíků, hrad byl obléhán a Petr o něj přišel, nicméně ve 40. letech 15. století ho za pomoci Jiřího z Poděbrad získal zpět. Od roku 1452 hrad spravoval Mikuláš Zajíc z Házmburka, jehož syn stál na straně proti Jiřímu z Poděbrad, takže roku 1469 byl hrad obléhán královskými vojsky. Jan panství roku 1474 prodal Alšovi ze Šanova, dalšími majiteli hradu byli v 80. letech pán z Tanfeldu, od roku 1492 Hanuš z Elsnic, od roku 1502 Jan starší ze Šumburka, Alexandr z Laisneku, od roku 1508 Jan a Bernard z Valdštejna, a v roce 1511 ho získal Jan z Boskovic. V roce 1515 panství koupil Zikmund Smiřický ze Smiřic, jehož rod hrad spravoval po více než 100 let⁸².

Kachlový materiál byl získán z výzkumu, který prováděl Vojtěch Havel a Vilém Vaniček ve 30. a 40. letech 20. století. Soubor je datován od konce 15. století do počátku 17. století⁸³. Kachle se do muzea v Železném Brodě dostaly

jako součást archeologické sbírky Viléma Vaníčka, tehdejšího majitele návarovského panství.

Jsou zde zastoupeny nevšední náboženské scény, např. Stvořitel s Adamem a Evou. Tento motiv je jediným svého druhu v katalogu mé práce. Stvořitel je znázorněn uprostřed držící za levou ruku Adama, který je oproti němu v menším měřítku. Je zde uplatněna hierarchická perspektiva. Adam je vyobrazen z profilu, opírající se levou rukou v bok. Eva se sice nedochovala, ale dá se předpokládat, že měla své místo na levé straně kachle. Mezi další náměty patří Veraikon, světci jako sv. Václav, sv. Dorota a sv. Kateřina Alexandrijská, z heraldických motivů wettinský znak.

8.22. Soubor kachlů z Nového hradu u Adamova

Hrad se nachází severně od Adamova, a byl založen v 2. polovině 14. století. Mezi lety 1381-1411 zde proběhla významná přestavba za markraběte Jošta. V letech 1469-1470 byl hrad obléhán uherským vojskem, což vedlo v roce ke stavbě předsunutého opevnění dokončené v roce 1493 a iniciované Dobešem a Benešem Černoorskými z Boskovic⁸⁴.

Kachle z Nového hradu jsou charakteristické orámováním námětu do medailonu. Takto můžeme v katalogu vidět českého lva, orlici, i Meluzínu. Nevšedním námětem jsou Kozorožci u stromu. Obsahově identický námět lze vidět i na kachli z Moravských Budějovic, v kresebné rekonstrukci pak i na zlomku z Kostelce nad Černými lesy.

8.23. Soubor kachlů z hradu Pernštejna

Hrad Pernštejn se nachází u města Bystřice nad Pernštejnem v okrese Žďár nad Sázavou na Vysočině. Hrad byl založen v letech 1270-1285 Štěpánem a Jimramem z Medlova. Rozšířen byl ve 14. století, v roce 1457 vyhořel a téhož roku byl obnoven Vilémem a Janem z Pernštejna⁸⁵. První velká přestavba proběhla za

Viléma I. z Pernštejna, ale největší přestavbu provedl jeho syn Jan I., který byl nucen napravit škody způsobené požárem v roce 1460. Jan I. zaklenul 2 patra paláce a rozestavěl i třetí patro, které ale bylo dokončeno až za Vratislava I., jenž hrad spravoval do roku 1497, a Viléma II., který zemřel v roce 1521⁸⁶.

Katalog obsahuje kachle se zvířecími motivy, jako jsou lvi a prolétající se draci. Většina materiálu je umístěna v depozitáři hradu, do kterého jsem se bohužel nedostala.

8.24. Soubor kachlů z hradu Polná

Hrad byl založen v polovině 13. století pány z Polné. K úpravám hradu došlo ve 14. století, kdy jej spravovali páni z Lipé a po nich páni z Pirkenštejna. V letech 1464-1515 za správy pánů z Kunštátu došlo k největší přestavbě hradu a vznikl zde trojpodlažní obytný palác, který byl ke konci 16. století přebudován na renesanční zámek⁸⁷.

Kachle byly nalezeny v rámci rekonstrukce objektu v letech 1922-1926 členy muzejního spolku. Bližší nálezové okolnosti nejsou známy. Katalog obsahuje náboženské motivy, jako je Veraikon, Archanděl Michael vážící duše, dále světecké scény např. se sv. Jiřím zabíjejícím draka, nevšední profánní scény, jejichž příkladem můžou být Zásnuby, Muži s kohouty a Hráči vrhcábů. Součástí je i heraldický motiv se znakem pánů z Kunštátu, kteří hrad vlastnili po roce 1464.

8.25. Soubor kachlů z hradu Rabštejna nad Střelou

Hrad Rabštejn se nachází asi 30 kilometrů severně od Plzně na skalnatém ostrohu nad říčkou Střelou. Byl založen na počátku 30. let 14. století šlechticem Oldřichem Pluhem. Roku 1378 Václav IV. hrad zdědil po Karlu IV., nicméně ho vzápětí postoupil Benešovi Čertovi z Hořovic. Roku 1419 se hradu zmocnil Jindřich Plavenský, pán na Bečově, Bochově a Kynžvartě, který z počátku podporoval husity, avšak posléze proti nim zbrojil. Následujícími majiteli se

neznámo kdy stali synové Beneše Čerta z Hořovic. Od roku 1428 hrad náležel bratrům Buškovi a Janu Caltoviz Kamenné Hory. Král Jiří z Poděbrad na jejich žádost obnovil právo na clo, tím tedy kupci byli nuceni pod trestem zabavení zboží procházet Rabštejnem. Po smrti Buška Calta roku 1433 hrad právně náležel jeho synovi Janovi, který ale byl v té době nezletilý, a jehož poručníkem se stal Burian z Gutštejna. V roce 1464 po smrti Jana se hradu protiprávně zmocnil poručník jeho nezletilých dcer Burian mladší z Gutštejna. Burian mladší se stal členem jednoty zelenohorské a nepřítelem krále Jiřího z Poděbrad a jedním z důvodů byl právě spor o správu hradu. Burian v blízkosti hradu roku 1483 nechal postavit klášter bosých karmelitánů, který byl roku 1532 vypálen⁸⁸. Gutštejnům hrad patřil až do roku 1509, kdy ho Kryštof z Gutštejna musel pro své násilnické činy prodat králi Vladislavu II. Jagellonskému. Král Ludvík Jagellonský, syn Vladislava, roku 1518 hrad Rabštejn zastavil Šlikům, kteří ho vlastnili až do roku 1577⁸⁹.

Zlomky rabštejnských kachlů objevil vlastivědný pracovník Josef Vorel z Kralovic při úpravě turistické naučné stezky pod hradní vyvýšeninou. Naleziště kachlů se nachází uprostřed skalního srázu mezi řekou a dnešním zámkem. Kromě kachlů se zde našla i jiná užitková keramika. Byly zde nalezeny kachle nádobkové, reliéfní a kachle s prořezávanou čelní stěnou. Všechny tyto typy jsou Hazlbauerem, který je také poprvé publikoval, řazeny do 15. století, přičemž podotýká, že kachle s prořezávanou čelní stěnou jsou nejstarší. Reliéfní kachle datuje do 2. poloviny 15. století. Kachle se zachovaly převážně ve fragmentech, proto není snadné určit jejich ikonografický význam⁹⁰.

Ikonografické náměty lze rozdělit do skupin s náboženskými, figurálními a heraldickými motivy. Mezi kachle s náboženskými motivy patří Klanění tří králů a Ježíšův vjezd do Jeruzaléma. Do skupiny kachlů s figurálními motivy patří např. kachel s bájnou vílou Meluzínou. Dále byly na Rabštejně nalezeny dva téměř celé reliéfní kachle. Došlo k tomu při kopání vodovodní rýhy, která vedla od budovy k bráně. Oba kachle bývají datovány do 1. třetiny 16. století. Jeden kachel zobrazuje sv. Voršilu. Druhý kachel zobrazuje Českého lva ve skoku doprava. Kachle s rodovými znaky mají konkrétního majitele. V prvním případě jsou to dle Hazlbauera Šternberkové, i když tento názor vyslovuje s otazníkem. Na zlomku je

viditelný heraldický motiv ve tvaru osmicípé hvězdy na gotickém erbovním štítu. Napříč tomu, že podobné znaky lze spatřit i na kachlích z jiných lokalit, mohlo by jít minimálně o vyjádření vzdálených příbuzenských vztahů mezi majiteli sídla a Šternberky. Druhý erbovní znak patří rodu Wettinů⁹¹.

Závěrem k této nálezové lokalitě Rabštejn lze tedy tvrdit, že se zde v období 1400-1530 užívalo nejméně pět kachlových kamen. Většina materiálu pochází z 15. století, částečně z počátku 16. století. Až na drobné zlomky středověké keramiky se z hradního inventáře nic nezachovalo, takže jediným svědectvím o interiérové výbavě nám jsou zlomky kamnových kachlů.

8.26. Soubor kachlů z hradu Rožnova

Hrad byl založen na levém břehu Bečvy západně od dnešního města Rožnova mezi lety 1327-1348, což je známo z listiny z roku 1366, kde je uvedeno, že po smrti Voka I. z Kravař majetek připadl jeho synům. Roku 1348 je již majitelem sídla Jan I. z Kravař. V 15. století až do roku 1530 se na panství vystřídal několik majitelů. Na konci 14. století byl majitelem sídla zemský hejtman Lacko z Kravař, který roku 1398 hrad přenechal svým dvěma synovcům Lackovi II. a Vokovi IV., nicméně už v roce 1402 se Lacek II. stal olomouckým biskupem, proto od této doby hrad spravoval pouze jeho bratr Vok IV. V roce 1406 Vok IV. umírá, a jelikož jeho syn ještě nedopěl, správu znovu přejímá Lacek I. Syn Jan Jičínský se majitelem stává až v letech 1421-1433, kdy zemřel bez dědice a veškerý majetek zdědil jeho bratranec Ctibor z Cimburka. Roku 1436 byl hrad prodán a dostává se pod správu Voka ze Sovince, který ho v roce 1445 vyměnil s Janem z Messenpeka za panství Helfštýn. Od roku 1462 hrad vlastnil důvěrník Jiřího z Poděbrad Jan z Cimburka a po jeho smrti od roku 1480 jeho dcera Kunhuta. V roce 1502 sídlo získali páni z Kunštátu, od roku 1426 jej vlastnili Šelembkové⁹².

Kachle byly objeveny Václavem Němcem při archeologickém průzkumu, který proběhl v roce 1986⁹³. Kachle mají po ikonografické stránce různorodé náměty. Jsou zde náboženské, světské i heraldické motivy. Většina kachlů

jsou obdélného formátu a jsou rezné, neglazované. Kachlů glazovaných zelenou a hnědou glazurou je malé množství. Ve skupině s heraldickými motivy najdeme rodové znaky vlastníků hradu zmíněných výše.

Jiří Kohoutek zmiňuje, že náměty na rožnovských kachlích jsou analogické s náměty na kachlích z budínského dvora. Tuto skutečnost vysvětluje tím, že po uzavření míru mezi Matyášem Korvínem a Vladislavem II. v roce 1478 připadla Morava pod správu uherského krále a i po jeho smrti v roce 1490 zůstal centrem moci Budín. Některé náměty na kachlích z Rožnova se shodují s náměty na kachlích z Hranic či v Helfštýně, lze tedy uvažovat o původu z jedné řemeslné dílny, která měla existenci na východní či střední Moravě. Co se týče datace kachlového souboru, doba vzniku se klade do poslední čtvrtiny 15. století. Kohoutek předpokládá, že soubor vznikl v letech 1480–1505, kdy Rožnov spadal pod správu Kunhuty z Cimburka a jejího manžela Petra, hraběte ze Sv. Jura a Pezinku, který zainventoval do vybavení severního paláce honosnými kachlovými kamny⁹⁴.

Rožnovské kachle jsou dnes uloženy na hradě v Malenovicích, který je pod správou Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, na Zámku Kinských ve Valašském Meziříčí, který spadá pod správu Muzea regionu Valašska ve Vsetíně, dále také v Muzeu Na Petrohradě v Zubří a ve Valašském muzeu v Rožnově pod Radhoštěm. Několik kusů má i archeolog Václav Němec v osobním vlastnictví. Václav Němec se pokoušel některé poničené kachle s chybějícími částmi restaurovat, a to tím způsobem, že rozdrtil hliněné úlomky, které smíchal se sádrou, aby tak vytvořil reálnější dojem. Vlivem této metody se ale dnes kachle drojí a takto zrestaurovaná místa odpadávají.

Ve sbírkách jsou hojně zastoupeny náboženské motivy, např. Panna Marie Assumpta, dále profánní scény, mezi kterými nelze přehlédnout Bál s hudebníkem a tanečnicí, a nemálo heraldických motivů.

8.27. Soubor kachlů z hradu Sovince

Hrad se nachází přibližně 14 kilometrů jižně od města Rýmařov v okrese Bruntál. Hrad založili páni ze Sovince roku 1348, kteří jej drželi až do roku 1543, kdy jej koupil Kryštof z Boskovic. Největší přestavba se odehrála na přelomu 15. a 16. století, kdy vznikl pozdně gotický palác, který nechali postavit Pňovští ze Sovince⁹⁵.

Katalog obsahuje kachel s heraldickým motivem znaku pánů z Vlašimi. Znak souvisí s Jindřichem ze Sovince, který si vzal manželku z tohoto rodu. Jindřich panství spravoval v letech 1484-1495⁹⁶.

8.28. Soubor kachlů z hradu Starého Jičína

Zřícenina hradu leží nad stejnojmennou obcí v okrese Nový Jičín a patří k nestarším na Moravě, první zmínka pochází už z roku 1240. Od počátku 14. století až do roku 1434 hrad měli ve správě páni z Kravař. V 15. století se hrad marně pokusili dobýt husitská vojska. Z pánů na Starém Jičíně vzešla fulnecko-jičínská rodová linie, poslední z těchto pánů byl Jan Jičínský z Kravař a Fulneka, který zemřel roku 1433. Po jeho smrti hrad postupně drželi Cimburkové, Boskovicové a od roku 1500 byl v majetku pánů ze Žerotína⁹⁷.

Katalog obsahuje kachel s heraldickým motivem pánů z Fulštejna a římsový typ kachle s nápisem MAIUS.

8.29. Soubor kachlů z hradu Štěpanice, okres Semily

Hrad Štěpanice se nachází v nižším pásu horského hřebenu západních Krkonoš, přibližně 7 kilometrů severně od města Jilemice. Hrad pochází z 2. poloviny 13. století. V letech 1406-1408 hrad získal Heník z Valdštejna a ze Štěpanic, jeho syn Jan v období husitských válek patřil k nejdůležitějším pánům

katolické vrstvy. Jeho synové Jindřich a Hynek se stali následovníky Jiřího z Poděbrad. Na počátku 16. století štěpanický hrad ztratil obytnou funkci⁹⁸.

Kachlový materiál byl nalezen při výzkumu, který provedl Jan Prostředník v roce 1995. Ten kachle datuje do poloviny 15. století. Mezi motivy kachlového souboru patří legenda o sv. Jiří či bájná víla Meluzína⁹⁹. Jan Brestovanský posouvá dataci kachlů na přelom 15. a 16. století.

8.30. Soubor kachlů z hradu Tábora

Hrad společně se stejnojmenným městem byl založen ve 13. století Přemyslem Otakarem II. Město ale po necelém desetiletí zaniklo a zůstal obydlen pouze hrad a jeho okolí. Město Tábor bylo znovu roku 1420 založeno husity. Soubor kachlů byl nalezen v hradním příkopě při archeologickém výzkumu, který probíhal v letech 1993 – 1994. Kachle jsou datovány na přelom 15. a 16. století¹⁰⁰. Hrad byl umístěn vzhledem k nepříteli husitů Oldřichu z Rožmberka na strategickém místě, na samé hranici jeho panství. Byla zde stanovená vláda 4 hejtmanů v čele s Janem Žižkou z Trocnova, Mikulášem z Husi, Chvalem Řepickým z Machovic a Zbyňkem z Muchova. Hrad i město bylo opatřeno důkladným opevněním¹⁰¹.

Kachle jsou uloženy v Husitském muzeu v Táboře. Mezi dochovanými zlomky kachlů jsou náboženské náměty s prorokem Jonášem a církevním hodnostářem, fantaskní motiv s bájnou vílou Meluzínou a heraldické náměty jako český lev a blíže neurčený městský znak.

8.31. Soubor kachlů z hradu Valdeku

Hrad Valdek se nachází jihozápadně od města Prahy severně nad městem Příbram. Hrad byl založen po polovině 13. století rodem Buziců¹⁰². Rod spravoval hrad až do roku 1344, kdy ho z ekonomických důvodů musel prodat. Roku 1346 byl hrad poprvé i naposledy obléhán Děpoitem z Ryžemberka, který měl spory s nynějšími majiteli hradu z rodu Běškovců z Běškova. V 15. století byl hrad pod

správou chudších zemanů, posledními známými majiteli hradu jsou doloženi Pešíkové z Komárova, kteří hrad získali roku 1509 a opustili jej až v polovině 17. století. Hlavní obytný palác disponoval čtyřmi podlažimi. Krb byl zjištěn v nároží velkého sálu v 1. patře¹⁰³. Lze se tedy domnívat, že právě zde mohla stávat i kachlová kamna.

V muzeu v Berouně jsem narazila na jednu ukázkou kachle, který byl nalezen v místě hradu a je datovaný do 15. století. V tomto období jsou majitelé hradu neznámí, dle Dobroslavi Menclové jim na údržbu tak velké stavby nestačily prostředky¹⁰⁴, a jelikož stavba kachlových kamen byla v té době dosti nákladná, je možné se domnívat, že kamna vznikla až za rodu Pešíkových z Komárova po roce 1509, i když formální znaky jsou bližší spíše 2. polovině 15. století. Námětem kachle je lovecká scéna.

8.32. Soubor kachlů z hradu Velkého Meziříčí

První gotický palác vznikl po polovině 13. století a byl na tu dobu velmi náročně vybaven, o čemž svědčí křížová žebrová klenba v přízemí. Před polovinou 15. století vznikl při severní zdi další palác, z kterého se ale dochovaly pouze sklepy. Opevnění bylo postaveno pány z Kravař a dokončeno roku 1434 husitským předákem Václavem Strážnickým¹⁰⁵. Páni z Kravař se sídla ujali na počátku 15. století, ale před polovinou 15. století ho získali páni z Lomnice, kteří ho spravovali již ve 14. století. Za pánů z Lomnice došlo k vybudování dalšího paláce¹⁰⁶.

Soubor disponuje především náboženskými motivy a klasickými náměty ze života světců, např. se sv. Jiřím zabíjejícím draka. Náboženské motivy z Velkého Meziříčí mají oproti jiným lokalitám některá nevšední vyobrazení. Jedná se např. o sv. Kateřinu Alexandrijskou s císařem Maxentiem, která se velmi podobá kachli z Českého Krumlova a jejíž ikonografii rozvíjím v následující kapitole na straně 69. Další náměty, které se běžně nevyskytují, jsou Zmrtvýchvstání Krista,

Korunování Máří Magdalény a Sv. Martin dělící se se žebrákem o plášť. Dále jsou zde zastoupeny heraldické motivy.

9. Ikonografické náměty a jejich zdroje

Náměty mohly být přebírány z oblasti vysokého umění, které měl autor možnost vidět kolem sebe¹⁰⁷. Tady je možné uvést příklad na kachlích z Českého Krumlova a Velkého Meziříčí s námětem sv. Kateřiny Alexandrijské s králem Maxentiem. Tento námět byl pravděpodobně inspirován sochami, či malbami, které vznikaly v té době na území jižních Čech, potažmo i Čech středních. Zdeněk Hazlbauer má za to, že je nemožné, aby ve všech případech bylo zdrojem konkrétní umělecké dílo. To se totiž nachází na určitém místě, které by autor musel navštívit, což jsou náklady navíc. Zdrojem by tedy muselo být něco snadněji přístupnějšího, např. poutní obrázky či volné grafické listy¹⁰⁸.

V posledních dvaceti letech 15. století se na kachlích projevuje vliv jižního Německa, což bývá spojováno v tomto období s intenzivnějšími obchodními styky českých zemí s Německem. Právě prostřednictvím obchodu se na naše území dostává dobová německá grafika, knihy, či inkunábule zdobené dřevořezy. Tento jihoněmecký vliv se mohl do českých zemí dostat i skrze produkci Rakouska a Uher, kam přišel prostřednictvím dunajské obchodní tepny. Jihoněmecké výtvarné vlivy lze spatřit na některých kachlích z hradu Cimburk a Rožnova. Motivy jsou zde inspirovány horním Porýním, kdy tato inspirace byla nejpravděpodobněji zprostředkována přes Uhry. Nabízejí se tedy dvě řešení inspiračních zdrojů, a to zaprvé inspirace dobovou německou grafikou a zadruhé produkce Uher, která zasahovala i do moravských oblastí¹⁰⁹.

Dalším zdrojem námětů bylo politické stanovisko doby. V 15. století tedy zejména husitské motivy.

Písemné zdroje jsou snáze identifikovatelné. Hlavním zdrojem je Bible, poté středověké apokryfní spisy, jako je Legenda Aurea s příběhy především ze života světců a legendami o Panně Marii, a dále tzv. Vidění Brigity Švédské, které

popisuje příběhy z Kristova utrpení. Z novozákonních apokryfních evangelií jsou to např. Tomášovo, Nikodémovo a Kniha Jakubova¹¹⁰.

Charakteristiku motivů přiblížím pouze stručně. Některá témata lze popsat obsírněji, tím se zde ale vzhledem k rozsahu práce nebudu zabývat.

9.1. Náboženské motivy

České země ve středověku byly silně ovlivněny křesťanskou tradicí. Jelikož v té době byla většina věřících negramotných, biblické texty se veřejnosti nabízely výtvarným uměleckým způsobem. Tento náboženský výtvarný projev pak podporoval a podněcoval víru diváka. Stejně jako nástěnné malby v kostelích a katedrálách, tak i kamna byla jakýmsi nástrojem křesťanské víry. Náboženské motivy lze rozdělit na starozákonní a novozákonní, scény ze života světců a ostatní motivy s náboženskou tematikou.

9.1.1. Scény ze Starého zákona

Východiskem byla křesťanská nauka, která navázala na monoteistické židovské náboženství. Inspirací byla Bible a její Starý zákon, a církevní spisy. Oblíbení ve středověku byli i starozákonní proroci, kteří se zobrazovali v polopostavách a s nápisovou páskou kolem hlavy.

9.1.1.1. Adam a Eva u stromu poznání

Jak je psáno v Genesis, byl Adam stvořen šestý den stvoření. Jako pomoc sobě rovnou, stvořil Hospodin z Adamova žebra ženu, Evu. Oba pak žili na Hospodinem vyhrazeném místě, v ráji. Tam se pohybovali nazí. Bůh jim zapověděl jedinou věc, a to požívání ovoce ze stromu poznání. Eva však neodolala, jablko utrhla a dala ho sníst Adamovi. Tak byl spáchán Prvotní hřích. Po této události byli, Adam

s Evou, potrestání vyhnáním z ráje. Z Prvotního hříchu lidstvo vykoupil až Ježíš Kristus, který se obětoval smrtí na kříži.

Motiv Adama a Evy využíval ve svém znaku cech pražských hrnčírů. Motiv měl symbolizovat, že prvním hrnčírům byl Bůh, který z hlíny stvořil Adama, praotce lidstva¹¹¹.

Adam symbolizuje Krista, který přišel na Zemi jako „*Nový Adam*“. Pro středověkého člověka byl tento čin, udělení trestu za zhřešení a neuposlechnutí Božího rozkazu, zásadní a mravoučný. Proto tento námět patří mezi hojně užívané náměty středověku nejen v kachlovém materiálu.

Kachel pocházející z hradu Rožnova (kachel A) je oproti kachli z hradu v Českém Krumlově (kachel B) výrazně jednodušší. Centrum kachle A [218] tvoří strom, po kterém se tordovitě plazí had, jako připomínka zla a očekávaného hříchu, nalevo od stromu stojí Adam a napravo Eva, která právě utrhla jablko. Obě postavy jsou nahé, ale už se zakrývají fíkovými listy, aby skryli svou nahotu, stud, který přišel zároveň s vykonáním Prvotního hříchu. Celá scéna je umístěna pod architektonickým obloukem a následně čtyřikrát orámována. Kachel A je opatřen hnědou glazurou, v horních rozích kachle jsou špatně čitelné baziliškové jako symbol zla. Kachel B [72] má poněkud složitější kompozici i obsah. Kachel je rozdělen na 2 části, 2 třetiny zabírá dolní část, 1 třetinu horní část. Centrem dolní části je opět strom s tordovitě stočeným hadem, který je zde ale antropomorfizován a jeho horní polovina je v podobě muže s korunou na hlavě. Tento „falešný král“ nabízí Evě po jeho levici jablko, která si jej ale už bere ze stromu. Obě postavy jsou nahé, ale stejně jako na kachli A v ruce již opět drží fíkové listy připraveni se zakrýt. Eva má dlouhé vlasy a na hlavě pokrývku hlavy, Adam je vyobrazen s knírem. Koruna stromu je řešena do obráceného trojúhelníků, a plocha stromu je geometricky rozdělena do kosočtverců, kde v každém z nich je jablko. Hadí ocas „falešného krále“ je také pokryt jablky, nebo má tento dekor jablka v divákovi evokovat. V horní polovině kachle je umístěna střecha s dvěma věžemi. Na střeše je gryf stojící doleva.

Kachel A [218]	Rožnov
Kachel B [72]	Český Krumlov

9.1.1.2. Daniel

Prorokem a zároveň hlavní postava jedné z nejmladších knih Starého zákona, knihy *Daniel*. Kniha *Daniel* patří do tzv. apokalyptické literatury, která se snaží za pomoci tajuplných obrazů a symbolů vysvětlit problémy současnosti a odhalit tajemství budoucnosti. Jméno Daniel se čte: „*Bůh je soudce*“¹¹². V knize se píše, jak Daniel vynikal schopností vykládat sny. Mezi nejznámějšími příběhy patří Tři mládenci v peci ohnivé a Daniel v jámě lvové. Daniel bývá zobrazován jako starší muž se zašpičatělým kloboukem na hlavě držící v rukou svitek či knihu. U nohou má většinou lvi¹¹³, ale to se netýká na kachlových zobrazeních, v těchto případech bývá prorok většinou zobrazen formou žehnající polopostavy.

Motiv proroka Daniela je v porovnání se střední Evropou v Českých zemích ojedinělý, u nás nejvíce oblíben na přelomu 15. a 16. století. Dle Zdeňka Hazlbauera jediný zatím zjištěný kachel pocházející ze zahraničí je z maďarského hradu Szécsény¹¹⁴.

Kachle s motivem Daniela jsem zjistila na hradě Bouzov (kachel A), a Rožnov (kachel B). Vždy se jedná o polopostavu světce žehnajícího pravou rukou. Daniel na kachli A [10] má na hlavě jednoduchou pokrývku, po pravé straně nápisovou pásku a po levé straně a ze strany horní je obklopen rozvilinami. Na kachli B [219] pokrývka hlavy nahrazena kloboukem opatřeným pérem. Po stranách jsou florálními motivy. Kachel B je hnědě glazován.

Kachel A [10]	Bouzov
Kachel B [219]	Rožnov

9.1.1.3. Jonáš

Prorok a hlavní postava stejnojmenné knihy Starého zákona. Jonáš žil v 8. století před Kristem. Dle knihy byl Jonáš poslán Bohem do Ninive, aby kázáním napravil lid, ale při plavbě přes moře byl do něj Jonáš svržen námořníky. V moři byl pohlcen velkou rybou, v jejímž břiše přečkal tři dny a tři noci v modlitbách. V novém zákoně má tento příběh paralelu a poukazuje na Kristovo pohřbení a zmrtvýchvstání. V Matoušově evangeliu, kde je tato informace uvedena, se hovoří o mořské obludě *kétos*. Když ryba Jonáše po třech dnech vyvrhla, odebral se do Ninive, kde kázal pokání. To způsobilo, že obyvatelé včetně krále začali věřit v Hospodina, a ten město ušetřil před zkázou. Jonáš s tímto skutkem nesouhlasil, odebral se za město, kde si postavil přístřešek. Hospodin nad přístřeškem nechal vyrůst skočec, aby Jonáše v horkém počasí stínil. Následně nechal Hospodin skočec zahubit červem, což bylo Jonášovi líto. Toto ničení a následnou lítost přirovnal Hospodin k městu Ninive. Ve středověku bývá prorok Jonáš zobrazován s velkou rybou, v raně křesťanském období se zobrazoval také skrytý pod přístřeškem¹¹⁵.

Na Moravě a ve Slezsku je motiv s Jonášem ojedinělý. Více se toto téma vyskytuje v Čechách, tudíž se i po stránce jeho provedení jedná zřejmě o import¹¹⁶. Z hlediska střední Evropy je námět s Jonášem pro české země ojedinělý¹¹⁷. Jonáš bývá zobrazován s praporcem, na kterém je pětilistá růže jako jeho atribut¹¹⁸. Příběh je možné také chápat jako symboliku smrti a následného vzkříšení, a tedy i jako připomínku Ježíše Krista.

Zobrazení ryby v námětu s prorokem Jonášem je velice blízké se zobrazením námětu s vílou Meluzínou. Je tedy otázkou, která z těchto ryb byla navržena dříve, jelikož pak ten druhý motiv by byl jen inspirací a v podstatě kopií toho prvního. Toto určení je však velice složité z důvodu vzniku motivů na kachlích v relativně stejném období. Příklad lze uvést na kachli z hradu Tábora (kachel A), ze kterého se nám bohužel zachoval pouze zlomek se spodní okrajovou lištou kachle. Na pravé straně zlomku [248] je vyobrazena ryba hlavou dolů, jejíž tělo je pokryto šupinami. Hlava ryby je linkami rozdělena na 4 části, je zde zachyceno levé oko a tlama plná zubů. Vpravo dole je menší šupinatá ryba, zachycena hlavou nahoru. Do

této chvíle by se dalo tvrdit, že se jedná o motiv s vílou Meluzínou, nicméně objekt v rybí tlamě naznačuje přítomnost Jonáše, přesněji řečeno ryba požívá jeho pravou nohu. Na kachli z Moravských Budějovic (kachel B) je Jonáš [168] zobrazen s nohama v rybí tlamě, která je obrácena klasicky hlavou dolů. Jonáš je oblečen jako středověký člověk, je zobrazen tělem k divákovi, avšak s hlavou z profilu. U jeho levého boku je menší ryba vyobrazena jakoby ve skoku z vody. Námět zachycuje dle mého názoru scénu po vyvrhnutí Jonáše rybou, jelikož v levé ruce drží trubku, kterou pravděpodobně troubí na znamení příchodu do Ninive a hlásání poselství. Také má na hlavě předmět připomínající lasturu, což může opět evokovat okamžik náhlého vynoření na hladinu. Pozadí kachle je zdobeno jednoduchými květinovými motivy.

Kachel A [248]	Tábor
Kachel B [168]	Moravské Budějovice

9.1.1.4. Samson bojující se lvem

Příběh starozákonní Kniha soudců. Samson se narodil neplodné ženě Manóach jako Boží zasvěcenec, aby vysvobodil Izrael z rukou Pelištejců¹¹⁹. Jakmile Samson dospěl, spatřil v Timnatě jednu z Pelištejských dcer a umínil si ji vzít za ženu. Když s rodiči přicházel do Timnaty, objevil se proti němu mladý lev a Samson jej holýma rukama roztrhal, protože se ho zmocnil duch Hospodinův. Když se pak po čase vrátil k zabitému lvu, našel v jeho útrokách včely s medem, který si nabral do hrsti, jedl jej a dal ho jíst i svým rodičům. Na předsvatební hostině dal Pelištejcům hádanku a slíbil jim, že když ji uhodnou, dostanou 30 košil a 30 svátečního oblečení. Jestli neuhodnou, dostane to samé on. Na rozluštění měli 7 dní. Když nadešel poslední den, přiměli družbové jeho budoucí ženu, ať jí hádanku prozradí, jinak bude i se svým otcem upálena. Nakonec Samson ženě odpověď dal, tudíž družbové získali oděv třiceti mužů, které pobil v Aškalónu. Pelištejskou ženu si ale nevzal, její otec ji dal za manželku jednomu z družbů¹²⁰.

Na kachlích bývá zpracována scéna se Samsonem zabíjejícím lva při příchodu do vesnice Pelištejské ženy, kterou si vybral za manželku. Reliéfní zpracování tohoto námětu má více variant, které se však liší pouze v detailech. Toto téma bylo ve středověku velice oblíbené, což lze vypožorovat i podle počtu kachlů v mém katalogu, který je v porovnání s jinými kachlovými náměty lehce zvýšený. Motiv se nacházel na panských sídlech v Bouzově (kachel A), Dívčím Kameni (kachel B), Landštejně (kachel C), Rabštejně (kachel D), a na hradě v Českém Krumlově ve dvojnásobném rozdílném vyhotovení, kdy u jednoho z nich Michal Ernée identifikoval grafickou předlohu mistra E. S. (kachel E).

Ve většině případů je lev znázorněn stranově doleva, výjimkou je kachel A, kdy je lev stranově doprava. Na kachli A [9] Samson klečí na lvu a oběma rukama ho drží za tlamu. Oproti ostatním zkoumaným kachlům je zde absence zbraně. Samson má krátké vlasy, což značí neinformovanost autora. Po pravé straně Samsona je iniciála „M“, celý výjev je umístěn pod goticky prolamovaným obloukem a třikrát orámován lištou. V centru kachle E obkročmo sedí Samson na lvu, pravou rukou mu přidrží tlamu a levou mu do ní vráží nůž. Lev má výrazně naznačenou hřívu a v porovnání s ostatními vypadá nejméně pravděpodobněji. Samson má delší vlasy schované zčásti pod kloboukem zdobeným pérem, a krátký šat s kabátcem. Celá scéna je lemována nápisovou páskou. Z kachle B [87] se zachoval bohužel jen zlomek, na kterém jsou však zachyceny dlouhé vlasy klečícího Samsona. Kachel C [124] je kompozičně blízký kachli E [65], Samson je ale skromněji oděn a chybí nápisová páska. Lev na kachli D [217] má v největším úhlu zakloněnou hlavu, kterou mu dlouhovlasý Samson drží pravou rukou a levou do ní vráží zbraň. Lev má viditelných 8 zubů a jeho srst je naznačena hrubými linkami.

Zápas Samsona se lvem bývá chápán jako paralela k zápasu Krista s ďáblem.

Kachel A [9]	Bouzov
Kachel B [87]	Dívčí Kámen
Kachel C [124]	Landštejn
Kachel D [217]	Rabštejn
Kachel E [65]	Český Krumlov

9.1.2. Scény z Nového zákona

Jádrem jsou příběhy spjaté se životem Ježíše Krista zaznamenané ve čtyřech evangeliích, které jsou dílem čtyř evangelistů Marka, Matouše, Lukáše a Jana.

9.1.2.1. Archanděl Michael

Na Západě byl archanděl Michael uctíván jako vůdce nebeského rytířstva a ochránce křesťanů a vojáků, na Východě byl patronem nemocných. Jeho kult zesílil po jeho údajných zjeveních na hoře Monte Cargano v jižní Itálii na konci 5. století¹²¹. Archandělé jsou označováni za pravé zvěstovatele. Podle pramenů, jak starozákonních, tak novozákonních, jich existuje sedm, mezi nimi právě Michael. Jeho jméno se čte: „*Kdo je jako Bůh*“. Michael je kníže nebeského vojska a reprezentant nebeské říše. Zobrazuje se v tunice a v chlamys s holí v ruce. Ve středověku se pak zobrazuje ve zbroji s mečem nebo kopím, kterým probodává ďábla. Dále bývá vyobrazen vážící duše s váhami v ruce - Psychostasis. Takto se stává součástí Posledního soudu¹²². Tento motiv je na kachlích poměrně vzácný.

V katalogu jsou přítomny obě varianty zobrazení, archanděl probodávající ďábla na kachli z hradu v Českém Krumlově (kachel A), a archanděl vážící duše zemřelých na kachlích z hradů Polná (kachel B) a Lukova (kachel C). Všichni tyto 3 archandělé mají expresivně pojatá křídla, která jsou výraznou dominantou námětu. Archanděl na kachli A [76] klečí na drakovi ležícím na zádech a

probodává ho kopím. Drak má analogicky pojatý ocas jako antropomorfní had v námětu Adama a Evy z Českého Krumlova (obr.), a také portrétní rysy archanděla a Adama jsou totožné. Je tedy evidentní, že oba motivy vyšli z ruky jednoho autora. Dále je archanděl oděn ve zbroji a kolem hlavy má svatozář, která je přítomna i na kachli B [196], kachel C [145] ji postrádá. Kachle B a C jsou kompozičně podobné, nýbrž zrcadlově obrácené. Oba drží v ruce meč, oděni jsou v dlouhé tunice a jejich účes je také analogický. Před sebou drží archandělé váhy na jedné straně vyvýšené s hříšníkem v podobě ďábla, který se snaží zatížit vlastní stranu váhy a pokusit se tak o podvod. Na kachli C je na druhé straně vah vyobrazena klesající osoba, lehká svojí bezhříšností. Bohužel kachel B je pouze kresebně rekonstruován, nelze tak tedy stoprocentně určit zda se jednalo o otisk z jednoho kadlubu. Nicméně jisté je, že k tvorbě kadlubů, z kterých měly vzniknout kachle B a C, sloužila totožná předloha.

Kachel A [76]	Český Krumlov
Kachel B [196]	Polná
Kachel C [145]	Lukov

9.1.2.2. Beránek Boží

Agnus Dei je součástí Apokalypsy, knihy Zjevení. Také je nejrozšířenějším symbolem Ježíše Krista. Kniha Zjevení pojednává o vyplnění mesianistických prorocství, kdy zvítězí Bůh nad Satanem. Jak se praví v Bibli: „...*Beránek, ten obětovaný, měl sedm rohů a sedm očí, což je sedmero duchů Božích vyslaných do celého světa*“¹²³. Beránek Boží se při ohlášení Božího soudu zjeví na hoře Sión. Beránek bývá zobrazován s korouhví vzkříšení, kterou přidržuje kopýtkem, a s kalichem, který zachytává jeho krev.

Podobu motivu lze demonstrovat na kachli z hradu Lukova [144], kde je Agnus Dei vyobrazen doleva s korouhví přes rameno a svatozáří. Pravé přední kopýtko má zdvižené, hlavu otočenou s pohledem vzad a před ním je vyobrazena ryba, která je dle Milana Bubena zřejmě symbolem pramenu vody, který beránek dle

legandy ukázal papeži sv. Klementovi ve vyhnanství v Tauridě¹²⁴. Podoba motivu je rekonstruována na základě zlomků, které jsou uloženy v depozitáři Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně-Otrokovicích.

9.1.2.3. Klanění tří králů / mágů

Příběh o příchodu tří králů do Betléma je zaznamenán pouze v evangeliu sv. Matouše. První až dvanáctý verš druhé kapitoly pojednává o tom, jak mudrcové přišli z východu do Jeruzaléma, aby se poklonili právě narozenému novému králi Židů, jehož hvězdu viděli na východě padat. V Jeruzalémě se mudrcové vyptávali, kde nového krále hledat, když tuto novinu zaslechl král Herodes, který je povolal k sobě. Poslal mudrce do Betléma a nařídil jim Ježíše vypátrat, aby i on se mu mohl poklonit. Hvězda, kterou viděli na východě, mudrcům ukázala cestu a zastavila se před místem, kde byl narozený Ježíšek. Tomu se klaněli a obětovali mu přinesené dary: zlato, kadidlo a myrhu. Poté odcestovali, aniž by dali vědět Herodovi, před nímž byli varováni ve snu¹²⁵.

Počet tří králů se ustálil v 5. století a bývá odvozován od počtu přinesených darů. Od 9. století bývají zobrazováni s korunou na hlavách. Jména tří králů se objevují kolem roku 500, v hebrejštině jsou to Appellius, Amerius a Damascus, v řečtině Galgalat, Malgalat a Serathin a v latině Caspar, Balthasar a Melchior. Česká pojmenování Kašpar, Baltazar a Melichar tedy zjevně vychází z latiny. Jak již bylo řečeno, králové přinesli tři dary: zlato, kadidlo a myrhu, které měly být symbolem jeho královské důstojnosti, jeho božství a jeho utrpení a pohřbení. Králové se také symbolicky spojují se třemi zeměmi, s Evropou, Afrikou a Asií. V Evropě se kult tří králů intenzivně rozvinul po události, kdy byly poblíž Milána roku 1164 nalezeny jejich ostatky¹²⁶.

Tento námět byl ve středověku velmi oblíbený. Mnohdy jsou v podobě klanějících se králů promítnuty portrétní rysy konkrétních panovníků, čímž se zdůraznila jejich zbožnost. Na konci 15. století dochází k redukci tohoto námětu z politických důvodů – probíhající reformace¹²⁷.

Kachlů s tímto námětem existuje větší množství z různých lokalit, avšak základní koncepce bývá vždy stejná, většinou se liší jen v určitých podrobnostech. Je tedy pravděpodobné, že východiskem byl jeden vzor, snad blíže neurčený grafický list. Katalog obsahuje Klanění z hradů Bouzova (kachel A), Českého Krumlova [83] (kachel B), Helfenburku [97] (kachel C), Landštejna (kachel D) a Rabštejna [202] (kachel E). Základní kompozici, kdy je Panna Marie zobrazena s Ježíškem a ze strany k ní přicházejí králové s dary, splňují všechny výše zmíněné kachle, výjimku tvoří pouze kachel A [11]. Detailněji budu základní kompozici demonstrovat na kachli D [122], který jsem mohla osobně vidět na výstavě gotických kachlů v Českém Krumlově. Panna Marie s korunou na hlavě a dlouhými vlasy je zobrazena na levé straně držící Ježíška na klíně a podpírajíc ho levou nohou. Nad nimi je naznačena architektura, která má připomenout událost narození se v chlévě. Z Mariiny levé strany pak přicházejí králové, na kachli D pouze 2, z nichž první je klečící, druhý stojí za ním. Soudě podle daru, který připomíná zlato, lze prvního krále mít za Kašpara, druhý by mohl být Baltazar. V popředí je ještě zachycena koruna, která může být připomínkou královského osudu Ježíše. V horní části uprostřed je šesticípá hvězda. Kachel A je odlišný už rozvrženou kompozicí na dvě části, spodní a horní scénu. Příběh začíná horní scénou, kde je vlevo umístěna korunovaná Panna Marie sedící na trůně ve špatné perspektivě. Marie má po levé straně Ježíška s aureolou kolem celého těla. Nad nimi svítí osmicípá hvězda. Před Ježíškem je zobrazen král na přijíždějící na koni doprava, ve spodní části pak další 2 králové přijíždějící na koních doleva. Nad oběma králi ve spodní části jsou nápisové pásky.

Na všech zatím známých kachlích nehledě na katalog týkající se mé práce mají všichni tři králové na hlavách královské koruny, což svědčí o tom, že v českých zemích byli již v té době považováni za krále. Zvláštností je, že v tzv. velkém umění bývá betlémská hvězda, která bývá zobrazována nad chýší, pěticípá, avšak v kachlovém materiálu většinou šesticípá, což může poukazovat na Kristův původ, který bývá odvozován od starozákonního krále Davida¹²⁸.

Kachel A [11]	Bouzov
Kachel B [83]	Český Krumlov
Kachel C [97]	Helfenburk
Kachel D [122]	Landštejn
Kachel E [202]	Rabštejn

9.1.2.4. Kristus na hoře Olivetské

Scéna s Kristem na hoře Olivetské je prvním příběhem pašijového cyklu. Zobrazování tohoto námětu bylo zpočátku nejvíce v Německu a v Nizozemí, v 15. a 16. století. Kristus po Poslední večeři odešel se třemi apoštoly Petrem, Janem a Jakubem Větším do Getsemanské zahrady, aby se pomodlil. Cestou na Olivetskou horu Petrovi předpověděl, že ho třikrát zapře, dřív než zakokrhá kohout, a předpověď se později vyplnila. Když došli do cíle, vyzval Kristus apoštoly, aby s ním bděli a modlili se, nicméně jeho prosbu neuposlechli a usnuli. Podle evangelisty Lukáše se Kristus modlil tak usilovně, až mu ukápla kapka potu v podobě krve. Ve středověku měl tento námět více variant. Nejčastěji je zobrazen modlící se Kristus a tři spící apoštolové, někdy zde bývá vyobrazen i Jidáš čekající s vojáky, aby mohla Krista zatknout¹²⁹.

Příkladem je kachel z Českého Krumlova [82], který je jedinou ukázkou námětu v katalogu. Bohužel pro fragmentárnost nelze zcela přesně kachel interpretovat. Kristus je zobrazen vlevo v dlouhém rouchu, 3 postavy apoštolů jsou v popředí výjevu se svatozáří kolem hlavy, sedící a spící. Vpravo v horní části je kalich jako symbol Kristova osudu, jeho vykupitelského utrpení, oběti a vítězství.

9.1.2.5.Madona

Motiv Madony s dítětem byl ve středověku všeobecně velice oblíbený, hojně se užíval v deskovém malířství, v sochařství i rukopisech. V malířství bývá Madona zobrazena v polopostavě s Ježíškem v náručí, kterého přidržuje jednou rukou. V sochařství bývá Madonina draperie výrazně zřasená, a je zde užit kontrapost s váhou na pravé či levé noze. Vždy je zde kladen důraz na láskyplný vztah matky a dítěte, nebo také, soudě dle očního kontaktu, vztah mezi dítětem a divákem ve smyslu křesťanské víry, vědění o budoucím osudu Krista jako vykupitele hříšníků skrz ukřižování.

Námět v keramickém provedení lze demonstrovat na 2 příkladech, na kachlích z Českého Krumlova [81] (kachel A) a Moravských Budějovic [169] (kachel B). Obě Madony jsou oděny v dlouhém šatu s Ježíškem na jejich levém boku, podpírajíc ho levou rukou. Obě mají také v pravé ruce lilii jako připomínku Mariina neposkrvněného početí, a jsou korunované. Je možné, že oba kachle byly inspirovány jednou předlohou. Madona na kachli A má kolem hlavy svatozář, a od Madony na kachli B se liší svými dlouhými vlasy.

Kachel A [81]	Český Krumlov
Kachel B [169]	Moravské Budějovice

9.1.2.6.Nesení kříže

Jedinou ukázkou této scény je kachel z Helfenburku [94], ze kterého je mi známa jen jeho kresebná rekonstrukce. Dochovala se pouze jeho horní část. V centru je postava Krista se svatozáří kolem hlavy nesoucí svůj vražedný nástroj, kříž se zkříženými břevny, který lze vidět u jeho pravého ramene, podpírajíc jej levou rukou zespodu a pravou shora. V pravé části kachle pod křížem je umístěn strom. Celá scéna je orámována v medailonu, kolem kterého jsou v rozích šípatkové motivy.

9.1.2.7.Panna Marie Assumpta

Tento námět byl velice oblíben v Čechách za krále Karla IV. Památky s tímto námětem vznikaly zejména pod vlivem dvorského okruhu Karla IV. a jeho syna Václava IV. Námět byl odvozen z novozákonní knihy Zjevení, kde je popisována Apokalyptická žena, která je oděná sluncem, pod nohama má měsíc a kolem hlavy korunu z dvanácti hvězd. Tato žena byla ztotožněna právě s Pannou Marií¹³⁰.

Příkladem je kachel z hradu Lipnice nad Sázavou (kachel A), na kterém je Panna Marie zobrazena ve středu s Ježíškem na levém klíně [133]. Obě postavy mají kolem hlavy svatozář, Panna Marie je navíc korunovaná. Slunce je naznačeno rytými paprsky ve formě trojúhelníka, které vycházejí od středu obou postav směrem k okrajům kachle. Paprsky v tomto výraznějším reliéfu evokují sluneční svit přechody světla a stínu, které jsou díky trojúhelníkovému formátu lépe rozlišitelné.

Příkladem Assumpty s měsícem pod nohama [220] je kachel z hradu Rožnova (kachel B). Panna Marie je v centru kachle s Ježíškem na pravém boku. Oba jsou opatřeni svatozáří kolem hlavy. Panna Marie je korunovaná, stojí na půlměsíci, má oblečen dlouhý šat, který si přidržuje levou rukou, čímž vynikla draperie. Šat je přepásán naznačeným páskem.

Kachel A [133]	Lipnice nad Sázavou
Kachel B [220]	Rožnov

9.1.2.8.Ukřižování

Událost je líčena čtyřmi evangelisty v Bibli, Matouš, Marek a Lukáš ji popisují totožně, evangelista Jan některé informace vynechal, jiné přidal navíc. V evangeliu sv. Marka začíná událost cestou na Golgotu, kdy Kristův kříž nesl Šimon z Kyrény, dále pokračuje samotným ukřižováním a rozdělením si jeho šatů

losem. Spolu s ním byli ukřižováni ještě 2 povstalci. Kolemjdoucí Krista na kříži uráželi, a vysmívali se mu i velekněží. V poledne se na 3 hodiny zatměla obloha po celé zemi, a když Ježíš zemřel, chrámová opona se roztrhla od shora až dolů. Setník, který to zaznamenal, zvolal: „*ten člověk byl opravdu Syn Boží*“¹³¹.

Ukřižování Krista je vyvrcholením pašijových scén, což jsou příběhy, které vypráví o utrpení a smrti Ježíše Krista. Náměty s Ukřižováním se staly ústředním motivem křesťanské ikonografie a kontemplace.

Centrem kompozice, jak je možné uvést na příkladech kachlů z Českého Krumlova (kachel A) a Polné (kachel B), je vždy kříž s ukřižovaným Kristem, který má kolem beder roušku a kolem hlavy svatozář. Kachle A [73] i B [194] jsou Kalvárií, tj. že po Ježíšově pravici stojí Panna Marie a po jeho levici sv. Jan Evangelista. Kompozice těchto 3 postav vytváří trojúhelník, což si lze spojit se sv. Trojicí. Nad rameny kříže jsou u obou příkladů motivy slunce a měsíce, které mají připomenout událost líčenou evangelisty, a to když se v poledne v den ukřižování zatmělo slunce a nastala tma po celé zemi. Jediným kompozičním rozdílem je u kachlů A a B ztvárnění prostoru nad křížem. Nad křížem kachle A je nápisová páska, která měla nejspíš nést název „*Ježíš Nazaretský, král židovský*“, kdy tento fakt uvádí evangelista Jan¹³², na kachli B je pak polopostava anděla s rozepjatými křídly.

Kachel A [73]	Český Krumlov
Kachel B [194]	Polná

9.1.2.9. Veraikon

Veraikon neboli Pravý obraz Kristův je zobrazení tváře Ježíše Krista. Podle legendy, která vznikla po polovině 4. století, edesský král Abgar onemocněl leprou, a proto poslal Ježíšovi dopis, ve kterém ho prosil o uzdravení. K Ježíšovi zároveň poslal svého malíře Hanana, aby zachytil jeho podobu, což nebylo možné, protože z ní vyzařovalo tak silné světlo, že do ní malíř nedokázal pohlédnout. Kristus

si pak ale tvář osušil ručníkem, vznikl otisk, a tak vznikl i Veraikon. S Veraikonem se Hanan vrátil za králem, který, když jej uviděl, byl vyléčený. Podle staroslověnské verze legendy se malíř jmenoval Luka, který byl ztotožněn s evangelistou Lukášem. S Veraikonem se také pojí sv. Veronika, která se při pohledu na něj uzdravila¹³³.

Tento motiv se v několika variantách vyskytuje sice nejvíce na Moravě¹³⁴, nicméně příklady, které zde uvedu, pocházejí i z oblasti Čech. Ukázky jsou z hradů Návarova (kachel A), Polné (kachel B) a Rožnova. Z Rožnova uvedu 2 příklady, první trojúhelníkového formátu (kachel C), druhý čtvercového (kachel D). Všechny 4 kachle se liší. Co se týče kompozice, srovnatelné jsou kachle A [180] a D [221]. V obou případech je Veraikon umístěn v centru a za ním stojí postava s rozevřeným pláštěm. Na kachli A se jedná o sv. Veroniku, na kachli D o sv. Lukáše. Obě postavy mají kolem hlavy svatozář. Kachel B [193] má také Veraikon ve svém středu, nicméně chybí postava za ním, která je nahrazena dvěma anděly přidržující ho po jeho stranách. Kachel C [222], jak již bylo uvedeno, je trojúhelníkového formátu s Veraikonem uprostřed a nápisem IHS nad ním. Monogram IHS byl zpočátku zkratkou řecké podoby slova Ježíš, později nabyl i druhý význam, a to Iesus Hominum Salvator, v překladu Ježíš spasitel lidu. Co se týče vyobrazení Kristovy tváře, nejvíce podobné jsou si kachle B a D, na kterých je Ježíš zpodoběn s dlouhými vlasy, vousem a křížem za hlavou jako připomínka smrti na kříži. Kachel A obsahuje Ježíše s vážnou tváří, dlouhými vlasy, vouskem, avšak stejně jako Kachel B i D bez náznaku utrpení a bolesti. Výjimkou je Kachel C, na kterém je Kristus zobrazen s trnovou korunou na hlavě a bolestným výrazem.

Kachel A [180]	Návarov
Kachel B [193]	Polná
Kachel C [222]	Rožnov
Kachel D [221]	Rožnov

9.1.2.10. Vjezd do Jeruzaléma

Námět s Vjezdem do Jeruzaléma byl často zobrazován již v raném křesťanství. Již na sarkofágu Junia Bassana z roku 359, umístěném v katedrále sv. Petra v Římě je vyobrazena triumfální scéna Ježíšova pozemského života. V 6. století vznikají první iluminované rukopisy s tímto námětem, konkrétně např. Kodex z Rabbuly z roku 586, a Evangeliář z Rossana, dále např. Psaltář ze Štutgartu z 9. století a Evangeliář z Reichenau z 11. století¹³⁵.

Kachel, na kterém budu demonstrovat tuto scénu, pochází z hradu ve Velkém Meziříčí [254]. Centrem je Kristus přijíždějící na oslu doleva. Kristus má kolem hlavy křížový nimbus, v levé ruce drží prapor, a pravou rukou žehná. Je zobrazen s delšími vlasy a v dlouhém šatu. V pravé části kachle je naznačena architektura s bránou, oknem, římsou a střechou s dvěma věžičkami, v bráně stojí mužská postava prostírající na cestu svůj plášť, který je zobrazen pod oslem. V levé části kachle stojí strom, na jehož větvi sedí mužská postava vyhlížející Krista a informující lid o jeho příchodu do města. Mužská postava na stromě představuje člověka vítající Krista tak, jak se píše v Bibli: „*mohutný zástup prostíral na cestu své pláště, jiní odsekávali ratolesti stromů a stlali je na cestu*“¹³⁶.

9.1.2.11. Zmrtvýchvstání Krista

Dle Matoušova evangelia po smrti Ježíše Krista, v pátek, požádal Josef o jeho tělo, které zavinul do čistého plátna a položil do nového hrobu ve skále. Vchod zavalil kamenem a odešel, proti hrobu seděli Marie z Magdaly s druhou Marií, matkou Jakuba. V sobotu dal Pilát na žádost farizejů hrob hlídat¹³⁷. Po třech dnech od Ukřižování přišla Marie z Magdaly s druhou Marií k hrobu, když náhle nastalo zemětřesení, z nebe sestoupil anděl Páně, kámen odvalil a usedl na něj. Anděl obě Marie informoval o vzkříšení Krista, a zavedl je do Galileje, aby ho mohly spatřit¹³⁸.

Námět je znám již z raného křesťanství, nicméně vyskytuje se zřídka. Typ Krista stojícího na sarkofágu známe až z doby karolinské¹³⁹.

Na kachli z Velkého Meziříčí [260] je v centru umístěn otevřený sarkofág, na němž stojí Kristus, který v levici drží vítězný praporec a pravou rukou žehná. Kristus má dlouhé vlasy, kolem hlavy křížový nimbus, dlouhý šat a zobrazenou pouze pravou nohu jako náznak vystoupení z hrobu. V dolní části kachle jsou 2 strážci zobrazeni k sobě zrcadlově. Strážci při hlídání Kristova hrobu usnuli, a zde je zachyceno jejich probuzení i následný zmatek v tváři.

9.1.2.12. Zvěstování Panně Marii

Tato událost je popsána v Lukášově evangeliu. Do Nazaretu byl Bohem poslán anděl Gabriel, který navštívil pannu jménem Marie. Gabriel jí zvěstoval, že na ni sestoupí Duch Svatý, počne a porodí syna jménem Ježíš, který bude božím synem¹⁴⁰.

Na kachli z hradu Cvilín [54] je zachycen okamžik v interiéru, kdy Panna Marie klečí u pulpitu a čte knihu. Shora k ní přilétá holubice jako symbol Ducha Svatého. Panna Marie má kolem hlavy svatozář. Tento způsob vyobrazení vychází z Legendy Aurei od Jakuba Voragineho¹⁴¹.

9.2. Scény ze života svatých

Pojmenování *svatý* je vykládáno jako přívlastek Boha, osob a případně i věcí. V souvislosti s osobami poukazuje na jejich vysoké morální kvality a charakter. Přívlastek *svatý* je užíván u osobností, které ostatní převyšovali svou oddaností k Bohu. Tento přívlastek je výrazem jejich veřejného uctívání. Světci jsou vedeni v martyrologiích, menologiích, synaxariích a dalších pramenech, a jejich počet přesahuje 4500 jmen. Co se týče otázky autenticity, mnoho zpráv bylo sepsáno až po té, co se příběh odehrál. Některé jsou tedy zcela fiktivní, jiné jsou kombinací historické skutečnosti a legendy¹⁴².

9.2.1. Sv. Bartoloměj

Sv. Bartoloměj byl jedním z dvanácti Ježíšových apoštolů, je patronem koželuhů a kožešníků. Jako apoštol se vydal šířit evangelium do Indie, kde zvítězil nad modlou Astarot, která představovala d'ábla. Bartoloměj dále uzdravil dceru krále Polemia, která byla posedlá d'ablem. Díky tomuto skutku nechal král Polemius rozbít všechny modly, což zapříčinilo to, že se nemocní uzdravili. Poté král konvertoval na křesťanství. Tato skutečnost rozhněvala jeho bratra, krále Astyagese, jenž nechal Bartoloměje stáhnout z kůže a setnout mu hlavu. Bartoloměj bývá zobrazován jako vousatý muž s knihou a nožem v ruce¹⁴³. Někdy bývá ztotožňován s Natamaelem, o jehož setkání s Kristem se zmiňuje evangelium sv. Jana¹⁴⁴.

Kachel z Bouzova [12] zobrazuje sv. Bartoloměje pod architekturou držícího v levé ruce nůž a v pravé ruce knihu. Bartoloměj má zarostlou tvář a je oděn v bohatě zřaseném šatu.

9.2.2. Sv. Jiří

Sv. Jiří žil na přelomu 3. a 4. století, je jedním z nejznámějších mučedníků. Centrem jeho kultu byla Palestina, kde měl být umučen. Legenda o sv. Jiří má více verzí. Legenda Aurea hovoří o tom, že jako rytíř z Kappadocie ve městě Silene v Libyi zachránil dívku před drakem, a díky tomuto skutku obrátil na křesťanství množství lidí. Zemřel při pronásledování křesťanů za císaře Diokleciána, v Nikomédii byl mučen a nakonec s'at. Sv. Jiří je patronem vojáků, a také patronem Spojeného království¹⁴⁵.

Tento námět byl ve středověku velmi oblíbený, jak lze vyvodit z množství příkladů, které následně uvedu. Obliba tomuto světci se těšila z důvodu, že sv. Jiří byl ve středověku vzorem rytířských ctností. Námět se na kachlích vyskytuje ve dvou variantách, buď jedoucí na koni a probodávající draka pod sebou, nebo vzácněji stojící a opět probodávající draka kopím. Bývá zobrazován se svatojiřským křížem ve štítu a s modlící se princeznou v rohu kachle.

Nejdříve uvedu příklady oblíbenější varianty zobrazení, které je možné demonstrovat na kachelích z hradů Návárova [178] (kachel A), Kostelce nad Černými lesy [111] (kachel B), Bouzova [14] (kachel C), Helfenburku [95] (kachel D), Polné [195] (kachel E), Rabštejna [204] (kachel F), Štěpanic [246] (kachel G) a Velkého Meziříčí [256] (kachel H). Přesně polovina z těchto osmi příkladů je zobrazena jedoucí doprava, druhá polovina pak logicky doleva. Sv. Jiří vždy sedí na koni, v ruce drží kopí a probodává draka pod sebou. Ve všech uvedených případech je v rohu zobrazena modlící se princezna, výjimkou může být kachel F, kdy je zlomek v tak fragmentárním stavu, že to nelze určit. Detailní podobu námětu budu demonstrovat pouze na kachli H, jelikož ostatní jsou pouze kresebné rekonstrukce. Na tomto příkladu je postava sv. Jiří zobrazena jedoucí na koni ve směru doleva, oděna ve zbroji s přilbou na hlavě, kolem které má svatozář. Jiří oběma rukama drží kopí, levou rukou shora pro lepší úchop, kterým probodává draka pod sebou. Drak leží skolený na zádech, jeho kůže je ještěrovitého charakteru s naznačenými křídly, drápy a dlouhým ocasem, který pokračuje až do poloviny levé části kachle. Do otevřené tlamy proniká Jiřího kopí. Je tedy, stejně tak jako v jiných případech, zobrazen těsně před smrtí. V levém horním rohu je postava modlící se princezny v naznačeném pokleku a rukama sepjatýma směrem k nebi. Princezna má na hlavě korunu, dlouhé vlasy až k patám a u rukou předmět připomínající růženec.

Vzácnější variantou je zobrazení stojící postavy sv. Jiřího, kterou v katalogu uvádím ve dvou příkladech, a to kachel z hradu Českého Krumlova (kachel I) a z Lipnice (kachel J). Kachel J [135] je z hlediska formy jednodušší. Sv. Jiří je zobrazen vousatý s knírem v centru kachle v jednoduchém oděvu s knoflíky, a kopím v obou rukách. Je zde vyjádřen pohyb, avšak velice strnule. Levou nohu má lehce pokrčenou a našlapuje jí na bok draka, jakoby ho chtěl převrhnout na záda. V pravém horním rohu je naznačená pětilistá růže jako odkaz na rod Rožmberků. Pozadí zdobí hvězdy. Kachel I [75] je mnohem propracovanější. Sv. Jiří má oblečenou zbroj a za pasem mu ční rukojeť meče. Kolem hlavy má svatozář. Kopí drží téměř kolmo k drakovi, kterému se zabodává do tlamy. Drak je zde zobrazen v poloze na zádech s dlouhým stylizovaným ocasem v podobě několika na sebe navazujících článků. Za Jiřího levou rukou lze vidět prázdný štít. Vedle něj klečí na

kamení modlící se princezna. V horních rozích kachle jsou motivy hvězdy a slunce jako možné symboly víry a naděje.

Kachel A [178]	Návarov
Kachel B [111]	Kostelec nad Černými lesy
Kachel C [14]	Bouzov
Kachel D [95]	Helfenburk
Kachel E [195]	Polná
Kachel F [204]	Rabštejn
Kachel G [246]	Štěpanice
Kachel H [256]	Velké Meziříčí
Kachel I [75]	Český Krumlov
Kachel J [135]	Lipnice nad Sázavou

9.2.3. Sv. Kateřina Alexandrijská

Legenda o sv. Kateřině patří k nejznámějším. Kateřina byla urozená, inteligentní a krásná dívka, která u císaře Maxentia veřejně protestovala proti uctívání model. Císař si ji chtěl vzít za manželku, ona ale odmítla, stejně tak jako odmítla vzdát se své víry, a proto byla bičována a vězněna. Ve vězení se jí podle legendy zjevil Kristus, a aby nezemřela hladem, jídlo jí přinášela holubice. Sv. Kateřina byla poté mučena na kole s hřeby, ale díky její víře se kolo rozpadlo a ona vyvázla bez zranění, na rozdíl od diváků stojících kolem. Tímto zázrakem obrátila na víru 200 vojáků, kterým byla ihned sřata hlava. Ta byla následně sřata i Kateřině. Při popravě z jejích žil netekla krev, ale mléko. Atributem sv. Kateřiny je kolo, nástroj jejího mučení¹⁴⁶.

Sv. Kateřina je ve středověku na kachlích vzácným námětem. Jako světice pouze se svými atributy se objevuje na kachlích z hradů Bouzova [15] (kachel A) a Návarova [184] (kachel B). V obou případech je zobrazena s atributy v podobě kola za zády, které přidržuje levou rukou, a mečem v pravé ruce. Mnohem

vzácnější je zobrazení sv. Kateřiny s klečícím králem pod jejíma nohama. Tento motiv je zatím znám snad jen z hradů Českého Krumlova (kachel C) a Velkého Meziříčí (kachel D). Ikonografií námětu se poprvé zabýval Michal Ernée v roce 2003. Na kachlích C [77] i D [258] je ženská korunovaná postava stojící na zádech klečící mužské korunované postavy. Obě postavy jsou umístěny pod lomeným obloukem, obvod lemuje bordura rostlinného charakteru. Žena drží v pravé ruce ptáčka, v levé ruce lilii na dlouhém stonku. Je oděna do dlouhého bohatě zřaseného roucha s pláštěm sepnutým u krku. Mužská postava klečí na kolenou a rukama se též dotýká země. Na kachli C pouze jednou rukou, pravá ruka se přidržuje ozdobné bordury. Muž je oblečen v kabátě a krátké zřasené sukni nad kolena. Tvář má otočenou k divákovi. Že se jedná o Kateřinu Alexandrijskou, určil poprvé Michal Ernée. Ten ji identifikoval na základě mužské postavy pod ní, která má představovat císaře Maxentia. Jak je známo z legend, císař Kateřinu fyzicky trýznil, protože ho odmítla, ale nikdy ji nepokořil psychicky. Kateřina nad ním byla vždy intelektuálně a silou své víry výš, což právě předkládá výjev na kachlích C a D. Kateřinin atribut krále se ve vysokém umění objevuje od 2. poloviny 14. století. Na konci 14. století či na přelomu 15. století vznikla v Boleticích u Českého Krumlova dřevěná socha sv. Kateřiny Alexandrijské stojící na císaři Maxentiovi, na kruchtě kostela sv. Víta v Českém Krumlově se do 20. let 15. století datuje i nástěnná malba s tímto námětem. Další malba je známa i z 80. let 15. století v Rožmberku nad Vltavou¹⁴⁷. Je tedy zřejmé, že autor kachle C se mohl inspirovat právě u těchto památek, které mu byly z jeho okolí blízké. Scéna na kachli D byla nejdříve interpretována jako námět s dvěma králi. Dnes je evidentní, že se jedná o analogický motiv ke kachli C. Ptáček v pravé ruce Kateřiny symbolizuje holubici, která Kateřině nosila do vězení potravu, lilie v levé ruce je připomínkou její čistoty a nevinnosti. Původní interpretace kachle D byla ovlivněna nejspíš krátkými vlasy hlavní postavy. Dle Ernéeho kachel C byl o něco starší, tudíž mohl sloužit jako předloha pro kachel D, akorát autor námět dostatečně nepochopil a „zcela změnil formu některých součástí“¹⁴⁸.

Kachel A [15]	Bouzov
Kachel B [184]	Návarov
Kachel C [77]	Český Krumlov
Kachel D [258]	Velké Meziříčí

9.2.4. Sv. Martin

Jedná se o oblíbený motiv středověku, kdy světec je zobrazen jedoucí na koni a protínající svůj plášť mečem. Žebrák, kterému je plášť určen, je za sv. Martinem zachycen stojící, v některých případech také sedící¹⁴⁹, ale s touto variantou jsem se bohužel nesetkala. Kachle s motivem sv. Martina pochází z hradu Helfenburku [98] (kachel A) a Velkého Meziříčí [263] (kachel B). Oba kachle mají identicky rozvrženou kompozici, pravděpodobně se jedná o stejný inspirační zdroj. Podobu námětu přiblížím na kachli B. Sv. Martin je zpodoběn v patřičném oděvu důstojníka jedoucího na koni doprava. V pravé ruce drží meč, v levé ruce má plášť, který drží ve vzduchu. Martin je otočený směrem dozadu k postavě žebráka a u zadní části koně jej mečem přetíná na půl, aby ho mohl žebřákovi věnovat. Žebrák je oproti Martinovi proveden v malém měřítku, zřejmě aby zde vynikly rozdíly ve společenském postavení obou figur.

Kachel A [98]	Helfenburk
Kachel B [263]	Velké Meziříčí

9.2.5. Sv. Máří Magdaléna

Marie Magdaléna byla jednou z žen, které následovaly Krista již za jeho života. Byla svědkem jeho ukřižování a poté spolu s dalšími dvěma ženami našla prázdný jeho hrob. Evangelium sv. Marka se zmiňuje, že právě jí se Kristus zjevil po Zmrtvýchvstání jako první¹⁵⁰. V západním křesťanství je Máří Magdaléna

brána jako kajícnice. Legenda z 11. století také praví, že byla snoubenkou sv. Jana Evangelisty a po Kristově smrti šířila víru v Provence, kde je jí zasvěcen kostel ve Vézelay. Jejími atributy jsou nádobka s masťou, jeskyně, lebka, krucifix. Někdy bývá zobrazována ve společnosti andělů¹⁵¹. Sv. Máří Magdaléna bývá zobrazována odnášena anděly celá zabalená do svých vlasů. Na kachli z Velkého Meziříčí [255] je vyobrazena z pravého boku s hlavou přivrácenou k pozorovateli a s levou nohou zanoženou. Takto je zobrazena pravděpodobně ve snaze naznačit pohyb spirálovitě směrem vzhůru. Ze čtyř stran jsou u ní andělé obráceni k ní bokem, ale hlavou zobrazenou *en face*. Pátý anděl je umístěn nad její hlavou. Andělé Magdalénu vynášejí směrem k nebi, kde je jimi zároveň korunována. Celá scéna působí slavnostním dojmem.

9.3. Ostatní motivy s náboženskou tematikou

9.3.1. Mniši a církevní hodnostáři

Na kachlích může být zobrazena i nekonkrétní postava mnicha, která má připomínat středověkým lidem neustálou boží přítomnost, jako tomu je na kachli z hradu Bouzova [16]. Kresebná rekonstrukce mnicha vyobrazuje stojícího v dlouhém rouchu s vertikálními záhyby a se zdviženou pravou rukou v gestu kázání. Levá ruka je pravděpodobně umístěna pod šatem. Kachle z Hranic na Moravě [100] je zdobena trůnícím biskupem pod gotickým obloukem s fialou uprostřed a v horní části se dvěma gotickými okny vyplněnými kružbami. Biskup je vysoký církevní hodnostář a zároveň administrativní činitel v diecézi. Biskupové jsou jmenováni papežem a pro výkon své funkce musí podstoupit konsekraci, neboli svěcení na biskupa. Na kachli je s biskupskou mitrou na hlavě a pravou rukou žehná. V levé ruce drží biskupskou hůl.

9.3.2. Symboly evangelistů

Na obdélném kachli z Hranic na Moravě [99] je v kvadrilobu vyobrazena okřídlená postava sedící na trůně po levici s lvíčkem jako symboly evangelistů Matouše a Marka. Symboly chybějících evangelistů jsem neidentifikovala. Motiv je prezentován jako postava sv. Jeronýma, ale neshledávám zde znaky, které by tomu odpovídaly.

9.4. Alegorické motivy

9.4.1. Kozorožci u stromu

Námět se dvěma kozorožci je velice neobvyklý, katalog obsahuje pouze 2 kachle s tímto vyobrazením, a jednu kresebnou rekonstrukci. Kachle pochází z Nového hradu a Adamova [188] (kachel A), Moravských Budějovic [172] (kachel B) a z Kostelce nad Černými lesy [115] (kachel C). V centru vždy stojí strom, vedle něhož je z každé strany jeden kozorožec stojící na zadních. Strom na kachli A má tordovaný kmen sestávající ze dvou částí, na kachli A i B je koruna stromu posetá plody a v jeho středu je zobrazena veverka, která ve svých předních končetinách drží 1 plod. Na kachlích A a B je veverka vyobrazena zrcadlově. Na obou kachlích mají oba kozorožci 2 dlouhé k hřbetu obloukovitě zahnuté rohy, zvířata na kachli B mají i naznačenou srst. Kachel C se trochu vymyká, jelikož strom je proveden značně zjednodušeně. Plody jsou sice naznačeny ve formě kuliček, nicméně i veverka zde chybí. Kozlové v tomto případě mají rohy krátké.

Tento námět ve své disertační práci rozvedla Irena Loskotová, podle které je strom odkazem na první hřích Adama a Evy. Strom by také ale mohl být připomínkou Stromu života. Kozel byl ve středověku vnímán jako symbol chlípnosti či samotného ďábla. Starý zákon kozla bral jako obětní zvíře, což lze aplikovat i v Novém zákoně ve smyslu k oběti Krista. Kachel A i B mají téměř shodně vyobrazeny plody stromu, a jak poukazuje Loskotová, mohlo by se jednat o druh morušovníku, který se ve středověku z Asie rozšířil do jižní a střední Evropy. V antice byl morušovník brán jako strom moudrosti. Veverka, která se vyskytuje na

korunách stromů, bývá vykládána kladným způsobem, ve středověku je symbolem moudrosti a chytrosti. Její schopnost rozlousknout tvrdou skořápku ořechu je srovnávána s hledáním Boží pravdy. Celkový dojem z námětu je kladného charakteru¹⁵².

Přiklonila bych se k názoru, že strom má evokovat Arbor Vitae, přičemž jeho plody jsou ohroženy kozorožci, d'ábly, kteří z něj vysávají energii. Nicméně v koruně stromu spatřujeme, jak celá situace dopadne. Středověký člověk zde vidí spásu v podobě nalezení Boží pravdy.

Kachel A [188]	Nový hrad u Adamova
Kachel B [172]	Moravské Budějovice
Kachel C [115]	Kostelec nad Černými lesy

9.4.2. Orel a zajíc

Alegorickým motivem by určitě mohlo být vyobrazení orla a zajíce, které lze spatřit na kachli z hradu Melic [161]. Orel je proveden v celé ploše kachle s roztaženými křídly, která jsou pomocí malých útvarů zdobena peřím. V dolní části jsou pařáty, vpravo dole jeho hlava s otevřeným zobákem, do kterého bere malého zajíce. Tento námět v tomto konkrétním případě pravděpodobně znázorňuje nelehký kariéerní vzestup Václava z Buřenic, který zastával funkci nejprve probošta vyšehradské kapituly, poté se stal diplomatem Václava IV., a nakonec se dopracoval na olomouckého biskupa.

9.4.3. Pelikán krmící mlád'ata vlastní krví

Pelikán je symbolem Ježíše Krista a jeho sebeobětování. Dříve se mělo za to, že pelikán krmí svá mlád'ata opravdu krví z vlastní hrudi. Ve skutečnosti ale jen vytlačuje ryby z hrudního vaku, což může budit optický klam¹⁵³. Náměty s tímto motivem jsou alegorií lásky, jak k Bohu, tak obecně.

Na kachli z Českého Krumlova (kachel A), kde je scéna s pelikánem umístěna v horní části, je ve spodní polovině strom rostoucí pletencovitě nahoru, na němž sedí pelikán. Mohlo by se jednat o *Arbor Vitae*, neboli strom spasení, věčného života a nesmrtelnosti. Kombinace stromu života s pelikánem krmící svá mláďata, je nadmíru symbolická a v obou případech poukazuje na Krista, jeho oběť na kříži a věčný život. Po stranách stromu jsou znázorněni na levé straně mužská postava a na pravé straně ženská postava s korunou na hlavě. Mužská postava drží v levé ruce ptáka a podává ho ženě. Na džbánu je ještěrka zobrazena hlavou dolů. Ještěrka může být také symbolem smrti a vzkříšení, což by znovu znásobilo připomínku na Ježíše Krista a víru v křesťanské učení. Kachle z Kostelce nad Černými lesy (kachel B) a z Landštějna (kachel C) se svým pojetím od kachle A [79] liší a navzájem jsou si natolik podobné, že zcela jistě vycházely z jedné inspirační předlohy a dost možná i z jednoho kadlubu. Oba kachle jsou čtvercového formátu, uvnitř kterého je kruhový medailon s námětem. Pelikán je zobrazen stojící na střeše architektury s hlavou skloněnou směrem k hrudi, pod kterou 2 jeho mláďata čekají na potravu. V rozích kachle jsou šípatkové motivy. Kachel B [113] je v porovnání s kachlem C [125] bohatší o jedno mládě pelikána, které se nachází za jeho levou nohou. Jelikož se ale jedná o kresebnou rekonstrukci, není jeho přítomnost jistá. Kachel C je totiž také v takovém fragmentárním stavu, že nelze rozpoznat třetí mládě. Kresebná rekonstrukce jej nenaznačuje, což je ale irelevantní.

Kachel A [79]	Český Krumlov
Kachel B [113]	Kostelec nad Černými lesy
Kachel C [125]	Landštejn

9.4.4. Vlk kázající lidu

Vlk je v křesťanství symbolem zla a v tomto případě falešného proroka. Někdy bývá také personifikován s postavou hradního kanovníka Valentina Vlka¹⁵⁴. Příložený katalog obsahuje pouze 1 kachel s tímto motivem. Jedná se o kachel z hradu Landštějna [123], z kterého se ale bohužel zachovala jen jeho pravá

část. Na fragmentu můžeme vidět vlka z levého profilu v rozhodném postoji. Je zde vyjádřen pohyb nakročenou pravou nohou, což zajisté způsobily emoce, které ho při projevu nenechají stát na místě. Pravou tlapu má vztyčenou vzhůru v zápalu kázání. V části kachle, která se nedochovala, byly z největší pravděpodobností ptáčci symbolizující křehké duše věřících.

9.5. Zvířecí motivy a fantaskní tvorové

9.5.1. Drak

Drak je symbolem zla, evokuje ďábla a satana. Na kachlích bývá zobrazen v přítomnosti sv. Jiřího, který s ním bojuje a probodává ho kopím. Tímto způsobem je symbolicky ztvárněn boj dobra se zlem, pravdy se lží.

9.5.2. Gryf

Gryf spadá do okruhu bájných zvířat, a zobrazuje se s tělem lva a orlí hlavou s křídly a pařáty. Katalog obsahuje motiv např. z hradů Cvilína [50] (kachel A) a Kostelce nad Černými lesy [116] (kachel B). Gryf je na kachlích zobrazen vždy samostatně krácející doprava či doleva. Na kachli A je krácející doleva s důkladně provedeným křídlem, které zabírá celou horní plochu kachle.

Kachel A [50]	Cvilín
Kachel B [116]	Kostelec nad Černými lesy

9.5.3. Mantichora

Jedná se o obludu se lvím tělem a lidskou tváří lákající své oběti na líbivé zvuky, které vyluzuje. Pokud krásným melodiím někdo podlehne, probodne ho svým ocasem. Mantichora je známá již v antice. Ve středověku měla zřejmě

v křesťanech budit strach z hříchu v tom smyslu, že po vykonání činnosti, která budí potěšení, ale není v souladu s božím zákonem, bude člověk náležitě potrestán. Kachel z Moravských Budějovic [171] zachycuje mantichoru ve směru doleva s hlavou přivrácenou k pozorovateli, a stojící na trávě naznačené rytými liniemi. Zadní polovina těla se nedochovala, nad její hlavou lze ale spatřit konec špičatého ocasu. Bájně zvíře je umístěno v medailonu, v rozích kachle jsou šípátkové motivy.

9.5.4. Meluzína

Tento motiv se dle Hazlbauera dostal do Čech po polovině 15. století na podkladě dvou vrcholně středověkých francouzských literárních děl, prostřednictvím pozdějšího německého překladu. Víla Meluzína byla podle legendy zakladatelkou dvou francouzských šlechtických rodů de Poitiers a de Lusignan (*mère Lusine* znamená v překladu matka rodu Lusignan, odtud jméno Meluzína). Pověst vypráví o jedné z dcer víly Persíny, která se provinila proti svému otci a za trest se každou sobotu měnila v mořskou pannu. Její prokletí měl zrušit sňatek s mužem, který by ji ale nikdy nespátřil právě v sobotu. Nakonec si vzala Raymonda de Poitiers, pro kterého postavila zámek Lusignan, a stala se tak zakladatelkou stejnojmenného rodu¹⁵⁵.

Koncem 15. století dochází k redukci tohoto motivu a poté se s ním už na kachlových výrobcích nesetkáme. Základní koncepcí motivu je korunovaná ženská postava v dolní části přeměněná ve 2 rybí ocasy, nebo také ve 2 oddělené ryby. Postava víly je umístěna vždy v centru kachle a je korunovaná. Rybí ocasy, které Meluzína přidržuje rukama, směřují vzhůru. Dvojitý ocas Hazlbauer vysvětluje symbolikou protichůdných tendencí, které můžeme sledovat v celé křesťanské filozofii, a to boj dobra se zlem. Zlo je možné spatřovat v přestupku proti vlastnímu otci a zvěstováním smrti, dobro v založení rodu Lusignan. Motiv s Meluzínou bývá převážně této koncepce, odlišnosti jsou jen v detailech, proto se lze domnívat, že byl kadlub vyráběn podle jednotné výtvarné předlohy, kterou si výrobci jednotlivých dílen vždy trochu upravili. Rozdíly lze vypořádat ve zpracování rybích šupinatých těl. Co se týče výskytu motivu v jiných zemích, kachel s Meluzínou můžeme najít na

Slovensku, Maďarsku, Braniborsku, Mecklenbursku, Sasku a v severních švýcarských kantonech¹⁵⁶.

Katalog obsahuje tento námět na kachlích ze Cvilína [49] (kachel A), Českého Krumlova [66] (kachel B), Nového hradu u Adamova [187] (kachel C), Štěpanic [247] (kachel D) a Tábora [250] (kachel E). Kachel B je trojúhelníkového formátu, kachel C kruhového, ostatní kachle jsou pravoúhlé. Kompozice se neliší.

Kachel A [49]	Cvilín
Kachel B [66]	Český Krumlov
Kachel C [187]	Nový hrad u Adamova
Kachel D [247]	Štěpanice
Kachel E [250]	Tábor

9.6. Profánní motivy

Kachle s profánním námětem se v českých zemích začínají objevovat až po polovině 15. století.

9.6.1. Hráči vrhcábů

Hra vrhcáby byla ve středověku předmětem kritiky ze strany církevních kazatelů a mravních autorit, jako byli např. Milíč z Kroměříže, Tomáš ze Štítného, Jan Hus a Petr Chelčický. V polovině 14. století byla tato hra v hazard zakázána osobně Karlem IV. v návrhu českého zákonodárství *Majestas Carolina*. Hru také kritizoval italský humanista Francesco Petrarca. Hraní vrhcábů se v té době neodehrávalo jen v hostincích, ale byly zřízeny specializované domy, v kterých se hrálo většinou za přítomnosti prostitutek. Tato hra tedy byla již od poloviny 14. století považována za společensky nepřijatelnou¹⁵⁷. Hra vrhcáby byla ve středověku považována za nemravnou, stejně tak jako hříchy, které lze na kachlích spatřit. Mezi tato zobrazení patří např. rvačka hráčů, která mohla vyústit v zabití, okázalost soudobého oděvu, opilství a obžerství. Tento námět byl v českých zemích

velice oblíben hlavě v době pohusitské jako symbol, čeho by se křesťan neměl dopouštět¹⁵⁸.

Typ kachlů s motivem hráčů vrhcábů je ryze českého původu. Kachle s analogickým námětem nebyly jinde, než na území Čech nalezeny (příbuzné kachle byly nalezeny v Brně). Co se týče datace tohoto motivu, jedná se především o výrobky vzniklé v 2. polovině 15. století, a jelikož tento motiv byl v této době hojně rozšířený, evidentně musel vycházet z jedné předlohy¹⁵⁹. Z jakého inspiračního zdroje konkrétně nám bohužel zatím není známo.

Zobrazení hráčů je dvojí povahy. V první variantě hráči pouze hrají hru, jako tomu je na kachli z Lipnice nad Sázavou [136] (kachel A). Dvě mužské postavy sedí naproti sobě na trojnožkách. Oba muži jsou zobrazeni z profilu, ale s tváří *en face*. Jednu nohu mají na zemi, druhou se opírají o stůl, v podstatě jde o zrcadlové zobrazení. Vlasy mají krátké, účesy se typově liší. Postava vlevo má jednoduchý klobouk, z kterého trčí vlasy do stran, postava vpravo má na hlavě útvar ze tří pavích per. Mezi muži stojí stůl, na kterém je rozprostřena vrhcábnice. Muž vlevo se pravděpodobně chystá hodit kostkou. Stůl je proveden ve špatné perspektivě, určitě z důvodu, aby byla divákům hra dobře viditelná a rozpoznatelná. Džbán, zřejmě s vínem, stojí na stole v jeho horní části. Druhá varianta zobrazení námětu hráče ukazuje v napjaté situaci, kdy zřejmě pod vlivem alkoholu jsou rozčilení a v důsledku prohry protestují. Tento typ je možné demonstrovat na kachli z Moravských Budějovic [173] (kachel B). Postavy jsou oděné v krátkém šatu s knoflíky na hrudi, rukávy a sukně jsou zřasené. Vlasy mají krátké, bez klobouků. Oba muži stojí s mečem zdviženým vzhůru a volnou rukou fyzicky napadají toho druhého. Mezi nimi je naznačena vlivem boje rozházená vrhcábnice. Analogicky obsahové ztvárnění můžeme hledat i na příkladu z Polné [199] (kachel C), kde se navíc vyskytuje ještě třetí osoba. Bohužel se dochovala pouze pravá část kachle, na níž je vidět postava hráče, naklánějící se nad vrhcábnici. Muž je oděn v krátkém šatu, a na hlavě má čelenku z per. Zajímavým gestem jsou prsty levé ruky, které si přikládá k ústům. Toto gesto by mohlo značit, že se děje něco nekalého, nemravného, zakázaného, a přesně to byla hra vrhcáby ve středověku. Proti této postavě se dá předpokládat druhý hráč, který se ale bohužel nedochoval. Třetí

postavou v tomto námětu je muž, stojící za zády hráče a zjevně ho povzbuzující ke hře. Na hlavě má též zdobnou čelenku, levou rukou ho poplácává na zádech, pravou má zdviženou v povzbuzujícím gestu. Kachel C je oproti ostatním z této podkapitoly nejemotivnějšího rázu.

Kachel A [136]	Lipnice nad Sázavou
Kachel B [173]	Moravské Budějovice
Kachel C [199]	Polná

9.6.2. Hudebníci

Hráči na různé nástroje zpříjemňovali život šlechty při společenských událostech typu turnajů či bálů, kam byli zváni. Takto zachycený hudebník je zaznamenán na hradě Rožnově [226]. Loutnista stojí pod arkádou *en face*, na sobě má dlouhý kabát vytvářející záhyby a na hlavě klobouk. Ústa má pootvřená na znamení zpěvu, je zde vidět snaha o zachycení aktuálního momentu. Po jeho levé ruce je ženská postava zobrazena z levého profilu. Žena je oblečena do dlouhých šatů, v horní polovině nejspíše zdobených, v pase přepásaných a dále splývajících až na zem, což vytváří bohatou draperii. Taneční pohyb je vyjádřen zdviženou pravou rukou vzhůru a levou rukou za zády, ve které drží květinu stonkem nahoru. Dalším hudebníkem, kterého lze najít v katalogu, je houslista z hradu Landštejn [126]. Reliéf je bohužel dost mělký a z části již setřelý. Lze ale identifikovat mužskou postavu v krátkém šatu držící housle na levém rameni.

9.6.3. Husitští bojovníci

Kachle s motivem husitských bojovníků jsou přímým odrazem husitského revolučního hnutí. Tyto kachle se začaly vyrábět až v 2. polovině 15. století¹⁶⁰.

Bojovníci se znázorňovali buď jako skupina bojovníků se zbraněmi, jak tomu bylo např. na hradech Lipnice (kachel A) a Lichnice (kachel B), nebo na koni. Kachle A [137] i B [132] obsahují pěší vojsko o čtyřech bojovnících vedle sebe stojících čelem k pozorovateli. Na kachli A jsou oděni v husitské zbroji, mnohem propracovanější než na kachli B, tam je naznačeno jen lehké řasení pomocí rýh. Oba příklady disponují husitskými oblíbenými ručními zbraněmi. Na kachli A jsou to zleva okovaný cep, halapartna a kopí, druhá a třetí postava mají ještě navíc za pasem meč. Na kachli B jsou to zleva sudlice, palcát a kuše. První bojovník zprava nese korouhev s husitským znakem v podobě kalichu. Varianta s bojovníkem na koni pochází opět z hradu Lipnice, je možné že se jedná přímo o Jana Žižku. Postava sedí na koni jedoucím doleva, oděna je v husitské zbroji a v pravé ruce drží řemdich. Před koněm nese další mužská postava korouhev se znakem husitů v podobě kalicha a s křížem na znamení boje s křížáky.

Kachel A [137]	Lipnice nad Sázavou
Kachel B [132]	Lichnice

9.6.4. Lovci a rytíři na koni

Lov zvěře patřil ve středověku jednak k zábavě šlechty, také ale jako zkouška rytířského výcviku, při kterém zejména výborné ovládní koně bylo nepostradatelné pro přežití rytíře. Rytířské turnaje měly pevně stanovená pravidla i předepsanou výstroj. Tato pravidla byla kontrolována heroldy, což byla pověřená osoba vykonávající funkci komentátora i rozhodčího. Turnaj jako součást rytířského umění má původ ve Francii, a byl pořádán buď panovníkem, nebo bohatší šlechtou

při významné společenské události jako např. svatba, korunovace či významná návštěva¹⁶¹.

Lovecké scény v katalogu většinou znázorňují mužskou postavu s jelenem. Jelen byl ve středověku symbolem plodnosti a rychlosti. Na kachli z Českého Krumlova [64] je na levé straně kachle vyobrazena mužská postava, pravděpodobně sv. Hubert, který trubením zahajuje lov. Muž stojí z profilu, na hlavě má lovecký klobouk, a na sobě šat s kabátem na zapínání kolem krku. Výjev je stejného charakteru jako na kachli z hradu Dívčí Kámen [89]. Rytíře na koni lze vidět na kachli z Velkého Meziříčí. Kůň stojí na gotickém oblouku ve směru doleva a je opatřen výstrojí, na hlavě má čelenku z per a zdobené otěže. Rytíř sedí na koni z profilu, hlavu má otočenou *en face*. Za pasem má dlouhý meč s masivní rukojetí, který přidržuje pravou rukou. Levou ruku má zdviženou na znamení boje.

9.7. Heraldické motivy

Ve skupině heraldických motivů jsou kachle, jejichž součástí bývá štít nebo celý erb. Dále sem patří motivy, které jsou součástí státních, městských nebo rodových znaků.

9.7.1. Český lev

Historie českého lva začíná u Vladislava II., který tento znak dostal podle Dalimilovy kroniky od císaře Fridricha I. Barbarossy jako odměnu za pomoc při válečném tažení proti městům Lombardie v roce 1158. Poprvé je ale český lev ve štítě doložen až na pečeti moravského markraběte Vladislava Jindřicha z roku 1213. Na této pečeti je ještě nejasné, zda má lev 1ocas či 2. O dvojitém ocasu se píše v rukopise oseckého kláštera v roce 1204, ale vyobrazení známe až z pečeti z roku 1247. Od poloviny 13. století máme tedy doložený znak s českým dvouocasým lvem ve skoku doleva, zlatě korunovaným, s červeným jazykem a v červeném štítu. Nejstarší barevné vyobrazení je v Pasionálu abatyše Kunhuty z let 1313-1321¹⁶².

Dále může být lev symbolem Ježíše Krista, boží moci. Lev je též symbolem evangelisty Marka.

Na českých kachlích je český lev často zobrazen ve skoku doleva, což je dáno otiskem z kadlubu, tudíž je zrcadlově obrácen a původně byl vyhotoven správně. Podoba stranově obráceného finálního otisku je tedy dána neznalostí hrnčíře. Příklad lze uvést na kachli z hradu Melice [158].

9.7.2. Dračí řád

Latinské pojmenování Dračího řádu, který založil římský a uherský král Zikmund Lucemburský se svou manželkou Barborou Celjskou kolem roku 1408 je *Ordoquestris Draconis Hungariae*. Řád Zikmunda Lucemburského byl třetím rytířským řádem a byl založen z důvodu získání věrných společníků. Kromě královského páru bylo mezi zakládajícími členy dalších 22 příslušníků šlechty, např. Heřman Celjský, Pippo z Ozorry a další. Zahraničním členům jako např. rakouský vévoda Arnošt Železný, litevský velkokníže Vitold a polský král Vladislav byl řád udělen hlavně z důvodu snadnějšího prosazování cílů Zikmundovy zahraniční politiky. Všichni členové řádu měli právo se osobně zúčastnit jednání o státních záležitostech. Znakem řádu byl stočený drak, který byl proveden ve dvou variantách. Zakládací listina z roku 1408 hovoří o „*zraněném draku s červeným křížem na zádech, tedy křížem, který do určité míry připomíná známý svatojiřský kříž*“. V listině z roku 1429 je drak uváděn s planoucím Kristovým křížem. Původní znak rytířského řádu se postupem času stal symbolem samotného Zikmunda Lucemburského, jeho osobnosti. Husité přirovnávali Zikmunda k apokalyptickému draku. Po roce 1437 se smrtí panovníka zanikl i jeho řád a nadále nebyl udělován, ale jeho ikonografické zobrazování pokračovalo až do novověku¹⁶³.

V českém prostředí byl Dračí řád udělen pouze jednomu šlechtici, a to Čeňkovi z Vartenberka, který byl určitou dobu na straně Zikmunda, ovšem v názorech byl nestálý a po smrti Václava IV. Zikmunda odmítl uzнат českým králem. Řád se tedy dostal do erbu Vartenberků, kde štít je obkroužen drakem, který

si v tlamě drží ocas a štít přidržuje tlapami¹⁶⁴. Zobrazení Dračího řádu můžeme vidět na kachli, který byl nalezen v Českém Krumlově a je datován do let 1418–1451.

Reliéfy se zobrazením Dračího řádu se vyskytují především na kachlích, které pocházejí z Dolních Uher. Zobrazení tohoto motivu na kachli z Českého Krumlova [69] nemá v českých zemích obdoby¹⁶⁵.

9.7.3. Orlice

Orlice byla nejstarším českým znakem. Původně byla černá s červenými plamínky, tzv. plamenná ve stříbrném štítu. Nejstarší vyobrazení toto orlice můžeme hledat na pečeti královice Přemysla z roku 1192. Dnes je orlice v českých zemích znakem Moravy a Slezska. Moravská orlice je stříbrno-červeně šachovaná, zlatě korunovaná a se zlatou zbrojí v modrém štítu. Nejstarší vyobrazení této orlice najdeme na pečeti Přemysla Otakara II. z roku 1262. Slezská orlice je černá ve zlatém štítu, korunovaná s červenou zbrojí a se stříbrným perisoniem na hrudi¹⁶⁶.

Pěkným příkladem jsou kachle např. z hradu Melice [162] a Křídlo [121], kde jsou ale obě orlice stranově obrácené.

9.7.4. Papežský znak

Znak se vykládá dvojím způsobem, buď jako znak papeže, nebo jako znak Vyšehradské kapituly, která byla podřízena Vatikánu. Oba tyto významy zatím na kachlovém materiálu nelze rozlišit¹⁶⁷. Zkřížené klíče, které jsou součástí znaku, jsou připomínkou sv. Petra, kterému Kristus předal klíče od království nebeského a jehož je klíč atributem. Na papežském znaku se objevují, protože papež se stává Petrovým nástupcem. Příkladem je kachel z hradu Melice [166].

9.7.5. Šlechtické a městské znaky

Přiložený katalog obsahuje mnoho šlechtických a městských znaků, které byly většinou identifikovány autory jiných katalogů, ze kterých jsem čerpala. Osobně jsem určila znak Jana Jiřího ze Švamberka [231], který je zobrazen na dvou kachlích z hradu Rožnova, každý kachel je ale umístěn v jiném muzeu. Jeden je v muzeu ve Valašském Meziříčí, druhý na malenovickém hradě. Po studiu heraldických příruček jsem došla k názoru, že se jedná právě o tento znak. Jan Jiří Švamberk spojení znaků Rožmberků a Švamberků začal užívat po vymření rodu Rožmberků¹⁶⁸. Šlechtic stojí pod lomeným obloukem, jehož horní část je dekorativně zdobena. Je oblečen v rytířské zbroji a v pravé ruce drží zdvižený meč. Je lehce natočen doprava, levá noha se dotýká orámování kachle. Po pravé straně šlechtice je štít s rožmberskou růží, po jeho levé straně labuť, která bývá interpretována jako kohout, ale domnívám se, že vlivem např. neznalosti autora mohlo dojít k takto nereálnému zobrazení.

Jak jsem byla informována na výstavě gotických kachlů v Českém Krumlově, podoba městských znaků je v některých případech inspirována podobou Nebeského Jeruzaléma. Hradba s cimbuřím, otevřená brána a věže chrámu se shodují s biblickými popisy a obecnou představou Božího města.

9.7.6. Znak olomouckého biskupství

Biskupství v Olomouci bylo založeno roku 1063 za vlády Vratislava II. vyčleněním Moravy z pražské diecéze a náleželo pod Mohuč. Od roku 1344 za Karla IV. opět olomoucké biskupství spadalo pod pražskou provincii, v roce 1420 se stalo exemptním. Jediným příkladem v katalogu je znak olomouckého biskupství na kachli z hradu Melice [165]. Objednavatel kamen Václav z Buřenic byl v letech 1413-1416 olomouckým biskupem, jedná se tedy o kariérní symbol.

9.7.7. Znak Wettinů

Znázornění saských kurfiřtů z rodu Wetinů nám přibližuje ideový dobový záměr formou dekorace. Použití saského motivu nebylo náhodné. Rodový znak se v podobě politického názoru ustálil během 15. století, kdy Fridrich I. Bojovný (1370 – 1428) po vymření wittenberské linie přijal roku 1423 od císaře Zikmunda Lucemburského v léno saské vévodství jako poděkování za pomoc proti husitům¹⁶⁹.

Kachle z hradu Cvilína [51] (kachle A) jsou rámovány po obvodu lištou, která je zdobená ostrvemi. Ve spodní části kachle se znakem Wettinů je vyobrazen dole zahrocený štít dělený pěti vodorovnými břevny, která jsou střídavě vyplněna plastickým diamantovým dekorem. Přes štít je diagonálně položena routová koruna, která byla znakem rodu. Ze štítu vyrůstá polopostava štítonoše s kurfiřtskou čapkou na hlavě a v pravé ruce držící meč. Postava má zvlněné vlasy, kabátec s výstřihem do V a kolem hlavy nápisovou pásku s textem v gotické minuskule. V pásce je text *von Sagksen*, v překladu *saský*. Tymonová podotýká, že znak rodu Wettinů s figurou v klenotu je v českých zemích ojedinělý¹⁷⁰. Katalog obsahuje dále wettinské znaky z hradů Návarova [186] (kachel B), Rabštejn nad Střelou [209] (kachel C) a Rožnova [240] (kachel D). Na těchto sídlech tedy byli páni tzv. protihusitští.

Kachel A [51]	Cvilín
Kachel B [186]	Návarov
Kachel C [209]	Rabštejn nad Střelou
Kachel D [240]	Rožnov

9.8. Rostlinné motivy

9.8.1. Hrozen

Vinná réva symbolizuje Ježíše Krista, Kristovu krev, oběť, ráj, ale také životní utrpení a smrt, jako metafora utržení a lisování hroznů¹⁷¹. S tímto motivem se můžeme setkat na kachlích z hradu Cimburka [44], kde je v několika zlomcích užit právě hrozen.

9.8.2. Florální ornamentika

Dekorace kachlů ve formě květin je na reliéfech bohatě zastoupena, a je z velké většiny zdobného charakteru. Květiny také bývají součástí světeckých a mariánských výjevů. Jako příklad může sloužit kachel se sv. Kateřinou z Velkého Meziříčí [258], kdy drží světice v levé ruce lilii jako připomínku její čistoty a nevinnosti.

10. Závěr

Rozdíly ve výrobě kachlů a běžné keramiky jsou co do vybavenosti dílny a technologických znalostí minimální. Jediný rozdíl lze spatřovat v užívání kadlubů jako pomůcky pro vytváření výtvarných námětů. Autorem modelu, kadlubu, mohl být vedle samotného hrnčíře vyškolený řezbář. V některých případech je na první pohled evidentní, že došlo k použití stejného kadlubu. Příkladem mohou být kachle z Dívčího Kamene a Českého Krumlova s loveckou scénou se sv. Hubertem troubícím na lesní roh. Obě sídla byla ve správě pánů z Rožmberka, tudíž použití identického kadlubu není žádným překvapením.

Záměrem bylo zmapovat panská sídla, která byla opatřena kachlovými kamny v rozmezí let 1400-1530. Práce obsahuje 32 panských sídel, 17 hradů z oblasti Čech, 12 hradů z oblasti Moravy a 3 hrady ze slezské oblasti. U některých sídel, např. u hradu Buštěhrad či Lopata jsem vznik kachlových kamen přesněji časově zařadila, a to na základě zjištěných informací souvisejících se správou hradů a stavebními úpravami zde probíhajícími. Na hradě Lopata byly kachle původně datovány na přelom 15. / 16. století, ale jelikož v roce 1432 byl hrad obléhán husitskými vojsky a následně zapálen a zbořen, byla jsem nucena dataci změnit a posunout ji před osudný rok 1432. Určila jsem také některé heraldické motivy, konkrétně štít Zikmunda Lucemburského z hradu Cimburk, který byl dříve interpretován jako štít Albrechta V. Habsburského či štít Ladislava Pohrobka. K identifikaci mi dopomohla zraková zkušenost onoho znaku, také k tomu přispěl fakt, že správce hradu Štěpán z Vartnova byl v době husitských válek Zikmundovým stoupencem.

Určit konkrétní inspirační zdroje je u kachlového materiálu složitější, než u děl vysokého umění, jelikož při tvorbě výtvarných námětů byl autor kadlubu determinován omezeným prostorem, čemuž také odpovídá kvalita provedení. Hrnčíř byl nucen zakomponovat do přibližně 20 cm² jednu výtvarnou scénu, která se ještě vlivem vypálení zmenšila až o 30%. Tato omezení mu zcela jistě ztížila plně prodat své umělecké schopnosti, proto např. detaily, díky kterým bychom mohli konkrétní předlohu identifikovat, byly zcela opominuty. Nicméně Michal Ernée, archeolog a redaktor časopisu Památky archeologické, spatřil předlohu kachle z Českého Krumlova

s námětem Samsona se lvem v grafickém provedení řezbáře Mistra E. S., jenž byl činný v oblasti horního Porýní od 40. do 60. let 15. století. Vliv jižního Německa se na kachlích projevuje v posledních dvaceti letech 15. století, což bývá spojováno s intenzivnějšími obchodními styky s Německem. Prostřednictvím obchodu se na naše území dostává dobová německá grafika, knihy nebo zdobené dřevořezy. Konkrétní předloha je známa i u kachle z Českého Krumlova, tentokrát s námětem na našem území vzácným, a to sv. Kateřiny Alexandrijské s císařem Maxentiem. Námět mohl být přímo ovlivněn díly vysokého umění, jak sochařskými, tak malířskými, která rozvíjela stejné téma a vyskytovala se taktéž na území jižních Čech. Tato fakta jsou důkazem, že autor kamnových reliéfních kachlů nečerpal pouze ze své fantazie, či např. poutních obrázků, které měl jistě denně k dispozici, ale vycházel i z konkrétní vizuální zkušenosti daného díla z oblasti vysokého umění.

Co se týče ikonografie, rozvádím v práci náboženská témata, starozákonní i novozákonní, dále náměty ze života světců, alegorické motivy, zvířecí motivy a fantaskní zvířata, a heraldické a rostlinné motivy.

Motiv Adama a Evy u stromu poznání byl ve středověku velice oblíbený, i když katalog obsahuje pouze 2 příklady, z lokací lze vyvodit, že námět nebyl specifický jen pro jednu oblast, ale jak pro území Čech, tak i Moravy. Mezi náměty, které lze hledat na celém území dále patří prorok Jonáš, Archanděl Michael, Klanění tří králů, Madona, Veraikon, bájná víla Meluzína, Hráči vrhcábů, lovecké scény a heraldické motivy. Námět Samsona bojujícího se lvem se vyskytoval v Čechách i na Moravě, nicméně na českém území je zastoupen v mnohem větším měřítku, stejně tak jako kachle se sv. Jiřím. Oba motivy zřetelně a primárně symbolizují vítězství dobra nad zlem, což lze v době husitských válek aplikovat na vítězství nad církevní mocí, a v případě sv. Jiří oslavu Jiřího z Poděbrad.

Panna Marie Assumpta je v katalogu zastoupena pouze ve dvou kusech, a to z východních Čech a Moravy. Zobrazení sv. Martina jsem našla také jen na dvou kachlích, jeden pochází z Helfenburku, druhý z Velkého Meziříčí. Stvořitel s Adamem a pravděpodobně Evou je jediným svého druhu v katalogu práce a pochází z Moravských Budějovic, stejně tak motiv s Beránkem božím z hradu Lukov, Kristus na hoře

Olivetské z Českého Krumlova, námět Nesení kříže z hradu Helfenburk, Vjezd do Jeruzaléma, Zmrtvýchvstání z Velkého Meziříčí, dále Zvěstování Panně Marii z hradu Cvilín, sv. Bartoloměj z hradu Bouzov, alegorický námět s orlem a zajícem z hradu Melice a Vlk kázající lidu z Landštejna. Všechny tyto náměty jsou v katalogu pouze v jednom kuse. Mezi náměty nalezené na českých panských sídlech patří Ukřižování, Pelikán krmící mláďata vlastní krví, Husitští bojovníci, a Dračí řád Zikmunda Lucemburského, který je jediným svého druhu a zdobí kamna na hradě v Českém Krumlově. Naopak Mantichoru a proroka Daniela jsem zaznamenala jen u moravských panských sídel. Nemyslím si, že by se kachle s těmito náměty v jiných oblastech nevyskytovaly. Keramika je křehký materiál, tudíž mám za to, že se tyto motivy na kachlích z panských sídel pouze nedochovaly. Výjimkou by mohl být námět s Vlkem kázajícím lidu, který má představovat falešného proroka, mnicha, který kázal proti přijímání podobojí. Tento motiv tedy určitě vznikl v Čechách. Zda se rozšířili na Moravu je diskutabilní, jelikož jsem nenarazila na žádný exemplář. Námět s Hráči vrhcábů je ryze českého původu.

Ikonograficky ojedinělým námětem je sv. Kateřina Alexandrijská s císařem Maxentiem klečícím u jejích nohou. Námět je doposud znám pouze z hradů Českého Krumlova a Velkého Meziříčí. Jak již bylo řečeno, přímým inspiračním zdrojem mohlo být dílo z oblasti vysokého umění, které stávalo na území jižních Čech, domnívám se tedy, že kachel z Českého Krumlova sloužil jako předloha kachli z Velkého Meziříčí. Z hlediska kompozice jsou oba kachle totožné.

Námětem, který nepřímým způsobem, vyjadřuje jistou politickou angažovanost, je znak rodu Wettinů. Tento znak se v českých zemích ustálil v 15. století, kdy Fridrich I. Bojovný po vyměnění wittenberské linie přijal roku 1423 od císaře Zikmunda Lucemburského v léno saské vévodství, jako poděkování za pomoc proti husitům. Umístěním kachle s tímto heraldickým motivem na svá kamna tím majitel vyjadřoval náklonost katolické straně.

Diplomní práce je shrnutím kachlů pouze z panských sídel, tudíž nelze s jistotou vyhodnotit, jaké typy motivů v kterých oblastech vznikaly. Mezi další majitele kachlových kamen s různorodými reliéfními náměty patřili i bohatí měšťané, tudíž pro

ikonografické vyhodnocení v celém kontextu českých zemí by bylo do budoucna potřeba srovnat všechny doposud nalezený materiál s čitelnou čelní stěnou a podrobit ho analýze. Optimistické v této problematice je, že stále více badatelů jeví o kachlový materiál zájem. Je totiž nesmírně lákavé pohybovat se na dosud ne zcela probádaném „území“, na chvíli se oprostit od reality a ponořit se do myšlení středověkých lidí, našich předků.

11. Katalog kachlů z panských sídel v rozmezí let 1400-1530

1. **Název**
2. **Datace**
3. **Rozměry**
4. **Lokalita**
5. **Inventární číslo**
6. **Umístění**
7. **Bibliografie**
8. **Popis**

I. [2]

1. Znak pánů z Kravař
2. 2. polovina 15. století
3. 340 x 180 mm
4. Blansek
5. 1-S-0843
6. Muzeum Blansko
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 104
8. Ve štítu zavínutá střela, nad ním okřídlená přilba.

II. [3]

1. Znak pánů z Kravař
2. 2. polovina 15. století
3. 100 x 130 mm
4. Blansek

5. 1-S-0845
6. Muzeum Blansko
- 7.
8. Okřídlená přilba.

III. [4]

1. Znak pánů z Kravař
2. 2. polovina 15. století
3. 174 x 132 mm
4. Blansek
- 5.
6. Muzeum Blansko
- 7.
8. Ve štítu zavínutá střela.

IV. [5]

1. Znak pánů z Kravař
2. 2. polovina 15. století
3. 110 x 95 mm
4. Blansek
5. 1-S-0842
6. Muzeum Blansko
- 7.
8. Ve štítu zavínutá střela.

V. [6]

1. Znak pánů z Kravař
2. 2. polovina 15. století
3. 136 x 120 mm
4. Blansek
5. VMB H 47/73/5
6. Muzeum Blansko
- 7.
8. Okřídlená přilba.

VI. [7]

1. Znak pánů z Kravař
2. 2. polovina 15. století
3. 100 x 140 mm
4. Blansek
5. VMB H 47/73/6
6. Muzeum Blansko
- 7.
8. Okřídlená přilba.

VII. [8]

1. Znak pánů z Kravař
2. 2. polovina 15. století
3. 85 x 70 mm
4. Blansek
5. VMB H 47/73/2
6. Muzeum Blansko
- 7.

8. Okřídlená přilba.

VIII. [9]

1. Samson bojující se lvem
2. 2. polovina 15. století
3. 295 x 200 mm
4. Bouzov
- 5.
6. NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, hrad Bouzov, depozitář
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 18
8. Kachel rámuje trojitá lišta s architekturou, pod kterou Samson klečí na lvovi a oběma rukama mu drží tlamu. Za zády Samsona umístěna dvojitá arkáda. Kresebná rekonstrukce.

IX. [10]

1. Prorok Daniel
2. kolem roku 1500
3. 201 x 203 mm
4. Bouzov
- 5.
6. NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, hrad Bouzov, depozitář č. 5308
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 19
8. Prorok pravou rukou žehná, po pravé straně má nápisovou pásku. Kolem postavy rozviliny. Kresebná rekonstrukce.

X. [11]

1. Klanění tří králů
2. kolem roku 1500
3. 390 x 240 mm
4. Bouzov
- 5.
6. NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, hrad Bouzov, depozitář č. 5307
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 23
8. Kachel je rozdělen na dvě části. Scéna začíná ve spodní části příjezdem králů, jsou zde zobrazeni dva jedoucí doprava, v horní části je třetí král, který přijíždí ke korunované Panně Marii sedící vlevo na trůně. Mezi Pannou Marií a králem je Ježíšek. Nad sebou má betlémskou hvězdu. Kresebná rekonstrukce.

XI. [12]

1. Sv. Bartoloměj
2. počátek 16. století
3. 280 x 90 mm
4. Bouzov
- 5.
6. NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, hrad Bouzov, depozitář č. 5307
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 27
8. Světec je zobrazen pod jednoduchou architekturou. V pravé ruce drží nůž jako svůj atribut. Kresebná rekonstrukce.

XII. [13]

1. Sv. Jiří s drakem
2. 2. polovina 15. století
3. 285 x 200 mm
4. Bouzov
- 5.
6. NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, hrad Bouzov, depozitář č. 5307
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 28
8. Sv. Jiří je znázorněn pod architekturou na koni doleva. Kolem hlavy má svatozář a kopím probodává draka, který je vyobrazen pod koněm. Po jeho pravici je iniciála S. Kresebná rekonstrukce.

XIII. [14]

1. Sv. Jiří s drakem
2. 2. polovina 15. století
3. 201 x 200 mm
4. Bouzov
- 5.
6. NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, hrad Bouzov, depozitář č. 5307
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 29
8. Sv. Jiří je zobrazen na koni jedoucí doleva probodávající draka, který je zachycen ležící na zádech. Vlevo nahoře za sv. Jiřím vyobrazena modlící se princezna. Kresebná rekonstrukce.

XIV. [15]

1. Sv. Kateřina Alexandrijská
2. kolem roku 1500
3. 195 x 95 mm
4. Bouzov
- 5.
6. NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, hrad Bouzov, depozitář č. 5307
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 29
8. Světiče s atributem kola a mečem v pravé ruce. Kresebná rekonstrukce.

XV. [16]

1. Mnich
2. kolem roku 1500
3. 195 x 110 mm
4. Bouzov
- 5.
6. NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, hrad Bouzov, depozitář č. 5307
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 33
8. Mužská postava v mnišském rouchu. Pravá ruka pozvednutá v gestu kázání. Vertikální drapérie. Kresebná rekonstrukce.

XVI. [17]

1. Rytíř na koni
2. 2. polovina 15. století
3. 186 x 141 mm
4. Bouzov

- 5.
6. NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, hrad Bouzov, depozitář
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 62
8. Dochována levá část kachle s přední koňskou polovinou těla, na němž sedí rytíř.

XVII.[18]

1. Předávání daru
2. 2. polovina 15. století
3. 122 x 90 mm
4. Bouzov
- 5.
6. Umístění: NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, hrad Bouzov, depozitář
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 67
8. Dochována pouze část s ženskou korunovanou postavou. Žena přijímá dar, vázu, od protější, pravděpodobně mužské, postavy.

XVIII. [19]

1. Znak Berky z Dubé
2. 2. polovina 15. století
3. 340 x 215 mm
4. Bouzov
5. BZ-54 67/1
6. Umístění: NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, hrad Bouzov, depozitář
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 102

8. Ve štítu zkřížené ostrve. Nad štítem klenot z rozvilin.

XIX. [20]

1. Městský erb
2. 15. století
3. 62 x 54mm
4. Brandýs nad Orlicí
- 5.
6. Sdružení pro záchranu hradu Brandýs nad Orlicí, povrchový sběr
- 7.
8. Část střechy.

XX. [21]

1. Růže
2. 15. století
3. 46 x 45mm
4. Brandýs nad Orlicí
- 5.
6. Sdružení pro záchranu hradu Brandýs nad Orlicí, povrchový sběr
- 7.
8. Šestilistá růže.

XXI. [22]

1. Ležící lev
2. 1. polovina 16. století
3. 104 x 172 mm
4. Buštěhrad
5. H2-18095

6. Národní muzeum v Praze
7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 100
8. Ležící lev doleva ve výžlabku.

XXII. [23]

1. Král s praporem
2. 15. století
3. 80 x 72 mm
4. Buštěhrad
5. H2-54447
6. Národní muzeum v Praze
7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 110
8. Zlomek kachle s horní postavou krále, který v levé ruce drží prapor. Na praporu zobrazeno písmeno Y. Kresebná rekonstrukce.

XXIII. [24]

1. Muž s iniciálami
2. 2. polovina 15. století
3. 93 x 147 mm
4. Cimburk
5. 10322-10327
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008*, s. 63
8. V centru kachle postava muže. Po stranách hlavy jsou iniciály „a“, „m“, u levé ruky je iniciála „d“.

XXIV. [25]

1. Štít Zikmunda Lucemburského
2. 1420-1493
3. 220 x 220 mm
4. Cimburk
5. 10322-10327
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 63
8. Čtvrcený štít. V prvním a třetím poli orlice, v druhém poli český lev. Ve čtvrtém poli vodorovné linie. Kresebná rekonstrukce.

XXV. [26]

1. Znak Kostky z Postupic
2. 2. polovina 15. století
3. 72 x 91 mm
4. Cimburk
5. 10328
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 63
8. Část klenotu znaku Kostky z Postupic.

XXVI. [27]

1. Mužská postava
2. 15. století
3. 85 x 80 mm
4. Cimburk

- 5.
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Dochována jednoduchá mužská postava.

XXVII. [28]

1. Pták
2. 15. století
3. 98 x 39 mm
4. Cimburk
- 5.
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Dochován pták s křídly hledící vzad.

XXVIII. [29]

1. Jezdec na koni
2. 15. století
3. 150 x 115 mm, 111 x 122 mm
4. Cimburk
5. 2836
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Dva zlomky představují mužskou postavu pod jednoduchou architekturou, honosně oblečenou, v klobouku a jedoucí na koni doleva.

XXIX. [30]

1. Jezdec na koni
2. 15. století
3. 150 x 135 mm
4. Cimburk
5. 2836
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Pět zlomků představují mužskou postavu pod jednoduchou architekturou, honosně oblečenou, v klobouku a jedoucí na koni doleva.

XXX.[31]

1. Kůň ve skoku
2. 15. století
3. 88 x 76 mm
4. Cimburk
5. 11425
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Zobrazeny přední zvířecí končetiny koně ve skoku doleva a iniciála A.

XXXI. [32]

1. Kůň ve skoku
2. 15. století
3. 73 x 80 mm
4. Cimburk
5. 11424
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář

7.

8. Zobrazeny přední zvířecí končetiny koně ve skoku doleva. Dochována část nohy jezdce a iniciály IAPA.

XXXII. [33]

1. Panna Marie na trůně

2. 15. století

3. 122 x 71 mm

4. Cimburk

5. 16980/1D696

6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář

7.

8. Ve spodní části dochována koruna zakončená třemi liliemi.

XXXIII. [34]

1. Praporečník

2. 15. století

3. 136 x 64 mm, 104 x 111 mm

4. Cimburk

5.

6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář

7.

8. Zlomky zobrazují praporečníka jedoucího na koni doprava.

XXXIV. [35]

1. Rytíř na koni

2. 15. století

3. 110 x 68 mm, 100 x 70 mm

4. Cimburk
5. 11929, 11289
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Rytíř na koni jedoucí doprava a držící kopí.

XXXV. [36]

1. Šlechtic
2. Kolem roku 1530
3. 112 x 71 mm
4. Cimburk
5. 11471
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Šlechtic v bohatém oděvu s kloboukem na hlavě. Po jeho pravé straně byla původně zobrazena i šlechtična. Oba stojí pod obloukem.

XXXVI. [37]

1. Šlechtična
2. kolem roku 1530
3. 121 x 105 mm
4. Cimburk
5. 12670
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Šlechtična v bohatém oděvu. Po její levé straně byl původně zobrazen i šlechtic. Oba stojí pod obloukem.

XXXVII. [38]

1. Šlechtic a šlechtična
2. Kolem roku 1530
3. 130 x 120 mm
4. Cimburk
5. 12463
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Šlechtična se šlechticem v bohatém oděvu s klobouky na hlavách. Oba stojí pod obloukem.

XXXVIII. [39]

1. Arbor Vitae
2. 15. století
3. 168 x 118 mm
4. Cimburk
5. 11800
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Dochována část Stromu života – Arbor Vitae. V pravé části jelínek.

XXXIX. [40]

1. Arbor Vitae
2. 15. století
3. 112 x 65 mm
4. Cimburk
5. 3553

6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář

7.

8. Dochována část Stromu života – Arbor Vitae. V horní části pelikán krmící mláďata vlastní krví.

XL. [41]

1. Šlechtický znak

2. 15. století

3. 144 x 195 mm

4. Cimburk

5. 10318

6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář

7.

8. Dochována horní část kachle s přilbou.

XLI. [42]

1. Šlechtický znak

2. 15. století

3. 303 x 200 mm

4. Cimburk

5. 12068

6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář

7.

8. Jednoduchý štít s přilbou.

XLII. [43]

1. Mluvící páska

2. 15. století

3. 103 x 109 mm
4. Cimburk
5. 11583
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Část mluvicí pásky.

XLIII. [44]

1. Hrozny
2. 15. století
3. 113 x 100 mm
4. Cimburk
- 5.
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Na vinném stonku hrozen.

XLIV. [45]

1. Hrozny
2. 15. století
3. 111 x 129 mm
4. Cimburk
5. 11546
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Na vinném stonku hrozen.

XLV. [46]

1. Lev v medailonu
2. 15. století
3. 77 x 100 mm
4. Cimburk
5. 11267
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Dochována přední část lva v medailonu.

XLVI. [47]

1. Lev v medailonu
2. 15. století
3. 195 x 90 mm
4. Cimburk
5. 11266
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Viditelný medailon s částí lva.

XLVII. [48]

1. Pištec na koni
2. 15. století
3. 113 x 130 mm
4. Cimburk
5. 11240
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.

8. Dochována levá horní část kachle s postavou pištee.

XLVIII. [49]

1. Meluzína
2. 15. století
3. 185 x 150 mm
4. Cvilín
5. 54/416
6. Slezské zemské muzeum Opava
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 45
8. Dochována polopostava korunované ženské postavy v šatu s perlovým náhrdelníkem. Že se jedná o Meluzínu lze usuzovat dle rybích ploutví, které drží v obou rukách. Kresebná rekonstrukce.

XLIX. [50]

1. Gryf kráčeující vlevo
2. 15. století
3. 240 x 245 mm
4. Cvilín
5. 54/408
6. Slezské zemské muzeum Opava
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 46
8. Z gryfa dochována jen část trupu, pařát a křídlo.

L. [51]

1. Saský kurfiřt z rodu Wettinů
2. 20. léta 16. století
- 3.
4. Cvilín
- 5.
6. Slezské zemské muzeum Opava
7. TYMONOVÁ, Markéta. Kachle se znaky saských kurfiřtů z rodu Wettinů z hradu Cvilína, In: *Archaeologia historica 30/05*, Telč 2004, s. 457 – 467, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 81
8. Saský kurfiřt z rodu Wettinů se štítem.

LI. [52]

1. Saský kurfiřt z rodu Wettinů
2. 20. léta 16. století
- 3.
4. Cvilín
- 5.
6. Slezské zemské muzeum Opava
7. TYMONOVÁ, Markéta. Kachle se znaky saských kurfiřtů z rodu Wettinů z hradu Cvilína, In: *Archaeologia historica 30/05*, Telč 2004, s. 457 - 467
8. Saský kurfiřt z rodu Wettinů se štítem.

LII. [53]

1. Korunovaný císař
2. 20. léta 16. století
- 3.
4. Cvilín

- 5.
6. Slezské zemské muzeum Opava
7. TYMONOVÁ, Markéta. Kachle se znaky saských kurfiřtů z rodu Wettinů z hradu Cvilína, In: *Archaeologia historica 30/05*, Telč 2004, s. 457 – 467, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 81
8. Pod arkádou špatně čitelná postava císaře s korunou držícího štít s orlicí.

LIII. [54]

1. Zvěstování Panně Marii
2. 2. polovina 15. století
3. 320 x 175 mm
4. Cvilín
5. 54/421
6. Slezské zemské muzeum Opava
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 20
8. Ve zlomcích kachle zobrazen anděl čtoucí knihu. Nad jeho hlavou vyobrazena holubice.

LIV. [55]

1. Gryf kráčeující vpravo
2. Přelom 15. / 16. století
3. 185 x 138 mm
4. Cvilín
5. 54/419
6. Slezské zemské muzeum Opava

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 48

8. Ve středu kachle umístěn gryf krácející vpravo. Po obvodu je lemován zubatým ornamentem v pásu, který je ohraničen lištami.

LV. [56]

1. Jelen štvaný psem

2. 2. polovina 15. století

3. 215 x 215 mm

4. Cvilín

5. M 544

6. Slezské zemské muzeum Opava

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 65

8. Jelen běžící doprava, pod ním znázorněn pes. Za jelenem vyznačeny stromy. V levé horní části pták.

LVI. [57]

1. Sokolník

2. 2. polovina 15. století

3. 185 x 90 mm

4. Cvilín

5. M 680

6. Slezské zemské muzeum Opava

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 66

8. Kůň ve směru doleva s postavou sokolníka v sedle. Sokolník drží v pravé ruce roh a na levé ruce sokola, před koněm je vyobrazen pes hlavou nahoru.

LVII. [58]

1. Sokolník
2. 2. polovina 15. století
3. 185 x 90 mm
4. Cvilín
5. M 680
6. Slezské zemské muzeum Opava
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 66
8. Kůň ve směru doleva s postavou sokolníka v sedle. Sokolník drží v pravé ruce roh a na levé ruce sokola, před koněm běží dva psi. Kolem koně naznačeny rostliny.

LVIII. [59]

1. Předávání daru
2. 2. polovina 15. století
3. 197 x 195 mm
4. Cvilín
5. M 681
6. Slezské zemské muzeum Opava
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 67
8. Vlevo umístěna korunovaná ženská postava, vpravo mužská postava šlechtického původu v krátkém šatu. Ženská postava drží na levé ruce sokola, muž jí předává dar – pohár. Mezi nimi keř.

LIX. [60]

1. Znak krnovského knížectví

2. V letech 1506 - 1523
3. 150 x 215 mm
4. Cvilín
5. M 687
6. Slezské zemské muzeum Opava
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 102
8. Jedná se o typ kachle jako akrotérium. Na kachli zbytky zelené, žluté a hnědé glazury. Nad arkádami je znak krnovského knížectví.

LX. [61]

1. Znak města Krnova
2. 2. polovina 15. století
3. 110 x 135 mm
4. Cvilín
5. 54/414
6. Slezské zemské muzeum Opava
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 110
8. Na fragmentu kachle část znaku města Krnova.

LXI. [62]

1. Anděl štítonoš
2. V letech 1493 - 1523
3. 365 x 365 mm
4. Český Krumlov
5. 1

6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 45 - 46
8. Anděl držící štít, ve kterém je rožmberská pětilistá růže.

LXII. [63]

1. Anděl štítonoš
2. V letech 1493 - 1523
- 3.
4. Český Krumlov
5. 16
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 52 - 53
8. Dochována část kachle andělem držícím čtvrcený štít, ve kterém je v prvním a třetím poli rožmberská růže, a v druhém a čtvrtém poli orlice.

LXIII. [64]

1. Lov jelena
2. V letech 1493 - 1523
3. 365 x 365 mm
4. Český Krumlov
5. Inv. č.: 2
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 46 - 47
8. V dolní části plot, který přeskakuje jelen běžící doleva. Jelen má v tlamě rostlinu a kolem krku stuhu. Mezi parožím je vyobrazena rožmberská pětilistá růže. Za jelenem stojí sv. Hubert troubící levou rukou na lesní roh.

LXIV. [65]

1. Samson bojující se lvem
2. Kolem roku 1500
3. 365 x 365 mm
4. Český Krumlov
5. 3
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 47 - 48
8. Pod nápisovou páskou zobrazen Samson se lvem. Samson má za pasem dýku, sedí na lvu a zaklání jeho hlavu směrem dozadu. V nápisové pásce tři rožmberské pětilisté růže. Motiv vychází z konkrétní výtvarné předlohy Mistra E.S.

LXV. [66]

1. Meluzína
2. V letech 1418 - 1523
3. 372 x 375 mm
4. Český Krumlov
5. 4
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 48 - 49
8. Kachel původně trojúhelníkového formátu. Uprostřed stojí korunovaná víla Meluzína držící hlavami dolů dvě ryby za ocas. V dolních rozích dvě malé rybičky. Ty jsou také vyobrazeny u hlavy Meluzíny.

LXVI. [67]

1. Erby pánů z Rožmberka
2. V letech 1493 - 1523
3. Český Krumlov
4. 8
- 5.
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 50
8. Pravděpodobně se jednalo o trojúhelníkový formát kachle. Dochován levý dolní roh, kde ve spodní části je vlevo a uprostřed vyobrazen štít s rožmberskou pětilistou růží. Zbytek prostoru vyplňují lidské hlavy. Kresebná rekonstrukce.

LXVII. [68]

1. Znak města Český Krumlov
2. V letech 1418 - 1523
- 3.
4. Český Krumlov
5. 19
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 54
8. Dochována část kachle se znakem města Českého Krumlova – městská brána s dvěma věžemi, nad bránou rožmberská růže. Kresebná rekonstrukce.

LXVIII. [69]

1. Dračí řád Zikmunda Lucemburského
2. V letech 1418 - 1451
3. 320 x 340 mm
4. Český Krumlov

5. 20
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 54 - 55
8. V centru kachle je drak stočený do klubíčka, jehož vlastní ocas má v tlamě. V prostoru, který drak vytvořil svým tělem, je štít s rožmberskou růží a dvě drakovy končetiny. Po obvodu kachle jsou čtyři hvězdičky. Drak i štít jsou lemovány perlovcem. V pravé části je pilovitý útvar a pod ním snad ptáček obrácen hlavou dolů. Motiv je špatně čitelný.

LXIX. [70]

1. Lev krácející vlevo
2. V letech 1418 - 1523
3. 330 x 338 mm
4. Český Krumlov
5. 22
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 55 - 56
8. Motivem je jednoocasý lev krácející vlevo. Nad tělem i pod ním je jednoduchá pětilistá růže. Kresebná rekonstrukce.

LXX. [71]

1. Okřídlený drak
2. V letech 1418 - 1523
3. 306 x 324 mm
4. Český Krumlov
5. 23
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 56

8. Drak zobrazen ve směru doprava. Kolem draka je mnoho symbolů, např. růžičky a křížky, gotická písmena „m“ a „n“. Tělo draka je zdobeno, tlamu má otevřenou s viditelnými zuby a vyplazeným jazykem. Kresebná rekonstrukce.

LXXI. [72]

1. Adam a Eva u stromu poznání
2. V letech 1418 - 1523
3. 357 x 215 mm
4. Český Krumlov
5. 24
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 56 - 57
8. Kachel je rozdělen na dvě části. V horní třetině je střecha s dvěma věžemi. Na střechě je gryf stojící doleva. Ve spodní části kachle je jabloň, kolem které se ovíjí postava, jejíž dolní polovina těla je had a horní polovina mužská korunovaná postava, která Evě podává jablko. Na pravé straně kachle je zobrazena Eva, na levé straně Adam. Obě postavy jsou nahé a každá drží v ruce svazek fíkových listů. Kresebná rekonstrukce.

LXXII. [73]

1. Ukřižování Krista
2. V letech 1418 - 1523
3. 386 x 222 mm
4. Český Krumlov
5. 25
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 57 - 58
8. V centru kachle je ukřižovaný Kristus. Je patrné, že po jeho stranách byli Panna Marie se sv. Janem. V horním levém rohu je slunce. Kresebná rekonstrukce.

LXXIII. [74]

1. Rytíř
2. V letech 1418 - 1523
3. 366 x 144 mm
4. Český Krumlov
5. 26
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 58
8. Motivem je rytíř stojící pod architekturou s jednoduchou stříškou. Rytíř je ve zbroji, v pravé ruce drží kopí s korouhví, v levé štít s latinským křížem. Na hlavě má čapku a pod ní kudrnaté vlasy. Kresebná rekonstrukce.

LXIV. [75]

1. Sv. Jiří s drakem
2. V letech 1418 - 1523
3. 356 x 218 mm
4. Český Krumlov
5. 27
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 59
8. Sv. Jiřího šlape na draka pod sebou. Sv. Jiří drží v ruce kopí, kterým protíná dračí hlavu. V pravém rohu je orámována pětilistá růže. Zbylý prostor je vyplněn hvězdami. Kresebná rekonstrukce.

LXXV. [76]

1. Archanděl Michael bojující s drakem
2. V letech 1418 - 1523
3. 360 x 210 mm

4. Český Krumlov
5. 28
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 59 - 60
8. V centru kachle stojí archanděl Michael s velkými křídly po stranách. Archanděl stojí na drakovi v dolní části kachle a probodává mu hlavu kopím. Na levé straně je drakův zatočený ocas. Kresebná rekonstrukce.

LXXVI. [77]

1. Sv. Kateřina Alexandrijská s císařem Maxentiem
2. V letech 1418 - 1523
3. 376 x 220 mm
4. Český Krumlov
5. 29
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 60
8. V centru kachle stojí pod obloukem ženská postava s korunou, která na pravé ruce drží ptáka a v levé drží květinu. Světiče má dlouhé vlasy a dlouhý šat s pláštěm. Kolem pasu má opasek z drahých kamenů. Světiče klečí na korunované mužské postavě. Okraj kachle je lemován vlnovkou a ornamentem v odděleném pásu. Kresebná rekonstrukce.

LXXVII. [78]

1. Máří Magdaléna s anděly
2. V letech 1418 - 1523
3. 367 x 209 mm
4. Český Krumlov
5. 30
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov

7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 61

8. V centru kachle je ženská korunovaná postava se svatozáří, kterou ze všech čtyř rohů kachle vynáší andělé. Postava má ruce na prsou a tělo zabalené do vlasů. Kresebná rekonstrukce.

LXXVIII. [79]

1. Pelikán krmící mláďata vlastní krví

2. V letech 1418 - 1523

3. 376 x 216 mm

4. Český Krumlov

5. 32

6. Státní hrad a zámek Český Krumlov

7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 62 - 63

8. V centru kachle květina, která vyrůstá ze džbánu ve spodní části. Květina spirálovitě vine nahoru, kde z ní vyrostou osm zvonečků po čtyřech na každé straně, jsou zde i dubové listy a žalud. Ve vrchní části je zobrazen pelikán krmící svá mláďata vlastní krví. Po stranách nádoby jsou znázorněni na pravé straně ženská korunovaná postava a na levé mužská. Mužská postava drží v levé ruce ptáka, který má být zřejmě darem ženě. Na džbánu je ještěrka zobrazena hlavou dolů. Kresebná rekonstrukce.

LXXIX. [80]

1. Rytíř s mečem

2. V letech 1418 - 1523

3. 382 x 184 mm

4. Český Krumlov

5. 33

6. Státní hrad a zámek Český Krumlov

7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 63 - 64

8. V centru kachle stojí postava muže, který si levou ruku podpírá dlouhým mečem a pravou má ohnutou v lokti. Muž má zdůrazněný poklopec. Jeho tvář je lemována kudrnatými vlasy, jeho ústa jsou vyšpulená.

LXXX. [81]

1. Madona
2. V letech 1418 - 1523
3. 253 x 137 mm
4. Český Krumlov
5. 35
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 64 - 65
8. Z motivu se dochovala postava Panny Marie bez hlavy, která na levé ruce drží Ježíška a v pravé ruce lilii. Po okraji kachle jsou jednoduché šestilisté květiny. Kresebná rekonstrukce.

LXXXI. [82]

1. Kristus na hoře Olivetské
2. V letech 1418 - 1523
3. 214 x 220 mm
4. Český Krumlov
5. 40
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 67 - 68
8. Kristus je zobrazen na levé straně kachle, tři apoštolové, Petr, Jakub a Jan spí nalevo od něj. Všechny čtyři postavy mají kolem hlavy svatozář. Nad apoštolem uprostřed je zobrazena hora a na ní kalich, nad kterým se vznáší hostie. V pravém horním rohu je zobrazena ruka Boha Otce. Nad ostatními apoštolů jsou florální motivy.

LXXXII. [83]

1. Klanění tří králů
2. V letech 1418 - 1523
3. 222 x 210 mm
4. Český Krumlov
5. 41
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s.68
8. V levé části fragmentu kachle je znázorněna architektura chlíva se střechou, pod kterou je sedící Panna Marie s nahým Ježíškem na své levé noze. Panna Marie vlivem poškození postrádá tvář. Před Ježíškem se klaní jeden ze tří králů, který má svatozář. Další dva králové stojí za ním, ten druhý ukazuje na betlémskou hvězdu zobrazenou nad stříškou. Druhý král má dlouhý šat, třetí král krátký šat. Chybí pravá horní část kachle, spodní a levá prostřední část kachle. Kresebná rekonstrukce.

LXXXIII. [84]

1. Český lev
2. V letech 1418 - 1523
3. 224 x 219 mm
4. Český Krumlov
5. 42
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 69
8. Na kachli je v gotickém štítu zobrazen český dvouocasý korunovaný lev doleva. Ve spodních rozích šípátkové motivy. Levá část kachle nedochována. Kresebná rekonstrukce.

LXXXIV. [85]

1. Lovecká scéna
2. V letech 1418 - 1523
3. 221 x 210 mm
4. Český Krumlov
5. 43
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 69 - 70
8. Dochována levá část kachle. Motívem je lovecká scéna, kdy mužská postava jede na koni doleva. Lovec má na pravé ruce sokola, pod koněm je zobrazen pes připomínající teriéra. Lovec má na hlavě zvláštní účes v podobě vrchních vlasů sčesaných do culíku a nahoře sepnutých.

LXXXV. [86]

1. Samson bojující se lvem
2. V letech 1418 - 1523
3. 220 x 228 mm
4. Český Krumlov
5. 44
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
7. ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 70
8. Motívem je Samson klečící na lvovi ve směru doleva. Samson má dlouhé vlasy, levou nohu pokrčenou a pravou klečí na lvovi. V levé ruce má nůžsměřující do lví tlamy, kterou pravou rukou drží a zaklání ji dozadu.

LXXXVI. [87]

1. Samson bojující se lvem
2. 15. století
3. 104 x 101 mm
4. Dívčí Kámen
5. H2-38669
6. Národní muzeum v Praze
7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*. 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 60
8. Zobrazena pouze zadní část postavy Samsona s rozkvetlým keřem za zády. Kresebná rekonstrukce.

LXXXVII. [88]

1. Agnus Dei
2. 15. století
3. 80 x 75 mm
4. Dívčí Kámen
5. H2-38670
6. Národní muzeum v Praze
7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*. 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 60
8. Dochována pravá dolní část medailonu s předními končetinami beránka a kalichem. Kresebná rekonstrukce.

LXXXVIII. [89]

1. Lovecká scéna
2. 15. století
- 3.
4. Dívčí Kámen

- 5.
6. Státní hrad a zámek Český Krumlov
- 7.
8. Na levém horním zlomku dochován sv. Hubert troubící levou rukou na lesní roh.

LXXXIX. [90]

1. Znak města Žatce
2. 15. století
- 3.
4. Dívčí Kámen
- 5.
6. Regionální muzeum v Českém Krumlově
- 7.
8. Znak města Žatce.

XC. [91]

1. Český lev
2. V letech 1467 - 1475
3. 193 x 193 mm
4. Helfenburk
- 5.
- 6.
7. GABRIEL, František a Jan SMETANA. Středověké kachle z hradu Helfenburku. In: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988, s. 550
8. V kachli čtvercového formátu umístěn štít s českým lvem ve skoku doleva.

XCI. [92]

1. Znak Jiřího z Poděbrad
2. V letech 1467 - 1475
3. 193 x 193 mm
4. Helfenburk
- 5.
- 6.
7. GABRIEL, František a Jan SMETANA. Středověké kachle z hradu Helfenburku. In: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988, s. 550
8. V kachli čtvercového formátu medailon, ve kterém je umístěn znak Jiřího z Poděbrad. V rozích šípatkové motivy.

XCII. [93]

1. Papežský znak
2. V letech 1467 - 1475
3. 200 x 200 mm
4. Helfenburk
- 5.
- 6.
7. GABRIEL, František a Jan SMETANA. Středověké kachle z hradu Helfenburku. In: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988, s. 550
8. V kachli čtvercového formátu medailon, ve kterém je umístěn papežský znak. V rozích šípatkové motivy.

XCIII. [94]

1. Nesení kříže
2. V letech 1467 - 1475
3. 198 x 198 mm
4. Helfenburk
- 5.
- 6.
7. GABRIEL, František a Jan SMETANA. Středověké kachle z hradu Helfenburku. In: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988, s. 550
8. V kachli čtvercového formátu medailon, ve kterém je dochována hlava Krista se svatozáří. Kristus nese kříž. Spodní část motivu nedochována. V rozích šípatkové motivy.

XCIV. [95]

1. Sv. Jiří s drakem
2. V letech 1467 - 1475
3. 195 x 195 mm
4. Helfenburk
- 5.
- 6.
7. GABRIEL, František a Jan SMETANA. Středověké kachle z hradu Helfenburku. In: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988, s. 551
8. Sv. Jiří jedoucí na koni doleva a probodávající draka. V levém horním rohu naznačena postava princezny.

XCV. [96]

1. Turnajová scéna
2. V letech 1467 - 1475
3. 184 x 184 mm
4. Helfenburk
- 5.
- 6.
7. GABRIEL, František a Jan SMETANA. Středověké kachle z hradu Helfenburku. In: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988, s. 551
8. Rytíř jedoucí na koni doleva.

XCVI. [97]

1. Klanění tří králů
2. V letech 1467 - 1475
3. 196 x 196 mm
4. Helfenburk
- 5.
- 6.
7. GABRIEL, František a Jan SMETANA. Středověké kachle z hradu Helfenburku. In: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988, s. 550
8. V levé části zobrazena trůnící korunovaná Panna Marie s Ježíškem. Před nimi klečí jeden ze tří králů se svatozáří, na pravé straně kachle jsou další dva králové, bez svatozáře. Král na pravém kraji nedochován.

XCVII. [98]

1. Sv. Martin
2. V letech 1467 - 1475
3. 195 x 195 mm

4. Helfenburk

5.

6.

7. GABRIEL, František a Jan SMETANA. Středověké kachle z hradu Helfenburku. In: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988, s. 550

8. Sv. Martin jedoucí na koni doleva. Martin mečem protíná svůj plášť. V dolní pravé části kachle špatně čitelná postava žebráka.

XCIII. [99]

1. Symboly evangelistů

2. Kolem roku 1500

3. 240 x 217 mm

4. Hranice na Moravě

5.

6. Městské muzeum a galerie v Hranicích

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 27

8. V centru anděl na trůně, po jeho levém boku lvíček. Scéna orámována v kvadrilobu.

XCIX. [100]

1. Trůnící biskup

2. Kolem roku 1500

3. 355 x 235 mm

4. Hranice na Moravě

5.

6. Městské muzeum a galerie v Hranicích

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 32

8. Trůnící biskup pod obloukem, který je v horní části zdobený. Biskup pravou rukou žehná, v levé drží berlu.

C. [101]

1. Nápis „Maria“

2. Kolem roku 1500

3. 170 x 207 mm

4. Hranice na Moravě

5.

6. Městské muzeum a galerie v Hranicích

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 34

8. Nápis v gotické minuskule nahoře orámován lištou.

CI. [102]

1. Tančící pár

2. Počátek 16. století

3. 310 x 170 mm

4. Hranice na Moravě

5.

6. Městské muzeum a galerie v Hranicích

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 68

8. Kachel je nikový. Uprostřed je taneční scéna, kdy nalevo je žena a napravo muž. Oba jsou v taneční pozici, muž drží ženu za levou ruku.

CII. [103]

1. Znak pánů z Rožmberka
2. Kolem roku 1500
3. 360 x 217 mm
4. Hranice na Moravě
- 5.
6. Městské muzeum a galerie v Hranicích
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 106
8. Ve štítu i v klenotu růže.

CIII. [104]

1. Rostlinný úponek
2. 2. polovina 15. století
3. 182 x 189 mm
4. Kostelec nad Černými lesy
- 5.
- 6.
7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemia* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295
8. Jedná se o římsový typ kachle. V horní části cimbuří s erbovními štítky, pod ním mezi dvěma provazci majuskulní nápis a pod provazcem rostlinný úponek. Kresebná rekonstrukce.

CIV. [105]

1. Rostlinný úponek
2. 2. polovina 15. století
3. 196 x 184 mm
4. Kostelec nad Černými lesy
- 5.
- 6.
7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemica* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295
8. Jedná se o typ římsového kachle. V horní části nápis v gotické majuskule mezi dvěma provazci, ve spodní části rostlinný úponek. Kresebná rekonstrukce.

CV. [106]

1. Lidské hlavy
2. Kolem roku 1530
3. 182 x 165 mm
4. Kostelec nad Černými lesy
- 5.
- 6.
7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemica* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 297
8. Jedná se o typ římsového kachle. V horní části dvě lidské hlavy, mezi kterými je stylizovaný rostlinný plod. Pod hlavami je nápis v gotické majuskule mezi dvěma provazci. Ve spodní části stylizovaný keř s dvěma plody. Kresebná rekonstrukce.

CVI. [107]

1. Znak Starého Města pražského
2. Před rokem 1477
3. 186 x 184 mm
4. Kostelec nad Černými lesy
- 5.
- 6.
7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemia* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 299
8. Znak Starého Města pražského. Kresebná rekonstrukce.

CVII. [108]

1. Městský znak
2. Před rokem 1477
- 3.
4. Kostelec nad Černými lesy
- 5.
- 6.
7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemia* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 299
8. Na fragmentu kachle část městského znaku. Kresebná rekonstrukce.

CVIII. [109]

1. Lev ve skoku v medailonu
2. Přelom 15. / 16. století
3. Výška 195 mm

4. Kostelec nad Černými lesy

5.

6.

7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohémica* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 299

8. Medailon se lvem ve skoku doleva. V rozích šípatkové motivy. Kresebná rekonstrukce.

CIX. [110]

1. Král se sokolem na koni

2. 2. polovina 15. století

3. 185 x 185 mm

4. Kostelec nad Černými lesy

5.

6.

7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohémica* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 299

8. Král jedoucí na koni doleva a držící v pravé ruce sokola. Napravo od krále je iniciála „V“, před koněm je zobrazen strom s větvemi ve spodní části, pod koněm je pes. Kresebná rekonstrukce.

CX. [111]

1. Sv. Jiří s drakem

2. 2. polovina 15. století

3. 195 x 190 mm

4. Kostelec nad Černými lesy

5.

6.

7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohémica* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 299

8. Sv. Jiří na koni doleva a probodávající draka, který je vyobrazen ležící na zádech pod koněm. V levém horním rohu princezna. Kresebná rekonstrukce.

CXI. [112]

1. Pětilistá růže

2. 2. polovina 15. století

3.

4. Kostelec nad Černými lesy

5.

6.

7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohémica* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 301

8. Stylizovaná pětilistá růže. Kresebná rekonstrukce.

CXII. [113]

1. Pelikán krmící mláďata vlastní krví

2. 2. polovina 15. století

3. Výška 193 mm

4. Kostelec nad Černými lesy

5.

6.

7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica*

bohémica 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 299

8. V kruhovém medailonu zobrazen pelikán krmící svá tři mláďata vlastní krví. Ptáci stojí na stylizované střeše složené ze tří řad. V rozích kachle akantové motivy. Kresebná rekonstrukce.

CXIII. [114]

1. Trojice ptáků

2. 2. polovina 15. století

3. 184 x 95 mm

4. Kostelec nad Černými lesy

5.

6.

7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castelloologica bohémica* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 299

8. Centrálním motivem je obrácený štít, který má ve spodní i horní části dvě vodorovné linky. Uprostřed štítu je kosočtverec s kroužkem v každém rohu. Pod štítem stojí postava s rozpaženýma rukama, a po každé straně má strom, na kterém stojí pták. Pták vlevo připomíná orla. Třetí pták čistící si peří je zobrazen stojící na štítu. Kresebná rekonstrukce.

CXIV. [115]

1. Kozorožci u stromu

2. 2. polovina 15. století

3. Šířka 189 mm

4. Kostelec nad Černými lesy

5.

6.

7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castelloologica*

bohémica 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 299

8. Část kachle se stromem s plody uprostřed, kolem kterého jsou dva kozlové stojící na zadních. Kresebná rekonstrukce.

CXV. [116]

1. Gryf ve skoku

2. Počátek 16. století

3. 187 x 194 mm

4. Kostelec nad Černými lesy

5.

6.

7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohémica* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 299

8. Gryf ve skoku doprava. Zachovány jsou pouze přední končetiny a část křídel. Nad gryfem je rostlinný motiv. Kresebná rekonstrukce.

CXVI. [117]

1. Žena s rostlinnými končetinami

2. 20. – 30. léta 16. století

3. Výška 184 mm

4. Kostelec nad Černými lesy

5.

6.

7. DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohémica* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 299

8. Postava ženy s čepcem a závojem. Z jejich boků vyrůstají končetiny v podobě rostlinných motivů, které jsou v rozích zakončené plody. Kresebná rekonstrukce.

CXVII. [118]

1. Znak pánů z Kunštátu
2. 15. století
3. 107 x 70 mm
4. Křídlo
5. 1545
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Část znaku.

CXVIII. [119]

1. Znak pánů z Kunštátu
2. 15. století
3. 74 x 72 mm
4. Křídlo
5. 1546
6. Muzeum Kroměřížska Kroměříž, depozitář
- 7.
8. Dochován štít.

CXIX. [120]

1. Znak pánů ze Šternberka
2. 15. století
3. 80 x 78 mm
4. Křídlo
5. 1544

6. Svatohostýnské muzeum
- 7.
8. Dochována část erbu s osmicípou hvězdou.

CXX. [121]

1. Orlice
2. 15. století
3. 100 x 100 mm
4. Křídlo
5. 1547
6. Svatohostýnské muzeum
- 7.
8. Orlice hledící doleva s erbem na hrudi.

CXXI. [122]

1. Klanění tří králů
2. 15. století
- 3.
4. Landštejn
- 5.
6. NPÚ v Českých Budějovicích
- 7.
8. Vlevo zobrazena korunovaná Panna Marie s Ježíškem, vpravo dvě postavy králů. V horní části uprostřed betlémská hvězda, ve spodní části uprostřed koruna.

CXXII. [123]

1. Vlk kázající lidu

2. 15. století
- 3.
4. Landštejn
- 5.
6. NPÚ v Českých Budějovicích
- 7.
8. Dochována pravá část kachle s vlkem představující falešného proroka kázající lidu.

CXXIII. [124]

1. Samson bojující se lvem
2. 15. století
- 3.
4. Landštejn
- 5.
6. NPÚ v Českých Budějovicích
- 7.
8. Samson klečí na lvu a vráží mu do chřtánů nůž. Po stranách florální motivy.

CXXIV. [125]

1. Pelikán krmící mláďata vlastní krví
2. 15. století
- 3.
4. Landštejn
- 5.
6. NPÚ v Českých Budějovicích
- 7.

8. Medailon, v němž je zobrazen pelikán krmící svá dvě mláďata vlastní krví. V rozích šípátkové motivy.

CXXV. [126]

1. Houslista
2. 15. století
- 3.
4. Landštejn
- 5.
6. NPÚ v Českých Budějovicích
- 7.
8. Levá část kachle s houslistou.

CXXVI. [127]

1. Turnajová scéna
2. 15. století
- 3.
4. Landštejn
- 5.
6. NPÚ v Českých Budějovicích
- 7.
8. Rytíř na koni jedoucí doleva a držící kopí.

CXXVII. [128]

1. Turnajová scéna
2. 15. století
- 3.
4. Landštejn

- 5.
6. NPÚ v Českých Budějovicích
- 7.
8. Rytíř na koni jedoucí doleva. V pravém dolním rohu šásek.

CXXVIII. [129]

1. Znak města Žatce
2. 15. století
- 3.
4. Landštejn
- 5.
6. NPÚ v Českých Budějovicích
- 7.
8. Znak města Žatce.

CXXIX. [130]

1. Český lev
2. 15. století
- 3.
4. Landštejn
- 5.
6. NPÚ v Českých Budějovicích
- 7.
8. Český lev ve skoku doleva.

CXXX. [131]

1. Královské město
2. 15. století

- 3.
4. Landštejn
- 5.
6. NPÚ v Českých Budějovicích
- 7.
8. Znak královského města.

CXXXI. [132]

1. Husitští bojovníci
2. Po roce 1490
3. 191 x 194 mm
4. Lichnice
5. H2-63885
6. Národní muzeum v Praze
7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 124
8. Dochován celý kachel, na kterém jsou zobrazeni čtyři husitští bojovníci s výzbrojí. V pravém horním rohu kalich. Kachel je podobný s kachlem z hradu Lipnice nad Sázavou.

CXXXII. [133]

1. Panna Marie Assumpta
2. 15. století
3. 125 x 130 mm
4. Lipnice nad Sázavou
- 5.
6. Národní muzeum v Praze

7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 68
8. V centru Panna Marie držící na levé ruce Ježíška. Obě postavy mají svatozář. Kolem Marie paprsky směřující do rohů kachle.

CXXXIII. [134]

1. Sv. Jiří
2. 15. století
3. 120 x 56 mm
4. Lipnice nad Sázavou
5. H2-193527
6. Národní muzeum v Praze
7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 68
8. Levá část kachle s modlící se princeznou. Kresebná rekonstrukce.

CXXXIV. [135]

1. Sv. Jiří bojující s drakem
2. Konec 15. – počátek 16. století
3. 400 x 220 mm
4. Lipnice nad Sázavou
- 5.
6. Národní památkový ústav v Brně, sbírka hradu Lipnice
7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 91
8. Zobrazen sv. Jiří ve zbroji klečící na drakovi a probodávající ho. Drak je vyobrazen v celé spodní části kachle a jeho ocas se pne po levém okraji až k polovině kachle. Nad dračí hlavou zobrazena modlící se princezna, nad ní slunce.

CXXXV. [136]

1. Hráči vrhcábů
2. Konec 15. století
3. 210 x 207 mm
4. Lipnice nad Sázavou
- 5.
6. Národní památkový ústav v Brně, sbírka hradu Lipnice
7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 115
8. Proti sobě dva hráči vrhcábů. Oba sedí na židli, nohu mají ledabyle opřenou o stůl. Na hlavě mají klobouky, postava vpravo s péry. Na stole s vrhcáby džbán.

CXXXVI. [137]

1. Husitští bojovníci
2. 15. století
3. 191 x 194 mm
4. Lipnice nad Sázavou
5. H2-63882
6. Národní muzeum v Praze
7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 124
8. Dochován celý kachel, na kterém jsou zobrazeni čtyři husitští bojovníci s výzbrojí. Kachel je podobný s kachlem z hradu Lichnice.

CXXXVII. [138]

1. Jan Žižka na koni
2. Polovina 15. století
3. 192 x 193 mm
4. Lipnice nad Sázavou

5. H2-62626
6. Národní muzeum v Praze
7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 125
8. Dochován celý kachel s jezdcem na koni s palcátem, jedoucím doleva, před kterým je pěší bojovník s husitskou korouhví se znakem kalicha a kříže. Proto se předpokládá, že jezdcem je Jan Žižka.

CXXXVIII. [139]

1. Zbrojnoš
2. Počátek 16. století
3. 119 x 85mm
4. Litice nad Orlicí
5. 1A3
6. Městské muzeum v Ústí nad Orlicí, depozitář
- 7.
8. Zachován rohový zlomek kachle, který je po obvodu rámován plastickými kruhovými ornamenty s rytou hvězdičkou. Dále je zde zobrazena ruka zbrojnoše.

CXXXIX. [140]

1. Zbrojnoš na koni
2. Počátek 16. století
3. 146 x 67mm
4. Litice nad Orlicí
5. 1A3
6. Městské muzeum v Ústí nad Orlicí, depozitář
- 7.
8. Mužská postava na koni s naznačeným účesem.

CXL. [141]

1. Rybí ocas s nápisovou páskou
2. Počátek 16. století
3. 128 x 107mm
4. Litice nad Orlicí
5. 1A3
6. Městské muzeum v Ústí nad Orlicí, depozitář
- 7.
8. Pravá část kachle s šupinatým ocasem ryby hlavou dolů. Původně zřejmě dvě ryby zrcadlově jako u ikonografie Meluzíny. Uprostřed nápisová páska.

CXLI. [142]

1. Král David
2. Před rokem 1432
3. 203 x 199 mm
4. Lopata
5. UMP 8043
6. Západočeské muzeum v Plzni
7. ORNA, Jiří. *Gotické a renesanční kachle ve sbírkách Západočeského muzea v Plzni*. Plzeň, 2005, s. 46
8. Král David, kázající, s nápisovou páskou. Kresebná rekonstrukce.

CXLII. [143]

1. Prorok
2. Před rokem 1432
3. 194 x 190 mm
4. Lopata
5. HA 28670

6. Západočeské muzeum v Plzni
7. ORNA, Jiří. *Gotické a renesanční kachle ve sbírkách Západočeského muzea v Plzni*. Plzeň, 2005, s. 46-47
8. Prorok s nápisovou páskou. Kresebná rekonstrukce.

CXLIII.

1. Rak
2. Před rokem 1432
3. 205 x 178 mm
4. Lopata
5. UMP 8037
6. Západočeské muzeum v Plzni
7. ORNA, Jiří. *Gotické a renesanční kachle ve sbírkách Západočeského muzea v Plzni*. Plzeň, 2005, s. 118
8. Rak je na kachli orientovaný vlevo.

CXLIV. [144]

1. Agnus Dei
2. konec 15. století
3. 98 x 75 mm
4. Lukov
5. 54279
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 26
8. Motivem je Agnus Dei vyobrazen doleva s korouhví přes rameno a svatozáří. Pravé přední kopytko má zdvižené a před ním je ryba, která je zřejmě symbolem pramenu vody, který beránek dle legendy ukázal papeži sv. Klementovi ve vyhnanství v Tauridě.

CXLV. [145]

1. Archanděl Michael
2. 2. polovina 15. století
3. 210 x 210 mm
4. Lukov
5. 48307/1
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 31
8. Uprostřed vyobrazen archanděl Michael vážící lidské duše. Archanděl má rozepjatá křídla a v levé ruce meč.

CXLVI. [146]

1. Tambor
2. kolem roku 1530
3. 280 x 190 mm
4. Lukov
5. 48333
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín - Malenovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 69
8. Dochována část kachle s tamborem – vojenským bubeníkem, který stojí pod arkádou. Tambor v levé ruce drží buben a pravou bubnuje.

CXLVII. [147]

1. Tambor
2. Kolem roku 1530
3. Lukov
- 4.
5. 48334
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín - Malenovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 69
8. Dochována část kachle s tamborem – vojenským bubeníkem, který stojí pod arkádou. Tambor v levé ruce drží buben a pravou bubnuje.

CXLVIII. [148]

1. Pištec
2. Kolem roku 1530
- 3.
4. Lukov
5. 47876
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín - Malenovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 69
8. Pod arkádou stojí muzikant hrající na píšťalu. Dochována jen horní polovina kachle.

CLIX. [149]

1. Pištec
2. Kolem roku 1530
3. 290 x 190 mm

4. Lukov
5. 47877
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín-Malenovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 69
8. Pod arkádou stojí muzikant hrající na píšťalu.

CL. [150]

1. Šlechtic s berlou
2. Kolem roku 1530
- 3.
4. Lukov
5. 47878
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín-Malenovice
- 7.
8. V centru bohatě oděný šlechtic držící v pravé ruce berlu. Na hlavě má klobouk a kolem krku řetězový náhrdelník. Po stranách kachle sloupy.

CLI. [151]

1. Šlechtic s knírem v architektuře
2. Kolem roku 1530
3. 100 x 100 mm
4. Lukov
5. 47879
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
- 7.
8. V architektuře zobrazen šlechtic s knírem, který má kolem hlavy věnec a pravou ruku má položenou přes prsa. V pozadí florální motivy.

CLII. [152]

1. Šlechtic s knírem
2. Kolem roku 1530
3. 68 x 55 mm
4. Lukov
5. 47917
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
- 7.
8. V centru šlechtic zobrazen z profilu doleva. Muž má stylizovaný účes a knír. Pravou ruku má položenou přes hrud'. Okraje zdobeny pilastry. V pozadí florální motivy.

CLIII. [153]

1. Šlechtic v medailonu
2. Kolem roku 1530
3. 98 x 100 mm
4. Lukov
5. 47996
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
- 7.
8. V centru kachle medailon s bustou šlechtice z profilu doleva. Šlechtic má stylizovaný účes a na hlavě nízký klobouk zdobený květinami. Oděn je v kabátě a kolem krku má náhrdelník. Medailon je zasazen do čtverce, v jehož rozích jsou 4 čtyřlístové růže.

CLIV. [154]

1. Šlechtic v medailonu
2. Kolem roku 1530
3. 100 x 104 mm

4. Lukov
5. 48489
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
- 7.
8. V centru kachle medailon s bustou šlechtice z profilu doprava. Šlechtic má stylizovaný účes a na hlavě nízký klobouk. Oděn je v kabátě a kolem krku má náhrdelník. Tvář je porostlá vousy. Medailon je zasazen do čtverce, v jehož rozích jsou 4 čtyřlísté růže.

CLV. [155]

1. Šlechtična
2. Kolem roku 1530
3. 75 x 74 mm
4. Lukov
5. 48477
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
- 7.
8. V centru dáma s kloboukem z profilu doprava, kolem krku má dva náhrdelníky. Okraje zdobeny pilastry. V pozadí florální motivy.

CLVI. [156]

1. Šlechtična s kloboukem
2. Kolem roku 1530
3. 100 x 96 mm
4. Lukov
5. 54277
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
- 7.

8. V centru kachle šlechtična zobrazena z profilu doleva. Dáma má velký klobouk, naznačený účes a kolem krku náhrdelník. Přes ramena má kabát s límcem. Dáma je zarámována do čtverce, nad kterým jsou 2 malé kytičky.

CLVII. [157]

1. Rytíř v architektuře
2. Kolem roku 1530
3. 134 x 95 mm
4. Lukov
5. 48483
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
- 7.
8. Pod obloukem rytíř v brnění. Nohy má mírně do kříže, ruce u pasu.

CLVIII. [158]

1. Český lev nekorunovaný
2. 1412 - 1416
3. 190 x 184 mm
4. Melice
5. H 1583
6. Muzeum Vyškovska
7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 35, MICHNA, Pavel. Gotická kachlová kamna z hradu Melic na Vyškovsku. In: *Archaeologia historica 6/81*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1981, s. 337, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 99, Perůtka Marek a Hlobil Ivo, *Od gotiky k renesanci: Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550: [katalog výstavy]*, Vydání 1. Olomouc: Muzeum umění 1999, s. 598
8. Lev ve skoku doleva. Žlutohnědá glazura.

CLIX. [159]

1. Gryf kráčeující vlevo
2. 1412 - 1416
3. Roměry: 150 x 180 mm
4. Melice
5. H 1598
6. Muzeum Vyškovska
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krás, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 46, PERŮTKA Marek a Ivo HLOBIL. *Od gotiky k renesanci: Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550: [katalog výstavy]*, Vydání 1. Olomouc: Muzeum umění 1999, s. 598
8. Gryf kráčeující vlevo. Hnědá glazura.

CLX. [160]

1. Orel a zajíc
2. 1412 - 1416
3. 170 x 197 mm
4. Melice
5. H 1624
6. Muzeum Vyškovska
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krás, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 50, MICHNA, Pavel. *Gotická kachlová kamna z hradu Melic na Vyškovsku*. In: *Archaeologia historica 6/81*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1981, s. 337, PERŮTKA Marek a Ivo HLOBIL. *Od gotiky k renesanci: Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550: [katalog výstavy]*, Vydání 1. Olomouc: Muzeum umění 1999, s. 598
8. Orel zabírá téměř celou plochu a zajíce v pravém rohu kachle chytá do zobáku. Rohový typ kachle, hnědá glazura.

CLXI. [161]

1. Orel a zajíc
2. 1412 - 1416
3. 168 x 175 mm
4. Melice u Vyškova
5. H 1569
6. Muzeum Vyškovska
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 50, MICHNA, Pavel. Gotická kachlová kamna z hradu Melic na Vyškovsku. In: *Archaeologia historica 6/81*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1981, s. 337, PERŮTKA Marek a Ivo HLOBIL. *Od gotiky k renesanci: Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550: [katalog výstavy]*, Vydání 1. Olomouc: Muzeum umění 1999, s. 598
8. Orel zabírá téměř celou plochu a zajíce v pravém rohu kachle chytá do zobáku. Žlutohnědá glazura.

CLXII. [162]

1. Orlice
2. 1412 - 1416
3. 180 x 184 mm
4. Melice
5. H 1580
6. Muzeum Vyškovska
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 98, MICHNA, Pavel. Gotická kachlová kamna z hradu Melic na Vyškovsku. In: *Archaeologia historica 6/81*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1981, s. 337, PERŮTKA Marek a Ivo HLOBIL. *Od gotiky k renesanci: Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550: [katalog výstavy]*, Vydání 1. Olomouc: Muzeum umění 1999, s. 598
8. Orlice ve směru doleva. Hnědá glazura.

CLXIII. [163]

1. Orlice
2. 1412 - 1416
3. 188 x 180 mm
4. Melice
5. H 1577
6. Muzeum Vyškovska
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 98, MICHNA, Pavel. Gotická kachlová kamna z hradu Melic na Vyškovsku. In: *Archaeologia historica 6/81*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1981, s. 337, PERŮTKA Marek a Ivo HLOBIL. *Od gotiky k renesanci: Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550: [katalog výstavy]*, Vydání 1. Olomouc: Muzeum umění 1999, s. 598
8. Orlice ve směru doleva. Žlutohnědá glazura.

CLXIV. [164]

1. Znak Václava z Buřenic
2. 1412 - 1416
3. 173 x 174 mm
4. Melice
5. H 1590
6. Muzeum Vyškovska
7. BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 35, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 108, MICHNA, Pavel. Gotická kachlová kamna z hradu Melic na Vyškovsku. In: *Archaeologia historica 6/81*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1981, s. 336, PERŮTKA Marek a Ivo HLOBIL. *Od gotiky k renesanci: Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550: [katalog výstavy]*, Vydání 1. Olomouc: Muzeum umění 1999, s. 598
8. Znak pánů z Buřenic. Hnědá glazura.

CLXV. [165]

1. Znak olomouckého biskupství
2. 1412 - 1416
3. 190 x 190 mm
4. Melice
5. H 1587
6. Muzeum Vyškovska
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 108, MICHNA, Pavel. Gotická kachlová kamna z hradu Melic na Vyškovsku. In: *Archaeologia historica 6/81*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1981, s. 336, PERŮTKA Marek a Ivo HLOBIL. *Od gotiky k renesanci: Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550: [katalog výstavy]*, Vydání 1. Olomouc: Muzeum umění 1999, s. 598
8. Znak olomouckého biskupství. Žlutá glazura.

CLXVI. [166]

1. Papežský znak
2. 1412 - 1416
3. 186 x 174 mm
4. Melice
5. H 1573
6. Muzeum Vyškovska
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 109, MICHNA, Pavel. Gotická kachlová kamna z hradu Melic na Vyškovsku. In: *Archaeologia historica 6/81*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1981, s. 336, PERŮTKA Marek a Ivo HLOBIL. *Od gotiky k renesanci: Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550: [katalog výstavy]*, Vydání 1. Olomouc: Muzeum umění 1999, s. 598
8. Dva štítonoši nesoucí papežský znak. Žlutohnědá glazura.

CLXVII. [167]

1. Znak vyšehradské kapituly
2. 1412 - 1416
3. 188 x 177 mm
4. Melice
5. H 1566
6. Muzeum Vyškovska
7. MICHNA, Pavel. Gotická kachlová kamna z hradu Melic na Vyškovsku. In: *Archaeologia historica 6/81*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1981, s. 336, PERŮTKA Marek a Ivo HLOBIL. *Od gotiky k renesanci: Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550: [katalog výstavy]*, Vydání 1. Olomouc: Muzeum umění 1999, s. 598
8. Znak vyšehradské kapituly – 2 překřížené klíče. Hnědá glazura.

CLXVIII. [168]

1. Prorok Jonáš
2. Konec 15. století
3. 220 x 220 mm
4. Moravské Budějovice
5. 15MB
6. Muzeum Vysočiny Třebíč, pobočka Muzeum řemesel Moravské Budějovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 18
8. Dochován celý kachel, na jehož levé straně je zobrazena ryba hlavou dolů. Ryba vyvrhuje Jonáše, kterého sežrala. Jonáš troubí na trubku a pravděpodobně se chystá promluvit v Ninive. Pod Jonášem zachycena menší ryba. Na výjevu jsou tři květy o jiném počtu lístků. Počet květů by mohl symbolizovat počet dní, které Jonáš strávil v břiše ryby.

CLXIX. [169]

1. Madona
2. Konec 15. století
3. 215 x 100 mm
4. Moravské Budějovice
5. 13MB
6. Muzeum Vysočiny Třebíč, pobočka Muzeum řemesel Moravské Budějovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 21
8. Panna Marie je korunovaná, a na pravé ruce drží Ježíška.

CLXX. [170]

1. Dva proplétající se draci
2. 2. polovina 15. století
3. 130 x 135 mm
4. Moravské Budějovice
5. 10MB
6. Muzeum Vysočiny Třebíč, pobočka Muzeum řemesel Moravské Budějovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 49
8. Jedná se o typ kachle korunní římsový. Pod provazcem dva proplétající se draci zobrazení zrcadlově.

CLXXI. [171]

1. Mantichora
2. 2. polovina 15. století – přelom 15. / 16. století
3. 210 x 130 mm
4. Moravské Budějovice

5. 03MB
6. Muzeum Vysočiny Třebíč, pobočka Muzeum řemesel Moravské Budějovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 49
8. Zachována pravá část kachle, na které je mantichora s hlavou a trupem. Je umístěna v medailonu.

CLXXII. [172]

1. Kozorožci u stromu
2. 15. století
3. 215 x 210 mm
4. Moravské Budějovice
5. 12MB
6. Muzeum Vysočiny Třebíč, pobočka Muzeum řemesel Moravské Budějovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 51
8. V centru stojí strom, po jehož stranách jsou na zadních stojící zřejmě kozorožci. Na dubu stojí veverka.

CLXXIII. [173]

1. Hráči vrhcábů
2. 2. polovina 15. století
3. 220 x 220 mm
4. Moravské Budějovice
5. 09890-715/89
6. Muzeum Vysočiny Třebíč, pobočka Muzeum řemesel Moravské Budějovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 70

8. Scéna dvou hráčů vrhcábů, peroucích se. Oba hráči mají v rukou meč, volné ruce mají propletené mezi sebou. Pod jejich rukama jsou znázorněny vrhcáby.

CLXXIV. [174]

1. Busta ženy
2. Kolem roku 1530
3. Průměr 125 mm
4. Moravské Budějovice
5. 17MB
6. Muzeum Vysočiny Třebíč, pobočka Muzeum řemesel Moravské Budějovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlí Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 86
8. Kruhový medailon, zeleně glazovaný. Uprostřed je busta ženy, s pohledem vlevo. Žena je v bohatém oděvu. Po obvodu medailonu jsou listový motiv.

CLXXV. [175]

1. Korunovaný leopard
2. 15. století
3. 225 x 225 mm
4. Moravské Budějovice
5. 01MB
6. Muzeum Vysočiny Třebíč, pobočka Muzeum řemesel Moravské Budějovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlí Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 108
8. Korunovaný leopard krácející doleva.

CLXXVI. [176]

1. Královské město
2. 2. polovina 15. století
3. 195 x 195 mm
4. Moravské Budějovice
5. 02MB
6. Muzeum Vysočiny Třebíč, pobočka Muzeum řemesel Moravské Budějovice
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 111
8. Štít s českým lvem ve skoku doleva. Poté jsou zde vyobrazeny hradby jdoucí od štítu z každé strany diagonálně směrem vzhůru. Nad štítem je polopostava krále, který má v pravé ruce meč, v levé drží kytku.

CLXXVII. [177]

1. Turnajová scéna
2. 3. třetina 15. století – počátek 16. století
3. 175 x 175 mm
4. Návárov
5. 11103/156/85
6. Muzeum Horního Pojizeří v Železném Brodě
7. BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998, s. 108
8. Rytíř ve zbroji jedoucí doleva. Před koněm na levé straně kachle umístěn šašek. Kresebná rekonstrukce.

CLXXVIII. [178]

1. Sv. Jiří s drakem
2. 3. třetina 15. století – počátek 16. století
3. 197 x 200 mm

4. Návarov
5. 11100/153/85
6. Muzeum Horního Pojizeří v Železném Brodě
7. BRESTOVANSKÝ, Petr.Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998, s. 114
8. Sv. Jiří ve zbroji jedoucí na koni doprava. Sv. Jiří zabíjí draka, který je pod koněm, ale hlavu má umístěnou na opačnou stranu než kůň. V Pravém horním rohu iniciály HR. Kresebná rekonstrukce.

CLXXIX. [179]

1. Stvořitel s Adamem a Evou
2. 1508 - 1515
3. 92 x 185 mm
4. Návarov
5. 11104/157/85
6. Muzeum Horního Pojizeří v Železném Brodě
7. BRESTOVANSKÝ, Petr.Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998, s. 110
8. V centru kachle dochována část Boha-Stvořitele se svatozáří kolem hlavy. Stvořitel drží pravou ruku mužskou postavu, Adama, který je znázorněn z boku jakoby při chůzi. Lze předpokládat, že z druhé strany byla Eva.

CLXXX. [180]

1. Veraikon
2. 1508 - 1515
3. 92 x 192 mm
4. Návarov
5. 11105/158/85
6. Muzeum Horního Pojizeří v Železném Brodě

7. BRESTOVANSKÝ, Petr.Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998, s. 112

8. Motivem je sv. Veronika držící roušku s tváří Ježíše Krista. Tvář je v medailonu. Kresebná rekonstrukce.

CLXXXI. [181]

1. Český lev

2. 1508 - 1515

3. 187 x 90 mm

4. Návarov

5. 11099/152/85

6. Muzeum Horního Pojizeří v Železném Brodě

7. BRESTOVANSKÝ, Petr.Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998, s. 116

8. Český lev ve štítu ve skoku doleva. V dolních rozích šípatkové motivy. Kresebná rekonstrukce.

CLXXXII. [182]

1. Sv. Václav

2. 1508 - 1515

3. 195 x 203 mm

4. Návarov

5. 11097/150/85

6. Muzeum Horního Pojizeří v Železném Brodě

7. BRESTOVANSKÝ, Petr.Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998, s. 124

8. Motivem je sv. Václav držící v pravé ruce štít s orlicí a v levé korouhev. Na sobě má opasek, plášť a na hlavě pravděpodobně svatováclavskou přilbu. Jedná se o rohový kachel, z další strany je motiv sv. Doroty. Kresebná rekonstrukce.

CLXXXIII. [183]

1. Sv. Dorota
2. 1508 - 1515
3. 185 x 205 mm
4. Návarov
5. A-25
6. Muzeum Horního Pojizeří v Železném Brodě
7. BRESTOVANSKÝ, Petr.Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998, s. 126
8. Sv. Dorota stojící v architektuře s tordovanými sloupy po stranách. Dorota drží v pravé ruce košík a v levé meč. U nohou má jednu květinu z každé strany. Kresebná rekonstrukce.

CLXXXIV. [184]

1. Sv. Kateřina Alexandrijská
2. 1508 - 1515
3. 187 x 306 mm
4. Návarov
5. 11095/148/85
6. Muzeum Horního Pojizeří v Železném Brodě
7. BRESTOVANSKÝ, Petr.Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998, s. 128
8. Sv. Kateřina oděná v plášti a korunovaná. Kateřina drží v pravé ruce meč a v levou přidrží kolo, které je zčásti schované za ní. Kresebná rekonstrukce.

CLXXXV. [185]

1. Štítonoši
2. 1508 - 1515
3. 184 x 290 mm
4. Návarov

5. 11098/151/85
6. Muzeum Horního Pojizeří v Železném Brodě
7. BRESTOVANSKÝ, Petr.Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998, s. 130
8. Ve spodní části dva štítonoši přidržující štít s hlavou biskupa. Nad nimi dva kvadriloby v medailonech. Kresebná rekonstrukce.

CLXXXVI. [186]

1. Znak Wettinů
2. Počátek 16. století
3. 115 x 183 mm
4. Návarov
5. 11010/163/85
6. Muzeum Horního Pojizeří v Železném Brodě
7. BRESTOVANSKÝ, Petr.Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998, s. 134
8. Na kachli kruhový medailon s erbem rodu Wettinů. V horních rozích iniciály MR. Kresebná rekonstrukce.

CLXXXVII. [187]

1. Meluzína
2. 2. polovina 15. století
3. 215 x 216 mm
4. Nový Hrad u Adamova
- 5.
6. Technické muzeum Brno, Stará Huť u Adamova
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlí Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 45
8. Meluzína v medailonu.

CLXXXVIII. [188]

1. Kozorožci u stromu
2. 2. polovina 15. století
3. 220 x 220 mm
4. Nový Hrad u Adamova
- 5.
6. Technické muzeum Brno, Stará Huť u Adamova
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 51
8. V centru strom poznání s tordovaným kmenem. Na stromě sedí veverka držící žalud. Po stranách stromu jsou dva sudokopytníci stojící na zadních a pojídající z dubu.

CLXXXIX. [189]

1. Korunovaná orlice
2. Kolem poloviny 15. století
3. 200 x 205 mm
4. Nový Hrad u Adamova
- 5.
6. Technické muzeum Brno, Stará Huť u Adamova
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 98
8. V kachli medailon s korunovanou orlicí ve směru doleva.

CXC. [190]

1. Český lev
2. Kolem poloviny 15. století
3. 200 x 190 mm
4. Nový Hrad u Adamova
- 5.
6. Technické muzeum Brno, Stará Huť u Adamova
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 99
8. V medailonu český lev ve skoku doleva. Kresebná rekonstrukce.

CXCI.[191]

1. Nápis „Maria“ se lvy
2. 2. polovina 15. století
3. 375 x 208 mm
4. Pernštejn
- 5.
6. NPÚ, ú. o. p. v Brně, hrad Pernštejn, depozitář
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 35
8. V horní čtvrtině umístěn nápis, pod ním čtveřice lvů po dvojicích nad sebou. Mezi lvy ornament. Lvi jsou zobrazení ve skoku, každá dvojice zrcadlově. Horní dvojice hledí ze středu ven, dolní naopak do středu. Kresebná rekonstrukce.

CXCII. [192]

1. Dva proplétající se draci
2. 2. polovina 15. století
3. 120 x 190 mm

4. Pernštejn
- 5.
6. NPÚ, ú. o. p. v Brně, hrad Pernštejn, depozitář
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 49
8. Dle katalogu se jedná o kachle korunní římsový. Kachel je zeleně glazován. Zachovala se pouze levá dolní část. Ve spodní části v pásu florální ornament, nad ní dochovány končetiny a část ocasu draka.

CXCIII. [193]

1. Veraikon
2. Kolem roku 1500
3. 225 x 225 mm
4. Polná
5. PO-FS 9440
6. Městské muzeum Polná
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 24
8. V centru kachle tvář Krista podobná jeho tváři na kachli z hradu Rožnova. Ve spodní části po obou stranách andělé, přidržující veraikon. Kresebná rekonstrukce.

CXCIV. [194]

1. Ukřižování Krista
2. Kolem roku 1500
3. 345 x 215 mm
4. Polná
5. PO-FS 9432
6. Městské muzeum Polná

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 25

8. Na prvním zlomku část kříže s Kristovýmá nohama, po stranách Panna Marie a sv. Jan. Druhý zlomek navazuje ve vrchní části, je zde hlava Ježíše Krista na kříži, nad kterou je vyobrazen anděl s rozepjatými křídly. Po stranách slunce a měsíc.

CXCV. [195]

1. Sv. Jiří s drakem

2. Kolem roku 1500

3. 245 x 245 mm

4. Polná

5. PO-FS 9439

6. Městské muzeum Polná

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 29

8. Sv. Jiří zobrazen jedoucí na koni doprava, jak probodává draka kopím. Za sv. Jiřím zachycena modlí se princezna v krajině. Na pozadí kachle rozesety květiny. Kresebná rekonstrukce.

CXCVI. [196]

1. Archanděl Michael vážící duše

2. Kolem roku 1500

3. 335 x 215 mm

4. Polná

5. PO-FS 8148

6. Městské muzeum Polná

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 32

8. Archanděl Michael vážící duše. Archanděl má rozepjatá křídla a v pravé ruce meč. Výjev se podobá zobrazení z hradu Lukov. Kresebná rekonstrukce.

CXCVII. [197]

1. Ležící lev
2. Přelom 15. / 16. století
3. 115 x 260 mm
4. Polná
5. PO-FS 9442
6. Městské muzeum Polná
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 50
8. Pod lištou zobrazen ležící lev hlavou doleva.

CXCVIII. [198]

1. Zásnuby
2. 2. polovina 15. století
3. 325 x 205 mm
4. Polná
5. PO-FS 9435 13
6. Městské muzeum Polná
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 67
8. Kolem stromu vyrůstajícího ze džbánu v dolní části stojí na pravé straně ženská postava, na levé mužská postava. Ženská postava je korunovaná, oděná v dlouhém šatu a od mužské postavy pravděpodobně přijala kruhový předmět, který znázorňuje věneček či prsten.

CXCIX. [199]

1. Hráči vrhcábů
2. Konec 15. století
3. 230 x 140 mm
4. Polná
5. PO-FS 8150 13
6. Městské muzeum Polná
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 70
8. V dolní polovině hra vrhcáby, nad kterou se sklání mužská postava. Za ní je znázorněna druhá mužská postava, která hráče poplácává po zádech. Buď se jedná o souboj či povzbuzení ke hře.

CC. [200]

1. Muži a kohouti
2. Konec 15. století
3. 370 x 200 mm
4. Polná
5. PO-FS 9438
6. Městské muzeum Polná
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 71
8. Scéna znázorňuje dva muže pod architekturou, kteří si předávají nejspíš svitek. V popředí mužů jsou dva kohouti.

CCI. [201]

1. Znak pánů z Kunštátu
2. Kolem roku 1500
3. 365 x 205 mm
4. Polná
5. PO-FS 9433
6. Městské muzeum Polná
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásá, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 104
8. Znak pánů z Kunštátu.

CCII. [202]

1. Klanění tří králů
2. 2. polovina 15. století
- 3.
4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 12 – 15
8. Jedná se o dva zlomky zřejmě jednoho kachle se scénou Klanění tří králů. Jeden zlomek znázorňuje jednoho ze tří králů, který v pravé ruce nese kadidlo a levou rukou zřejmě ukazuje na hvězdu. Druhý zlomek pochází z levého dolního rohu, jak lze vyvodit z orámování kachle. Kresebná rekonstrukce.

CCIII. [203]

1. Vjezd do Jeruzaléma
2. 2. polovina 15. století
- 3.

4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 12 – 15
8. Zlomek představuje přední část těla osla s jeho okem, uchem a na něm sedící postavou. Kresebná rekonstrukce.

CCIV. [204]

1. Sv. Jiří s drakem
2. 2. polovina 15. století
- 3.
4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 12 – 15
8. Zlomek představuje spodní část koně s ostruhou a částí kopí, které směřuje šikmo dolů a zřejmě se chystá probodnout draka. Kresebná rekonstrukce.

CCV. [205]

1. Lev
2. 2. polovina 15. století
- 3.
4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 16 – 18
8. Část ocasu českého heraldického lva. Kresebná rekonstrukce.

CCVI. [206]

1. Lev
2. 2. polovina 15. století
- 3.
4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 16 – 18
8. Část dvou končetin českého heraldického lva. Kresebná rekonstrukce.

CCVII. [207]

1. Erbovní znak
2. 2. polovina 15. století
- 3.
4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 16 – 18
8. Lev s korunou na hlavě zobrazen ve štítku ve skoku doleva. Dle lišty horní část kachle. Kresebná rekonstrukce.

CCVIII. [208]

1. Erbovní znak
2. 2. polovina 15. století
- 3.
4. Rabštejn

- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 16 – 18
8. V horní části kachle zobrazena orlice ve štítku, pod kterým začíná část s neprořezávanými gotickými kružbami. Kresebná rekonstrukce.

CCIX. [209]

1. Znak Wettinů
2. 2. polovina 15. století
- 3.
4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 16 – 18
8. Část přikryvadla erbovního znaku rodu Wettinů. Kresebná rekonstrukce.

CCX. [210]

1. Znak Wettinů
2. 2. polovina 15. století
- 3.
4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 16 – 18
8. Část štítku erbovního znaku rodu Wettinů. Kresebná rekonstrukce.

CCXI. [211]

1. Městský erb
2. 2. polovina 15. století
- 3.
4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 16 – 18
8. Část věže s oknem. Kresebná rekonstrukce.

CCXII. [212]

1. Městský erb
2. 2. polovina 15. století
- 3.
4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 16 – 18
8. Část městské brány. Kresebná rekonstrukce.

CCXIII. [213]

1. Meluzína
2. 1. třetina 16. století
3. 192 x 192 mm
4. Rabštejn
- 5.

6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 20 – 22
8. Zadní část rybího ocasu pokrytý šupinami. Kresebná rekonstrukce.

CCXIV. [214]

1. Neznámá postava s rozevlátými vlasy
2. 1. třetina 16. století
3. 192 x 192 mm
4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 22 – 23
8. Horní část postavy s naznačenými žebry a rozevlátými vlasy. Tvář má kulaté oči, jednoduchý nos a ústa. Kresebná rekonstrukce.

CCXV. [215]

1. Sv. Voršila
2. 1. třetina 16. století
3. 192 x 192 mm
4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 25
8. Sv. Voršila orámovaná soustřednými lištami. Voršila je zobrazena jako polopostava s rozevlátými vlasy a královskou korunou. Oděna je v bohatém šatu a v levé ruce drží šíp s křídélkovým hrotem. Voršila stojí pod arkádou, v jejíchž cviklech spatřujeme šípatkové motivy. Kresebná rekonstrukce.

CCXVI. [216]

1. Český lev
2. 1. třetina 16. století
3. 192 x 192 mm
4. Rabštejn
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 26
8. Český lev ve štítu ve skoku doprava. Ve spodní části kachle je v pěti řadách pod sebou trojúhelníkový motiv silně nahuštěn vedle sebe. Kresebná rekonstrukce.

CCXVII.[217]

1. Samson bojující se lvem
2. Přelom 15. / 16. století
- 3.
4. Rabštejn nebo Hubenov
- 5.
6. Muzeum severního Plzeňska v Mariánské Týnici
7. HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 29
8. Zlomek kachle zobrazuje horní postavu muže v profilu s hlavou *en face* s pohledem směřujícím doprava. Ruce má předpažené. Pravá ruka drží tlamu lva, do které vráží meč držící v levé ruce. Ze lva je viditelná pouze jeho přední část s nohama a hlavou, která směřuje směrem vzhůru. Kresebná rekonstrukce.

CCXVIII. [218]

1. Adam a Eva u stromu poznání
2. Konec 15. století
3. 580 x 180 mm
4. Rožnov
5. 49213
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 16
8. Uprostřed v nice stojí Adam a Eva u stromu poznání. Po kmeni stromu se spirálovitě plazí had. Ve cviklech bazilišci. Po obvodu čtyřnásobná lišta. Hnědá glazura.

CCIXX. [219]

1. Prorok Daniel
2. Počátek 16. století
3. 270 x 240 mm
4. Rožnov
5. 49212
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 20
8. Uprostřed kachle zobrazena mužská polopostava. Kolem hlavy rostlinný ornament. Hnědá glazura.

CCXX. [220]

1. Panna Marie Assumpta
2. Kolem roku 1500
3. 330 x 210 mm
4. Rožnov
5. 49201
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 21
8. Panna Marie je korunovaná a stojí na půlměsíci. Na pravé ruce nese Ježíška, levou si přidržuje šat, který tímto tvoří záhyby.

CCXXI. [221]

1. Veraikon
2. Konec 15. století
3. 190 x 200 mm
4. Rožnov
5. 49203
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 24
8. Sv. Lukáš držící roušku s tváří Krista. Kristus má křížový nimbus.

CCXXII. [222]

1. Veraikon
2. Konec 15. století
3. 280 x 240 mm
4. Rožnov
5. 52541
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 24
8. Podoba Ježíše Krista v trojúhelníkovém formátu. Nad portrétem nápis IHS. Jedná se o typ kachle korunního nástavce.

CCXXIII. [223]

1. Dva proplétající se draci
2. Konec 15. století
3. 185 x 190 mm
4. Rožnov
5. 52542
6. Muzeum regionu Valašsko – muzeum ve Valašském Meziříčí
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 48
8. Kachel je korunní římsový. Pod provazcem znázornění dva draci s proplétajícími se hlavami. Jsou vyobrazení zrcadlově.

CCXXIV. [224]

1. Dva proplétající se draci
2. Konec 15. století
3. 87 x 96 mm
4. Rožnov
5. 54479
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
- 7.
8. Kachel je korunní římsový. Pod provazcem znázornění dva draci s proplétajícími se hlavami. Jsou vyobrazeni zrcadlově.

CCXXV. [225]

1. Ležící jelen
2. 2. polovina 15. století
3. 185 x 185 mm
4. Rožnov
5. 49204
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 50
8. Ležící jelen ve směru doprava je zobrazen v medailonu. Jelen leží na trávě naznačené rýhami. Jelen má kolem krku omotanou stuhu či šál. V rozích šípatkové motivy.

CCXXVI. [226]

1. Bál

2. Počátek 16. století
3. 230 x 220 mm
4. Rožnov
- 5.
6. Muzeum regionu Valašsko – muzeum ve Valašském Meziříčí
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlí Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 69
8. Pod arkádou stojí nalevo loutnista a napravo žena v taneční póze. Žena drží v levé ruce květinu. Hnědá glazura.

CCXXVII. [227]

1. Bál
2. Počátek 16. století
3. 220 x 220 mm
4. Rožnov
5. 52548
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín - Malenovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta
8. Pod arkádou stojí nalevo loutnista a napravo žena v taneční póze. Žena drží v levé ruce květinu. Hnědá glazura.

CCXXVIII. [228]

1. Znak pánů z Kunštátu

2. 2. polovina 15. století
3. 350 x 220 mm
4. Rožnov
5. 49202
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín - Malenovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta
8. Štítonoš držící štít pánů z Kunštátu.

CCXXIX. [229]

1. Matyáš Korvín
2. Poslední čtvrtina 15. století
3. 300 x 220 mm
4. Rožnov
5. 52547
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 78
8. Trůnící král v architektuře. Král má v pravé ruce žezlo, v levé drží jablko. Hnědá glazura.

CCXXX. [230]

1. Znak pánů z Boskovic

2. 2. polovina 15. století
3. 95 x 90 mm
4. Rožnov
5. 49198
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 103
8. Ve štítu hřeben – krokev se sedmi hroty. Klenotem 2 věníky.

CCXXXI. [231]

1. Znak Jana Jiřího ze Švamberka
2. Poslední čtvrtina 15. století
3. 280 x 185 mm
4. Rožnov
5. 52540
6. Muzeum regionu Valašsko – muzeum ve Valašském Meziříčí
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 127
8. Šlechtic stojící pod portálem. Postava v pravé ruce drží meč, po pravé a levé straně šlechtické znaky. Po jeho pravé ruce rožmberský znak, po levé ruce švamberský znak. Toto spojení znaků užíval Jan Jiří ze Švamberka po vymření Rožmberků.

CCXXXII. [232]

1. Znak Jana Jiřího ze Švamberka

2. Poslední čtvrtina 15. století
3. 330 x 220 mm
4. Rožnov
5. 52543
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín - Malenovice
- 7.
8. Šlechtic stojící pod portálem. Postava v pravé ruce drží meč, po pravé a levé straně šlechtické znaky. Po jeho pravé ruce rožmberský znak, po levé ruce švamberský znak. Toto spojení znaků užíval Jan Jiří ze Švamberka po vymření Rožmberků.

CCXXXIII. [233]

1. Osmilistá růže
2. Poslední čtvrtina 15. století
- 3.
4. Rožnov
- 5.
6. Muzeum regionu Valašsko – muzeum ve Valašském Meziříčí
- 7.
8. Osmilistá růže.

CCXXXIV. [234]

1. Pětilisté růže
2. Poslední čtvrtina 15. století
- 3.
4. Rožnov
- 5.
6. Muzeum regionu Valašsko – muzeum ve Valašském Meziříčí
- 7.

8. V řadě vedle sebe stylizované pětilisté růže.

CCXXXV. [235]

1. Znak pánů z Pernštejna a Rožmberka
2. Kolem roku 1500
3. 360 x 220 mm
4. Rožnov
5. 52544
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 105
8. Pod architekturou zobrazen anděl štítonoš držící v rukou znaky pánů z Pernštejna, pod kterými jsou přepásané lilie. Anděl má pod nohama znak pánů z Rožmberka. V horních rozích jsou plaménkové kružby. Kresebná rekonstrukce.

CCXXXVI. [236]

1. Znak pánů z Pernštejna
2. Kolem roku 1500
3. 340 x 215 mm
4. Rožnov
5. 52539
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 106
8. Ve štítu zubr s houžví v nozdrách. Nad štítem přilba.

CCXXXVII. [237]

1. Znak pánů z Kravař
2. 2. polovina 15. století
3. 173 x 90 mm
4. Rožnov
5. 52538
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta
8. Ve znaku pánů z Kravař štít se střelou. Erb zdoben přikryvadly.

CCXXXVIII. [238]

1. Šesticípá hvězda v kružbě
2. Konec 15. století
3. 95 x 95 mm
4. Rožnov
5. 49205
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta
8. V kružbě složené s trojúhelníka a troljistu šesticípá hvězda. Motiv zarámován v provazcovém medailonu. V rozích kachle šípatkové motivy.

CCXXXIX. [239]

1. Rozeta
2. Konec 15. století

3. 95 x 87 mm
4. Rožnov
5. 49206
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta
8. V medailonu deseticípá rozeta. V rozích kachle šípatkové motivy.

CCXL. [240]

1. Rytíř se štítem rodu Wettinů
2. Konec 15. století
3. 123 x 85 mm
4. Rožnov
5. 42540
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice
7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta
8. Pod obloukem rytíř držící v pravé ruce štít rodu Wettinů. Motiv špatně čitelný.

CCXLI. [241]

1. Znak pánů z Cimburka
2. Konec 15. století
3. 170 x 95 mm
4. Rožnov
5. 42540
6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice

7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta

8. Štít s cimbuřím, nad ním přilbice s orlím křídlem.

CCXLII. [242]

1. Kytice

2. Konec 15. století

3. 160 x 100 mm

4. Rožnov

5. 49280

6. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, depozitář, Zlín-Otrokovice

7. HOLOUBKOVÁ, Tereza. *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta

8. Stylizovaná kytice, možná jen 1 květ.

CCXLIII. [243]

1. Znak pánů z Vlašimi

2. 2. polovina 15. století

3. 180 x 130 mm

4. Sovinec

5. 54/322

6. Slezské zemské muzeum Opava

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 107

8. Fragment s částí znaku pánů z Vlašimi.

CCXLIV. [244]

1. Nápis MAIUS
2. konec 15. století
3. 163 x 222 mm
4. Starý Jičín
5. M 697
6. Slezské zemské muzeum Opava
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 67
8. Jedná se o typ římsového kachle. Pod provazcem nápis MAIUS.

CCXLV. [245]

1. Znak pánů z Fulštejna
2. 15. století
3. 142 x 120 mm
4. Starý Jičín
- 5.
6. Muzeum Novojičínska Nový Jičín
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 103
8. Fragment kachle, na které je zachycena část znaku pánů z Fulštejna.

CCXLVI. [246]

1. Sv. Jiří s drakem
2. Přelom 15. / 16. století
- 3.
4. Štěpanice
- 5.

6. Okresní muzeum Českého ráje v Turnově
7. PROSTŘEDNÍK, Jan a Jiří KALFERST. Výzkum štěpanovického hradu. In: *Z Českého ráje a Podkrkonoší 9*. Semily 1996, s. 172 – 178, BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998, s. 104
8. Sv. Jiří jedoucí na koni doleva a probodávající draka, který je pod koněm. V levém horním rohu rostlinný motiv. Kresebná rekonstrukce.

CCXLVII. [247]

1. Meluzína
2. Přelom 15. / 16. století
- 3.
4. Štěpanice
- 5.
6. Okresní muzeum Českého ráje v Turnově
7. PROSTŘEDNÍK, Jan a Jiří KALFERST. Výzkum štěpanovického hradu. In: *Z Českého ráje a Podkrkonoší 9*. Semily 1996, s. 172 – 178, BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998, s. 104
8. V centru kachle Meluzína držící za ocas 2 ryby hlavami dolů. Kresebná rekonstrukce.

CCXLVIII. [248]

1. Jonáš s rybou
2. Přelom 15. / 16. století
3. 97 x 150 mm
4. Tábor
5. 584
6. Husitské muzeum v Táboře
7. KRAJÍC, Rudolf. *Středověké kamnářství: Výzdobné motivy na gotických kachlích z Tábořska*. Tábor 2005, s. 28

8. Dochován fragment kachle s hlavou a částí těla ryby hlavou dolů. Ryba je pokryta šupinami. Menší ryba zobrazena hlavou nahoru. Ryba má v tlamě pravděpodobně Jonášovu nohu. Kresebná rekonstrukce.

CCXLIX. [249]

1. Biskup
2. Přelom 15. / 16. století
3. 94 x 110 mm
4. Tábor
5. 318
6. Husitské muzeum v Táboře
7. KRAJÍČ, Rudolf. *Středověké kamnářství: Výzdobné motivy na gotických kachlích z Táborska*. Tábor 2005, s. 86
8. Dochována část akroteria v podobě vimperku s bočními kraby. Je zde zobrazena hlava biskupa soudě dle biskupské mitry. Kolem hlavy má svatozář. Kresebná rekonstrukce.

CCL. [250]

1. Meluzína
2. Přelom 15. / 16. století
3. 95 x 194 mm
4. Tábor
5. 584
6. Husitské muzeum v Táboře
7. KRAJÍČ, Rudolf. *Středověké kamnářství: Výzdobné motivy na gotických kachlích z Táborska*. Tábor 2005, s. 97
8. Dochována část pravé strany kachle s rybou hlavou dolů. Ryba má šupinaté tělo a rozevřenou tlamu. Z Meluzíny se zachovala pouze část levé ruky, která přidržuje rybí tělo. Kresebná rekonstrukce.

CCLI. [251]

1. Český lev

2. Přelom 15. / 16. století
3. 200 x 82 mm
4. Tábor
5. 584
6. Husitské muzeum v Táboře
7. KRAJÍC, Rudolf. *Středověké kamnářství: Výzdobně motivy na gotických kachlích z Tábořska*. Tábor 2005, s. 118
8. Dochována část kachle s korunovaným českým lvem ve skoku doleva. Kresebná rekonstrukce.

CCLII. [252]

1. Městský znak
2. Přelom 15. / 16. století
3. 173 x 75 mm
4. Tábor
5. 584
6. Husitské muzeum v Táboře
7. KRAJÍC, Rudolf. *Středověké kamnářství: Výzdobně motivy na gotických kachlích z Tábořska*. Tábor 2005, s. 139
8. Dochována část levé strany kachle s městskou hradbou a jednou věží. Okraj kachle lemují reliéfní vlnovky a mřížky. V dolním rohu šípatkový motiv. Kresebná rekonstrukce.

CCLIII. [253]

1. Lovecká scéna
2. 2. polovina 15. století – začátek 16. století
- 3.
4. Valdek
- 5.
6. Muzeum v Berouně

7.

8. Jezdec na koni ve zbroji, s ostruhami, jedoucí vlevo Koně pohání bičikem. Před koněm je květina, pod koněm vyobrazen běžící pes.

CCLIV. [254]

1. Vjezd do Jeruzaléma

2. konec 15. století

3. 193 x 190 mm

4. Velké Meziříčí

5. H2704

6. Muzeum Velké Meziříčí

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 23

8. Ježíš se svatozáří kolem hlavy přijíždí na oslu ve směru doleva. Pravou rukou káže, v levé ruce drží korouhev. V levé části postava sedící na stromě, pravděpodobně vítajíc Krista palmovou ratolestí. V pravé části architektura a mužská postava steloucí Kristovu cestu svým oděvem.

CCLV. [255]

1. Korunování Máří Magdalény

2. konec 15. století

3. 420 x 198 mm

4. Velké Meziříčí

5. H2719

6. Muzeum Velké Meziříčí

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 30

8. Máří Magdaléna zabalená do vlasů a vynášena pěticí andělů. Andělé v horní části ji korunují. Naznačen pohyb.

CCLVI. [256]

1. Sv. Jiří s drakem
2. konec 15. století
3. 200 x 200 mm
4. Velké Meziříčí
- 5.
6. Muzeum Velké Meziříčí
- 7.
8. Sv. Jiří jedoucí na koni doleva a probodávající draka umístěného pod koněm. Drak zobrazen ležící na zádech. Sv. Jiří má kolem hlavy svatozář. V levém horním rohu zobrazena modlící se princezna.

CCLVII. [257]

1. Král Melichar
2. konec 15. století
3. 218 x 290 mm
4. Velké Meziříčí
5. H2778
6. Muzeum Velké Meziříčí
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 22
8. Motívem rytíř na koni jedoucí doleva. Rytíř má meč u pasu a pravou ruku má zdviženou v bojovném gestu. Kůň stojí na oblouku.

CCLVIII. [258]

1. Sv. Kateřina Alexandrijská s králem Maxentiem

2. konec 15. století
3. 370 x 190 mm
4. Velké Meziříčí
5. H2720
6. Muzeum Velké Meziříčí
7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 29
8. Korunovaná světiice pod arkádou s atributy ptákem a květinou klečí na mužské korunované postavě. Okraj lemován florálním ornamentem.

CCLIX. [259]

1. Dva bojovníci
2. konec 15. století
3. 350 x 190 mm
4. Velké Meziříčí
- 5.
6. Muzeum Velké Meziříčí
- 7.
8. Dva bojovníci stojící na oblouku. Bojovník v popředí drží praporec v diagonálním směru, bojovník v pozadí má v levé ruce meč.

CCLX. [260]

1. Zmrtvýchvstání Krista
2. 2. polovina 15. století
3. 200 x 200 mm
4. Velké Meziříčí
5. H2777
6. Muzeum Velké Meziříčí

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 25

8. Znázorněn Kristus vylézající z tumb, levá noha záměrně chybí. Kristus má kolem hlavy křížový nimbus, pravou rukou káže a v levé drží korouhev. V dolní části zrcadlově zobrazení 2 strážci.

CCLXI. [261]

1. Český lev a moravská orlice

2. 15. století

3. 150 x 142 mm

4. Velké Meziříčí

5. 12080

6. Muzeum Velké Meziříčí

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 100

8. Ženská postava držící 2 štíty. Po levé straně s českým lvem, po pravé straně s orlicí.

CCLXII. [262]

1. Znak Babenberků

2. 15. století

3. 385 x 205 mm

4. Velké Meziříčí

5. 1366/74

6. Muzeum Velké Meziříčí

7. MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 102

8. Jedná se o typ kachle jako akrotérium. Nad arkádami znak rodu Babenberků. Pozůstatky hnědé, zelené a žluté glazury.

CCLXIII. [263]

- 1.** Sv. Martin
- 2.** 2. polovina 15. století
- 3.**
- 4.** Velké Meziříčí
- 5.**
- 6.** Muzeum Velké Meziříčí
- 7.**
- 8.** Sv. Martin jedoucí na koni doprava. V levé ruce drží plášť, který mečem rozděluje na dvě části. U zadní části koně postava žebráka.

12. Poznámkový aparát

1. HAZLBAUER Zdeněk, *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*, 1. vyd., Praha: Společnost přátel starožitností, 1995, s. 2.
2. Ibidem.
3. Ibidem, s. 2-3.
4. BÁRTA Rudolf, *Sklářství a keramika*, 3. díl., Praha, 1952, s. 37.
5. FROLÍK Jan, *Kachle Chrudimska*, Chrudim: Regionální muzeum, 2003, s. 12.
6. BRYCH Vladimír, *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd., Praha: Národní muzeum, 2004, s. 4.
7. FROLÍK (pozn. 5), s. 13.
8. MENOŠKOVÁ Dana – MĚŘÍNSKÝ Zdeněk – LOSKOTOVÁ Irena, *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2008, s. 4-5.
9. FROLÍK (pozn. 5), s. 13.
10. BLÁHA Josef – MICHNA Pavel – SEDLÁČKOVÁ Hedvika, *Kachle*, in: *Renesanční Olomouc v archeologických nálezech, Sklo, slavnostní keramika a kachle*, Olomouc, 1998, s. 19.
11. SKRUŽNÝ Ludvík, *Středověké a novověké kachle: průvodce k výstavě*, České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1973, nestránkováno.
12. WINTER Zikmund, *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách ve 14. a 15. století*, Praha, 1906, s. 495.
13. SKRUŽNÝ (pozn. 11), nestránkováno.
14. SMETÁNKA Zdeněk, *Technologie výroby českých kachlů od počátku 14. do počátku 16. století*, in: *Památky archeologické č. 59*, Praha: Archeologický ústav AV ČR, 1968, s. 544–545.

15. HAZLBAUER Zdeněk, *Krása středověkých kamen*, Praha, 1998, s. 17
16. SMETÁNKA (pozn. 14), s. 546-552.
17. SLOVÁK Jindřich, *Starožitné kachle kroměřížské*, Olomouc, 1902, s. 1-4.
18. NEKUDA Vladimír, Nálezy středověkých hrnčířských pecí na Moravě, in: *Časopis moravského musea XLVIII*, Brno, 1963, s. 62-81.
19. PROSTŘEDNÍK Jan – KALFERST Jiří. Výzkum hradu Dolní Štěpanice, in: *Z Českého ráje a Podkrkonoší č. 8*, Semily, 1995, s. 154-157.
20. SMETÁNKA (pozn. 14), s. 546-552.
21. LANDSFELD Heřman, *Lidové hrnčířství a džbánkařství: Besedy o řemesle džbánkařském, hrnčířském a kamnářském*, Praha, 1950, s. 175.
22. SMETÁNKA (pozn. 14), s. 552-558.
23. VITANOVSKÝ Michal, Dřevo a hlína v procesu vzniku středověkého kachle, in: *Archaeologia historica 26/01*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2001, s. 404-406.
24. SMETÁNKA (pozn. 14), s. 558 – 568.
25. Ibidem, s. 568 – 569.
26. BÁRTA (pozn. 4), s. 34
27. SMETÁNKA (pozn. 14), s. 568 – 569
28. BÁRTA (pozn. 4), s. 35–62
29. SMETÁNKA (pozn. 14), s. 568–572
30. ERNÉE Michal, *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*, České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008, s. 16
31. PAVLÍK Čeněk – VITANOVSKÝ Michal, *Encyklopedie kachlů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: Ikonografický atlas reliéfů na kachlích gotiky a renesance*, Praha: Libri, 2004, s. 17

32. HAZLBAUER (pozn. 1), s. 6.
33. BRYCH (pozn. 6), s. 5.
34. HAZLBAUER (pozn. 1), s.6–8.
35. ŠEBESTA Pavel – VOTROUBKOVÁ Iva, *Chebské kamnářství od středověku k Willi Russovi*, Cheb: Chebské muzeum, 1994, s. 3
36. FROLÍK (pozn. 5), s. 12-13
37. MENOŠKOVÁ (pozn. 8), s. 5.
38. VÁLKA Josef, *Dějiny Moravy*, Vyd. 1., Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1991, s. 154-161
39. VLČKOVÁ Jitka, Středověké kamnové kachle s náboženskými motivy z jihomoravských sbírek, in: *Archaeologia historica 26/01*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2001, s. 365
40. Informace získány od Mgr. Milana Koudelky, kurátora hradu Blansek. Únor 2014
41. PLAČEK Miroslav, *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*, 2. vyd., Praha, 1999, s. 91
42. DURDÍK Tomáš, *Encyklopedie českých hradů*, 6. vyd., Praha, 2005, s. 68-69
43. MUSIL František, *Hrady, tvrze a zámky okresu Ústí nad Orlicí*, Ústí nad Orlicí, 1995, s. 14-16
44. CEJPOVÁ Miroslava, Pozůstatky teplovzdušného vytápěcího systému na hradě Brandýs, okr. Ústí nad Orlicí, in: *Archaeologia historica 30/05*, Telč, 2004, s. 195
45. Ibidem, s. 195–197
46. ANDĚL Rudolf, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, 3. díl. 1. vyd., Praha: Svoboda, 1984, s. 63-64

47. PLAČEK (pozn. 41), s. 117-119.
48. BRYCH (pozn. 6), s. 136-137.
49. TYMONOVÁ Markéta, Kachle se znaky saských kurfiřtů z rodu Wettinů z hradu Cvilína, in: *Archaeologia historica 30/05*, Telč, 2004, s. 457
50. Ibidem, s. 460
51. DURDÍK (pozn. 42), s. 73.
52. ERNÉE (pozn. 30), s. 26–28.
53. Ibidem, s. 6-8
54. Ibidem, s. 25-26
55. DURDÍK (pozn. 42), s. 180.
56. Doprovodný komentář k výstavě „*Obrazový svět pozdního středověku-gotické a renesanční kamnové kachle*“. Březen 2014
57. HEJNA Antonín, Kachle z hradu dívčího kamene u Českého Krumlova, in: *Časopis Národního muzea*. Ročník CXXXV, Praha, 1966, s. 35-44
58. DURDÍK (pozn. 42), s. 98.
59. GABRIEL František – SMETANA Jan, Středověké kachle z hradu Helfenburku, in: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988, s. 545-553
60. Ibidem, s. 555
61. Ibidem, s. 555-558
62. MUSIL (pozn. 43), s. 79.
63. MICHNA Pavel, Počátky kachlových kamen, in: *Pozdněgotické a renesanční kachle ze zámku v Hranicích*, Městský úřad Hranice a Památkový ústav v Olomouci, 1998, s. 8-10
64. DURDÍK (pozn. 42), s. 142-143.

65. DURDÍK Tomáš – HAZLBAUER Tomáš, Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy, in: *Castelloologica bohémica 3*, Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 289-310
66. PLAČEK (pozn. 41), s. 204.
67. Doprovodný komentář k výstavě „*Obrazový svět pozdního středověku-gotické a renesanční kamnové kachle*“. Březen 2014
68. MENCLOVÁ Dobroslava, *České hrady*, 1. díl. 2. doplněné vydání, Praha: Odeon, 1976, s. 109.
69. DURDÍK (pozn. 42), s. 171-172.
70. Ibidem, s. 172-174.
71. SUCHNOVÁ Jana, *Lipnický kachlový poklad – akcese, tezaurace, prezentace*, Bakalářská diplomová práce, Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 21-22.
72. Ibidem, s. 28.
73. MUSIL (pozn. 43), s. 60–66.
74. MENCLOVÁ (pozn. 68), s. 398.
75. ORNA Jiří, *Gotické a renesanční kachle ve sbírkách Západočeského muzea v Plzni*, Plzeň, 2005, s. 46.
76. PLAČEK (pozn. 41), s. 228.
77. MICHNA (pozn. 63), s. 8.
78. ZHÁNĚL Jan, Biskupský hrad Melice, Část II, in: *Zprávy vlastivědného muzea ve Vyškově č. 72*, Vyškov, 1967, s. 37.
79. MICHNA Pavel, Gotická kachlová kamna z hradu Melic na Vyškovsku, in: *Archaeologia historica 6/81*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1981, s. 333-342.
80. Ibidem, s. 346-349.

81. PLAČEK (pozn. 41), s. 244.
82. ANDĚL (pozn. 46), s. 63-66.
83. BRESTOVANSKÝ Petr, Kachle Libereckého kraje, in: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*, Liberec, 1998, s. 102-103.
84. PLAČEK (pozn. 41), s. 258.
85. WIRTH Zdeněk – BENDA Jaroslav, *Státní hrady a zámky*, 2. vyd., Praha: Orbis 1955, s. 290.
86. PLAČEK (pozn. 41), s. 274-276.
87. MUSIL (pozn. 43), s. 127.
88. Internetový zdroj: <http://www.rabstejnnadstrelou.cz/clanky/historie.html>, vyhledáno dne 26. 9. 2013.
89. HAZLBAUER (pozn. 1), s. 1-2.
90. Ibidem, s. 12.
91. Ibidem, s. 13-18.
92. HOLOUBKOVÁ Tereza, *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*, Olomouc, 2013, Bakalářská práce (Bc.), UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, s. 6-8.
93. KOHOUTEK Jiří, Pozdně středověké kachle z hradu Rožnova, in: *Pravěk, Supplementum 12*, Brno, 2003, s. 90.
94. Ibidem, s. 91.
95. PLAČEK (pozn. 41), s. 318.
96. PAPAJÍK David, *Páni ze Sovince: dějiny rodu moravských sudí*, 1. vyd., Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, s. 54.
97. BRYCH Vladimír, *Hrady, zámky a tvrze na Moravě a ve Slezsku*, Praha: Ottovo nakladatelství, 2008, s. 506-507.

- ^{98.} PROSTŘEDNÍK (pozn. 19), s. 229.
- ^{99.} Ibidem, s. 178.
- ^{100.} KRAJÍČ Rudolf, *Středověké kamnářství: Výzdobně motivy na gotických kachlích z Tábořska*, Tábor, 2005, s. 9.
- ^{101.} MENCLOVÁ Dobroslava, *České hrady*, 2. díl. 2. doplněné vydání, Praha: Odeon, 1976, s. 230.
- ^{102.} DURDÍK (pozn. 42), s. 300.
- ^{103.} MENCLOVÁ (pozn. 68), s. 147-148.
- ^{104.} Ibidem, s. 148.
- ^{105.} PLAČEK (pozn. 41), s. 360.
- ^{106.} Internetový zdroj:
http://www.muzeumvm.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=169&Itemid=181, vyhledáno 28. 3. 2014.
- ^{107.} MICHNA (pozn. 63), s. 7.
- ^{108.} HAZLBAUER (pozn. 15), s. 34-35.
- ^{109.} VLČKOVÁ (pozn. 39), s. 365-366.
- ^{110.} HAZLBAUER Zdeněk, Náboženské motivy na českých gotických reliéfních kachlích, in: *Archaeologia historica 21/96*, Hradec Králové, 1995, s. 468.
- ^{111.} BUBEN Milan, *Encyklopedie heraldiky*, Praha, 1994, s. 38
- ^{112.} *Bible*, 11. vydání, Česká biblická společnost, Praha, 1998, s. 796-797.
- ^{113.} ROYT Jan, *Slovník biblické ikonografie*, 1. vyd., Praha: Karolinum, 2007, s. 66
- ^{114.} HAZLBAUER (pozn. 15), s. 75-76.
- ^{115.} ROYT (pozn. 114), s. 100-101.

- ^{116.} MENOŠKOVÁ (pozn. 8), s. 11.
- ^{117.} HAZLBAUER (pozn. 15), s. 69.
- ^{118.} HAZLBAUER (pozn. 111), s. 476.
- ^{119.} *Bible* (pozn. 113), Sd (13, 2-6).
- ^{120.} *Ibidem*, Sd (14, 1-20).
- ^{121.} ATTWATER Donald – SVOBODA Petr – MATĚJŮ Jitka, *Slovník svatých*, Rudná u Prahy: Papyrus, 1993, s. 276
- ^{122.} ROYT (pozn. 114), s. 23.
- ^{123.} *Bible* (pozn. 113), Zj (5, 6).
- ^{124.} BUBEN (pozn. 112), s. 40.
- ^{125.} *Bible* (pozn. 113), Mt (2-12).
- ^{126.} ROYT (pozn. 114), s. 110-113.
- ^{127.} *Ibidem*, s. 113.
- ^{128.} HAZLBAUER Zdeněk, Zobrazení Ježíše v dětské podobě na českých gotických reliéfních kachlích, in: *Archaeologia historica 21/96*, Hradec Králové, 1995, s. 457-458.
- ^{129.} ROYT (pozn. 114), s. 130-131.
- ^{130.} *Ibidem*, s. 190.
- ^{131.} *Bible* (pozn. 113), Mk (15, 21-40).
- ^{132.} *Ibidem*, Jan (19, 19-20).
- ^{133.} ROYT (pozn. 114), s. 302-303.
- ^{134.} MENOŠKOVÁ (pozn. 8), s. 12.
- ^{135.} KIRSCHBAUM Engelbert – BANDMANN Gunter – BRAUNFELS Wolfgang, *Lexikon der christlichen Ikonographie*, 1. díl, Rom: Herder, Freiburg, Basel, Wien, 1968, s. 593-594.

- ^{136.} *Bible* (pozn. 113), Mt (21, 8).
- ^{137.} *Ibidem*, Mt (27, 57-65).
- ^{138.} *Ibidem*, Mt (28, 1-7).
- ^{139.} KIRSCHBAUM (pozn. 135), s. 202.
- ^{140.} *Bible* (pozn. 113), Lk (1, 26-35).
- ^{141.} ROYT (pozn. 114), s. 317.
- ^{142.} ATTWATER (pozn. 122), s. 7-12.
- ^{143.} ROYT (pozn. 114), s. 48-49.
- ^{144.} ATTWATER (pozn. 122), s. 62.
- ^{145.} *Ibidem*, s. 213.
- ^{146.} *Ibidem*, s. 230.
- ^{147.} ERNÉE Michal, Svatá Kateřina Alexandrijská, Kristus, nebo král? K interpretaci gotických kachlových reliéfů z Českého Krumlova a Velkého Meziříčí, in: *Archeologické rozhledy LV*, Praha, 2003, s. 68-70.
- ^{148.} *Ibidem*, s. 72-76.
- ^{149.} HAZLBAUER (pozn. 111), s. 477.
- ^{150.} *Bible* (pozn. 113), Mk (16, 9).
- ^{151.} ATTWATER (pozn. 122), s. 261-262.
- ^{152.} LOSKOTOVÁ Irena, *Brněnské kamnové kachle období gotiky*, Disertační práce, Brno: Masarykova univerzita. Filozofická fakulta, 2012, s. 46-48.
- ^{153.} RULÍŠEK Hynek, *Postavy, atributy, symboly: Slovník křesťanské ikonografie*, Hluboká nad Vltavou: Alšova jihočeská galerie, 2005. Nestránkováno.
- ^{154.} ORNA (pozn. 75), s. 62.
- ^{155.} HAZLBAUER Zdeněk, Motiv mořské víly Meluziny v ikonografii českých gotických reliéfních kachlů, in: *Archaeologia historica 14/89*, Čelákovice, 1988, s. 399-411 .

- ^{156.} Ibidem, s. 413-420 .
- ^{157.} HAZLBAUER Zdeněk, Středověká hra vrhcáby ve světle dobových pramenů, in: *Archaeologia historica 17/92*, Děčín, 1991, s. 433-435.
- ^{158.} HAZLBAUER (pozn. 111), s. 478.
- ^{159.} HAZLBAUER (pozn. 157), s. 436-441.
- ^{160.} KOUBA Jaromír, Středověké kachle s husitskými bojovníky, in: *Časopis Národního muzea*, Ročník CXXXV, Praha, 1966, s. 26.
- ^{161.} MEZNÍK Jan, *Středověké hry a sport*, Brno, 2008, Bakalářská práce (Bc.), Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií, s. 29-31.
- ^{162.} BUBEN (pozn. 112), s. 394.
- ^{163.} HAZLBAUER Zdeněk, Zobrazení dračího řádu Zikmunda Lucemburského na vrcholně gotických střeoevropských kachlích, in: *Archaeologia historica 24/99*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1998, s. 387-389.
- ^{164.} Ibidem, s. 391.
- ^{165.} Ibidem, s. 392.
- ^{166.} BUBEN (pozn. 112), s. 393-394.
- ^{167.} HAZLBAUER (pozn. 111), s. 478.
- ^{168.} BUBEN (pozn. 112), s. 41.
- ^{169.} TYMONOVÁ (pozn. 49), s. 464.
- ^{170.} Ibidem, s. 457-458.
- ^{171.} RULÍŠEK (pozn. 153), nestránkováno.

13. Bibliografie

13.1. Vydané prameny

Bible, 11. vydání, Česká biblická společnost. Praha, 1998

13.2. Nevydané prameny

HOLOUBKOVÁ Tereza, *Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*, Olomouc, 2013, Bakalářská práce (Bc.), UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI, Filozofická fakulta

LOSKOTOVÁ Irena, *Brněnské kamnové kachle období gotiky*, Disertační práce, Brno: Masarykova univerzita. Filozofická fakulta, 2012

MEZNÍK Jan, *Středověké hry a sport*, Brno, 2008, Bakalářská práce (Bc.), Masarykova univerzita. Fakulta sportovních studií

SUCHNOVÁ Jana, *Lipnický kachlový poklad – akcese, tezaurace, prezentace*, Bakalářská diplomová práce, Brno: Masarykova univerzita, 2012

13.3. Literatura

ANDĚL Rudolf, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, 3. díl. 1. vyd., Praha: Svoboda, 1984

ATTWATER Donald – SVOBODA Petr – MATĚJŮ Jitka, *Slovník svatých*, Rudná u Prahy: Papyrus, 1993

BÁRTA, Rudolf, *Sklářství a keramika*, 3. díl, Praha, 1952

BLÁHA Josef – MICHNA Pavel – SEDLÁČKOVÁ Hedvika, *Kachle*, in: *Renesanční Olomouc v archeologických nálezech, Sklo, slavnostní keramika a kachle*, Olomouc, 1998

BRESTOVANSKÝ Petr, Kachle Libereckého kraje, in: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec, 1998

BRYCH Vladimír, *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd., Praha: Národní muzeum, 2004

BRYCH Vladimír, *Hrady, zámky a tvrze na Moravě a ve Slezsku*, Praha: Ottovo nakladatelství, 2008

BUBEN Milan, *Encyklopedie heraldiky*, Praha, 1994

CEJPOVÁ Miroslava, Pozůstatky teplovzdušného vytápěcího systému na hradě Brandýs, okr. Ústí nad Orlicí, in: *Archaeologia historica 30/05*. Telč, 2004

DENKSTEIN Vladimír, *K vývoji symbolů a k interpretaci děl středověkého umění*, Praha: Academia, 1987

DURDÍK Tomáš – HAZLBAUER Zdeněk, Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy, in: *Castellologica bohemia 3*, Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993

DURDÍK Tomáš, *Encyklopedie českých hradů*, 6. vyd., Praha, 2005

ERNÉE Michal, *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*, České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008

ERNÉE Michal, Svatá Kateřina Alexandrijská, Kristus, nebo král? K interpretaci gotických kachlových reliéfů z Českého Krumlova a Velkého Meziříčí, in: *Archeologické rozhledy LV*, Praha, 2003

FROLÍK Jan, *Kachle Chrudimska*, Chrudim: Regionální muzeum, 2003

GABRIEL František – SMETANA Jan, Středověké kachle z hradu Helfenburku, in: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988

HAZLBAUER Zdeněk, Motiv mořské víly Meluzíny v ikonografii českých gotických reliéfních kachlů, in: *Archaeologia historica 14/89*, Čelákovice, 1988

HAZLBAUER Zdeněk, Středověká hra vrhcáby ve světle dobových pramenů, in: *Archaeologia historica* 17/92, Děčín, 1991

HAZLBAUER Zdeněk, *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*, 1. vyd., Praha: Společnost přátel starožitností, 1995

HAZLBAUER Zdeněk, Náboženské motivy na českých gotických reliéfních kachlích, in: *Archaeologia historica* 21/96, Hradec Králové, 1995

HAZLBAUER Zdeněk, Zobrazení Ježíše v dětské podobě na českých gotických reliéfních kachlích, in: *Archaeologia historica* 21/96, Hradec Králové, 1995

HAZLBAUER Zdeněk, *Krása středověkých kamen*, Praha, 1998

HAZLBAUER Zdeněk, Zobrazení dračího řádu Zikmunda Lucemburského na vrcholně gotických středoevropských kachlích, in: *Archaeologia historica* 24/99, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1998

HEJNA Antonín, Kachle z hradu dívčího kamene u Českého Krumlova, in: *Časopis Národního muzea*. Ročník CXXXV. Praha, 1966

KIRSCHBAUM Engelbert - BANDMANN Gunter – BRAUNFELS Wolfgang, *Lexikon der christlichen Ikonographie*, 1. díl, Rom: Herder, Freiburg, Basel, Wien, 1968

KOHOUTEK Jiří, Pozdně středověké kachle z hradu Rožnova, in: *Pravěk, Supplementum* 12, Brno, 2003

KOUBA Jaromír, Středověké kachle s husitskými bojovníky, in: *Časopis Národního muzea*, Ročník CXXXV, Praha, 1966

KRAJÍC Rudolf, *Středověké kamnářství: Výzdobné motivy na gotických kachlích z Táborska*, Tábor, 2005

LANDSFELD Heřman, *Lidové hrnčířství a džbánkařství: Besedy o řemesle džbánkařském, hrnčířském a kamnářském*, Praha, 1950

- MENOŠKOVÁ Dana – MĚŘÍNSKÝ Zdeněk – LOSKOTOVÁ Irena, *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- MENCLOVÁ Dobroslava, *České hrady*, 1. díl. 2. doplněné vydání, Praha: Odeon, 1976
- MENCLOVÁ Dobroslava, *České hrady*, 2. díl. 2. doplněné vydání, Praha: Odeon, 1976
- MICHNA Pavel, Gotická kachlová kamna z hradu Melic na Vyškovsku, in: *Archaeologia historica 6/81*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1981
- MICHNA Pavel, Počátky kachlových kamen, in: *Pozdněgotické a renesanční kachle ze zámku v Hranicích*, Městský úřad Hranice a Památkový ústav v Olomouci, 1998
- MUSIL František, *Hrady, tvrze a zámky okresu Ústí nad Orlicí*, Ústí nad Orlicí, 1995
- NEKUDA Vladimír, Nálezy středověkých hrnčírských pecí na Moravě, in: *Časopis moravského musea XLVIII*, Brno, 1963
- ORNA Jiří, *Gotické a renesanční kachle ve sbírkách Západočeského muzea v Plzni*, Plzeň, 2005
- PAPAJÍK David, *Páni ze Sovince: dějiny rodu moravských sudí*, 1. vyd., Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005
- PAVLÍK Čeněk – VITANOVSKÝ Michal, *Encyklopedie kachlů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: Ikonografický atlas reliéfů na kachlích gotiky a renesance*, Praha: Libri, 2004
- PERŮTKA Marek – HLOBIL Ivo, *Od gotiky k renesanci: Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550: [katalog výstavy]*, Vydání 1., Olomouc: Muzeum umění 1999
- PLAČEK Miroslav, *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*, 2. vyd., Praha, 1999

- PROSTŘEDNÍK Jan – KALFERST Jiří, Výzkum hradu Dolní Štěpanice, in: *Z Českého ráje a Podkrkonoší č. 8*, Semily, 1995
- PROSTŘEDNÍK Jan, Výzkum štěpanického hradu, in: *Z Českého ráje a Podkrkonoší č. 9*, Semily, 1996
- PROSTŘEDNÍK Jan, Archeologické výzkumy Okresního muzea Českého ráje v Turnově v roce 1996, in: *Z Českého ráje a Podkrkonoší č. 10*, Semily, 1997
- RICHTEROVÁ Julie, *Středověké kachle*, Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 1982
- ROYT Jan, *Slovník biblické ikonografie*, 1. vyd., Praha: Karolinum, 2007
- RULÍŠEK Hynek, *Postavy, atributy, symboly: Slovník křesťanské ikonografie*, Hluboká nad Vltavou: Alšova jihočeská galerie, 2005
- SKRUŽNÝ Ludvík, *Středověké a novověké kachle: průvodce k výstavě*, České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1973
- SLOVÁK Jindřich, *Starožitné kachle kroměřížské*, Olomouc, 1902
- SMETÁNKA Zdeněk, Technologie výroby českých kachlů od počátku 14. do počátku 16. století, in: *Památky archeologické č. 59*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 1968
- ŠEBESTA Pavel – VOTROUBKOVÁ Iva, *Chebské kamnářství od středověku k Willi Russovi*, Cheb: Chebské muzeum, 1994
- TUREK Rudolf, *Bohemia sancta: Životopisy českých světců a přátel božích*, Praha, 1989
- TYMONOVÁ Markéta, Kachle se znaky saských kurfiřtů z rodu Wettinů z hradu Cvilína, in: *Archaeologia historica 30/05*, Telč, 2004
- VÁLKA Josef, *Dějiny Moravy*, Vyd. 1., Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1991

VITANOVSKÝ Michal, Dřevo a hlína v procesu vzniku středověkého kachle, in: *Archaeologia historica 26/01*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2001

VLČKOVÁ Jitka, Středověké kamnové kachle s náboženskými motivy z jihomoravských sbírek, in: *Archaeologia historica 26/01*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2001

WINTER Zikmund, *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách ve 14. a 15. století*, Praha, 1906

WIRTH Zdeněk – BENDA Jaroslav, *Státní hrady a zámky*, 2. vyd., Praha: Orbis 1955

ZHÁNĚL Jan, Biskupský hrad Melice, Část II, in: *Zprávy vlastivědného muzea ve Vyškově č. 72*, Vyškov, 1967

13.4. Internetové zdroje:

<http://www.rabstejnadstrelou.cz/clanky/historie.html>, vyhledáno dne 26.9.2013

http://www.muzeumvm.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=169&Itemid=181, vyhledáno 28. 3. 2014

14. Summary

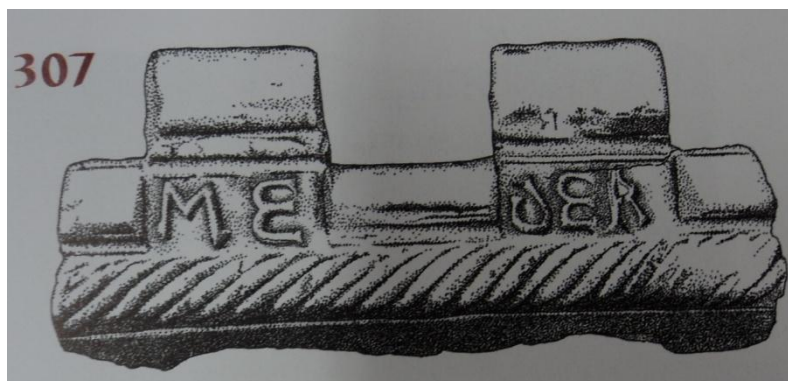
This thesis reports an overview of embossed tiles from mentions between year 1400 and 1530. In opening theoretical parts of the thesis the authoress introduces history of tile stoves, handcraft, producing and technology to a reader. Next part discusses findings from certain mansions. Each chapter introduces history of certain mansion, its owners, tiles findings and briefly their iconography. The chapter focused on iconographical evaluation analyses motives, which are part of catalogue. Each motive is briefly described and demonstrated on particular examples. At the end of each chapter is a table for better orientation. At the end of the thesis there is inventorial catalogue and rich illustrated appendix, which is on CD as well. Catalogue includes products (tiles) obtained by authoress's exploration in museums and castles depository as well as products (tiles), which are mentioned in other catalogues focused on tiles.

Authoresses comprehended the whole territory of the Czech Republic. Mentioned castles are situated in Bohemia, Moravia and Silesia. 32 castles, that were equipped with tile stoves, are described in the thesis, but only noble castles, not royal castles or knight's fortresses.

Iconographical evaluation was carried out only on the tiles where embossment is legible and equal motives are compared to one another. Motive's source of inspiration could had been works of art and art reproductions. From the 2nd half of the 15th century influences from Budín had been coming and in the last quarter of the 15th century influences from southern Germany had been coming too. Some motives are just Czech origin.

15. Obrazová příloha

[1]

[2]

[3]

[4]

[5]

[6]

[7]

[8]

[9]

[10]

[11]

[12]

[13]

[14]

[15]

[16]

[17]

[18]

[19]

[20]

[21]

[22]

[23]

[24]

[25]

[26]

[27]

[28]

[29]

[30]

[31]

[32]

[33]

[34]

[35]

[36]

[37]

[38]

[39]

[40]

[41]

[42]

[43]

[44]

[45]

[46]

[47]

[48]

[49]

[50]

[51]

[52]

[53]

[54]

[55]

[56]

[57]

[58]

[59]

[60]

[61]

[62]

[63]

[64]

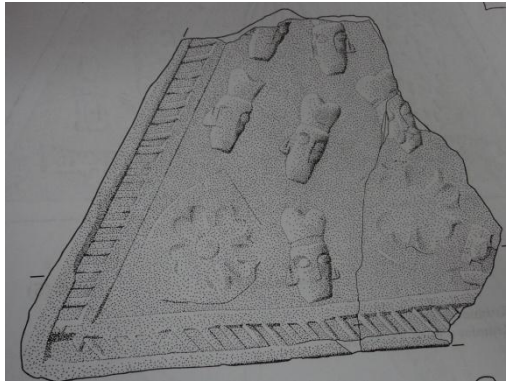
[65]

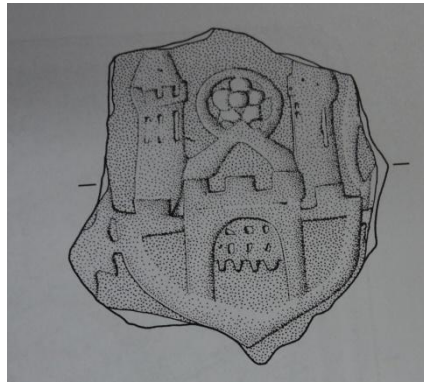
[66]

[67]

[68]

[69]

[70]

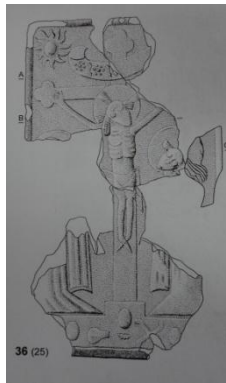
[71]

[72]

[73]

[74]

[75]

[76]

[77]

[78]

[79]

[80]

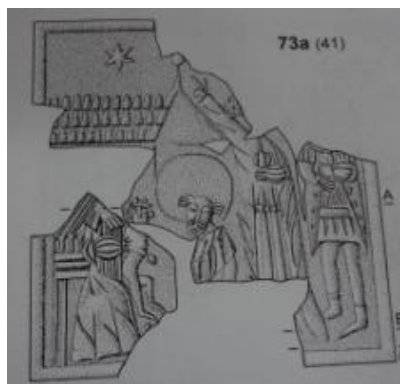
[81]

[82]

[83]

[84]

[85]

[86]

[87]

[88]

[89]

[90]

[91]

[92]

[93]

[94]

[95]

[96]

[97]

[98]

[99]

[100]

[101]

[102]

[103]

[104]

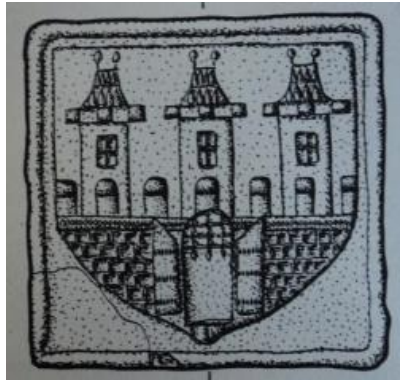
[105]

[106]

[107]

[108]

[109]

[110]

[111]

[112]

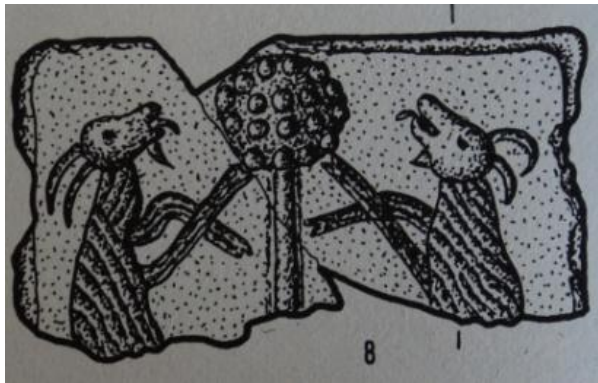
[113]

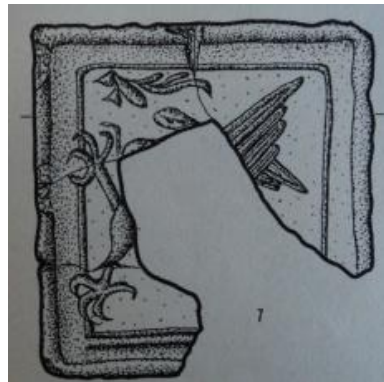
[114]

[115]

[116]

[117]

[118]

[119]

[120]

[121]

[122]

[123]

[124]

[125]

[126]

[127]

[128]

[129]

[130]

[131]

[132]

[133]

[134]

[135]

[136]

[137]

[138]

[139]

[140]

[141]

[142]

[143]

[144]

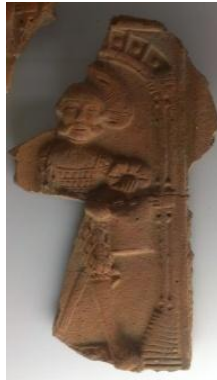
[145]

[146]

[147]

[148]

[149]

[150]

[151]

[152]

[153]

[154]

[155]

[156]

[157]

[158]

[159]

[160]

[161]

[162]

[163]

[164]

[165]

[166]

[167]

[168]

[169]

[170]

[171]

[172]

[173]

[174]

[175]

[176]

[177]

[178]

[179]

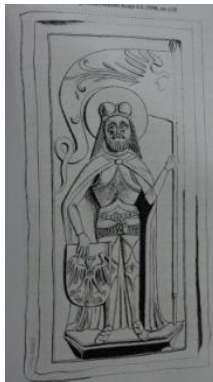
[180]

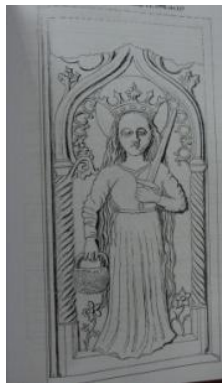
[181]

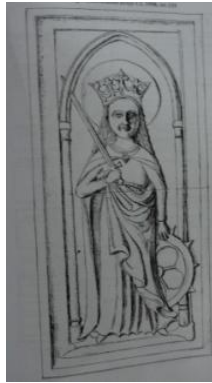
[182]

[183]

[184]

[185]

[186]

[187]

[188]

[189]

[190]

[191]

[192]

[193]

[194]

[195]

[196]

[197]

[198]

[199]

[200]

[201]

[202]

[203]

[204]

[205]

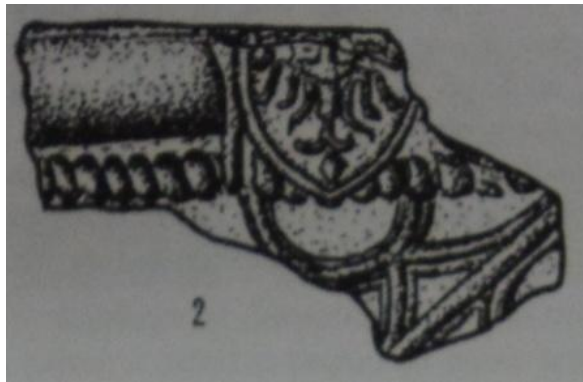
[206]

[207]

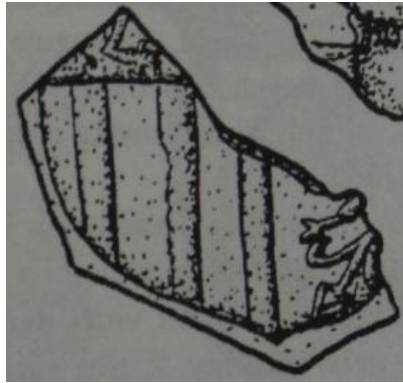
[208]

[209]

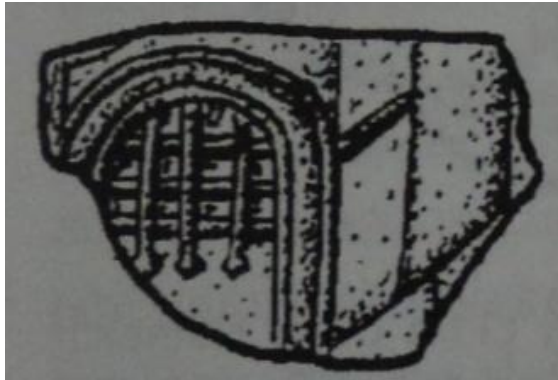
[210]

[211]

[212]

[213]

[214]

[215]

[216]

[217]

[218]

[219]

[220]

[221]

[222]

[223]

[224]

[225]

[226]

[227]

[228]

[229]

[230]

[231]

[232]

[233]

[234]

[235]

[236]

[237]

[238]

[239]

[240]

[241]

[242]

[243]

[244]

[245]

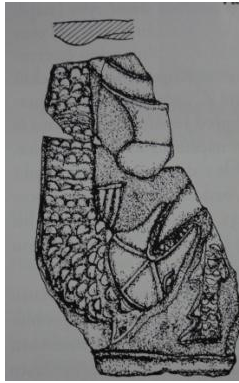
[246]

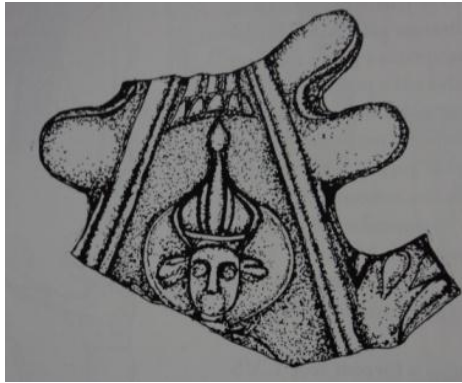
[247]

[248]

[249]

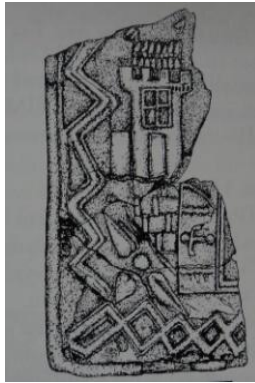
[250]

[251]

[252]

[253]

[254]

[255]

[256]

[257]

[258]

[259]

[260]

[261]

[262]

[263]

16. Seznam vyobrazení

[1] Jan Medek, 1. třetina 16. století, tvrz Vyšehněvice u Přelouče. Převzato: BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*. 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 134

[2] Znak pánů z Kravař, Blansek. Foto: autorka

[3] Znak pánů z Kravař, Blansek. Foto: autorka

[4] Znak pánů z Kravař, Blansek. Foto: autorka

[5] Znak pánů z Kravař, Blansek. Foto: autorka

[6] Znak pánů z Kravař, Blansek. Foto: autorka

[7] Znak pánů z Kravař, Blansek. Foto: autorka

[8] Znak pánů z Kravař, Blansek. Foto: autorka

[9] Samson bojující se lvem, Bouzov. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, které hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

[10] Daniel, Bouzov. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, které hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

[11] Klanění tří králů, Bouzov. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, které hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

[12] Sv. Bartoloměj, Bouzov. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, které hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

[13] Sv. Jiří, Bouzov. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, které hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

[14] Sv. Jiří, Bouzov. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, které hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

- [15] Sv. Kateřina, Bouzov. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [16] Mnich, Bouzov. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [17] Rytíř na koni, Bouzov. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [18] Předávání daru, Bouzov. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [19] Znak Berky z Dubé, Bouzov. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [20] Městský erb, Brandýs. Foto: autorka
- [21] Růže, Brandýs. Foto: autorka
- [22] Ležící lev, Buštěhrad. Převzato: BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 100
- [23] Král s praporem, Buštěhrad. Převzato: BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004, s. 100
- [24] Muž s iniciálami, Cimburk. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [25] Štít Zikmunda Lucemburského, Cimburk. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [26] Znak Kostky z Postupic, Cimburk. Foto: autorka
- [27] Mužská postava, Cimburk. Foto: autorka

- [28] Pták, Cimburk. Foto: autorka
- [29] Jezdec na koni, Cimburk. Foto: autorka
- [30] Jezdec na koni, Cimburk. Foto: autorka
- [31] Kůň ve skoku, Cimburk. Foto: autorka
- [32] Kůň ve skoku, Cimburk. Foto: autorka
- [33] Panna Marie na trůně, Cimburk. Foto: autorka
- [34] Praporečník, Cimburk. Foto: autorka
- [35] Rytíř na koni, Cimburk. Foto: autorka
- [36] Šlechtic, Cimburk. Foto: autorka
- [37] Šlechtična, Cimburk. Foto: autorka
- [38] Šlechtic a šlechtična, Cimburk. Foto: autorka
- [39] Arbor Vitae, Cimburk. Foto: autorka
- [40] Arbor Vitae, Cimburk. Foto: autorka
- [41] Šlechtický znak, Cimburk. Foto: autorka
- [42] Šlechtický znak, Cimburk. Foto: autorka
- [43] Mluvící páska, Cimburk. Foto: autorka
- [44] Hrozny, Cimburk. Foto: autorka
- [45] Hrozny, Cimburk. Foto: autorka
- [46] Lev v medailnu, Cimburk. Foto: autorka
- [47] Lev v medailnu, Cimburk. Foto: autorka
- [48] Pištec na koni, Cimburk. Foto: autorka
- [49] Meluzína, Cvilín. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [50] Gryf, Cvilín. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [51] Saský kurfiřt, Cvilín. Převzato: Archiv Slezského zemského muzea v Opavě

- [52] Saský kurfiřt, Cvilín. Převzato: Archiv Slezského zemského muzea v Opavě
- [53] Korunovaný císař, Cvilín. Převzato: Archiv Slezského zemského muzea v Opavě
- [54] Zvěstování Panně Marii, Cvilín. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [55] Gryf, Cvilín. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [56] Jelen, Cvilín. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [57] Sokolník, Cvilín. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [58] Sokolník, Cvilín. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [59] Předávání daru, Cvilín. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [60] Znak krnovského knížectví, Cvilín. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [61] Znak města Krnova, Cvilín. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [62] Anděl štítonoš, Český Krumlov. Foto: autorka
- [63] Anděl štítonoš, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008

- [64] Lov jelena, Český Krumlov. Foto: autorka
- [65] Samson, Český Krumlov. Foto: autorka
- [66] Meluzína, Český Krumlov. Foto: autorka
- [67] Erby pánů z Rožmberka, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [68] Znak města, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [69] Dračí řád, Český Krumlov. Foto: autorka
- [70] Lev, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [71] Okřídlený drak, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [72] Adam a Eva, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [73] Ukřižování, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [74] Rytíř, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [75] Sv. Jiří, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [76] Archanděl Michael, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [77] Sv. Kateřina, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [78] Máří Magdaléna, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008

- [79] Pelikán, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [80] Rytíř, Český Krumlov. Foto: autorka
- [81] Madona, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [82] Kristus na hoře Olivetské, Český Krumlov. Foto: autorka
- [83] Klanění, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [84] Český lev, Český Krumlov. Převzato: ERNÉE, Michal. *Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2008
- [85] Lovecká scéna, Český Krumlov. Foto: autorka
- [86] Samson, Český Krumlov. Foto: autorka
- [87] Samson, Dívčí Kámen. Převzato: BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*. 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004
- [88] Agnus Dei, Dívčí Kámen. Převzato: BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*. 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004
- [89] Lovecká scéna, Dívčí Kámen. Foto: autorka
- [90] Znak města Žatce, Dívčí Kámen. Foto: autorka
- [91] Český lev, Helfenburk. Převzato: GABRIEL, František a Jan SMETANA. *Středověké kachle z hradu Helfenburku*. In: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988
- [92] Znak Jiřího z Poděbrad, Helfenburk. Převzato: GABRIEL, František a Jan SMETANA. *Středověké kachle z hradu Helfenburku*. In: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988
- [93] Papežský znak, Helfenburk. Převzato: GABRIEL, František a Jan SMETANA. *Středověké kachle z hradu Helfenburku*. In: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988
- [94] Nesení kříže, Helfenburk. Převzato: GABRIEL, František a Jan SMETANA. *Středověké kachle z hradu Helfenburku*. In: *Archaeologia Historica 13/88*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988

- [95] Sv. Jiří, Helfenburk. Převzato: GABRIEL, František a Jan SMETANA. Středověké kachle z hradu Helfenburku. In: *Archaeologia Historica* 13/88, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988
- [96] Turnajová scéna, Helfenburk. Převzato: GABRIEL, František a Jan SMETANA. Středověké kachle z hradu Helfenburku. In: *Archaeologia Historica* 13/88, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988
- [97] Klanění, Helfenburk. Převzato: GABRIEL, František a Jan SMETANA. Středověké kachle z hradu Helfenburku. In: *Archaeologia Historica* 13/88, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988
- [98] Sv. Martin, Helfenburk. Převzato: GABRIEL, František a Jan SMETANA. Středověké kachle z hradu Helfenburku. In: *Archaeologia Historica* 13/88, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1988
- [99] Symboly evangelistů, Hranice na Moravě. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [100] Trůnící biskup, Hranice na Moravě. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [101] Nápis Maria, Hranice na Moravě. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [102] Tančící pár, Hranice na Moravě. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [103] Znak pánů z Rožmberka, Hranice na Moravě. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Kráska, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [104] Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castelloologica bohemia* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295
- [105] Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castelloologica bohemia* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295

- [106] Lidské hlavy, Kostelec. Převzato: Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemica 3*. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295
- [107] Znak Starého města pražského, Kostelec. Převzato: Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemica 3*. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295
- [108] Městský znak, Kostelec. Převzato: Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemica 3*. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295
- [109] Lev v medailonu, Kostelec. Převzato: Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemica 3*. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295
- [110] Král se sokolem, Kostelec. Převzato: Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemica 3*. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295
- [111] Sv. Jiří, Kostelec. Převzato: Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemica 3*. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295
- [112] Pětিলistá růže, Kostelec. Převzato: Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemica 3*. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295
- [113] Pelikán, Kostelec. Převzato: Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemica 3*. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295
- [114] Trojice ptáků, Kostelec. Převzato: Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohemica 3*. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295

bohémica 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295

[115] Kozorožci, Kostelec. Převzato: Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohémica* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295

[116] Gryf, Kostelec. Převzato: Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohémica* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295

[117] Žena s rostlinnými končetinami, Kostelec. Převzato: Rostlinný úponek, Kostelec. Převzato: DURDÍK, Tomáš a Zdeněk HAZLBAUER. Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými lesy. In: *Castellologica bohémica* 3. Praha: Archeologický ústav Akademie věd České republiky, 1993, s. 295

[118] Znak pánů z Kunštátu, Křídlo. Foto: autorka

[119] Znak pánů z Kunštátu, Křídlo. Foto: autorka

[120] Znak pánů ze Šternberka, Křídlo. Foto: Pavlína Janíková

[121] Orlice, Křídlo. Foto: Pavlína Janíková

[122] Klanění, Landštejn. Foto: autorka

[123] Vlk kázající lidu, Landštejn. Foto: autorka

[124] Samson, Landštejn. Foto: autorka

[125] Pelikán, Landštejn. Foto: autorka

[126] Houslista, Landštejn. Foto: autorka

[127] Turnajová scéna, Landštejn. Foto: autorka

[128] Turnajová scéna, Landštejn. Foto: autorka

[129] Znak města Žatce, Landštejn. Foto: autorka

[130] Český lev, Landštejn. Foto: autorka

[131] Královské město, Landštejn. Foto: autorka

[132] Husitští bojovníci, Lichnice. Převzato: BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004,

- [133] Assumpta, Lipnice. Převzato: BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004
- [134] Sv. Jiří, Lipnice. Převzato: BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004
- [135] Sv. Jiří, Lipnice. Převzato: BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004
- [136] Hráči vrhcábů, Lipnice. Převzato: Sv. Jiří, Lipnice. Převzato: BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004
- [137] Husitští bojovníci, Lipnice. Převzato: Sv. Jiří, Lipnice. Převzato: BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004
- [138] Jan Žižka, Lipnice. Převzato: Sv. Jiří, Lipnice. Převzato: BRYCH, Vladimír. *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní: Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2004
- [139] Zbrojnoš, Litice. Foto: autorka
- [140] Zbrojnoš, Litice. Foto: autorka
- [141] Rybí ocas, Litice. Foto: autorka
- [142] Král David, Lopata. Převzato: ORNA, Jiří. *Gotické a renesanční kachle ve sbírkách Západočeského muzea v Plzni*. Plzeň, 2005
- [143] Prorok, Lopata. Převzato: ORNA, Jiří. *Gotické a renesanční kachle ve sbírkách Západočeského muzea v Plzni*. Plzeň, 2005
- [144] Agnus Dei, Lukov. Foto: autorka
- [145] Archanděl, Lukov. Foto: autorka
- [146] Tambor, Lukov. Foto: autorka
- [147] Tambor, Lukov. Foto: autorka
- [148] Pištec, Lukov. Foto: autorka
- [149] Pištec, Lukov. Foto: autorka
- [150] Šlechtic, Lukov. Foto: autorka
- [151] Šlechtic, Lukov. Foto: autorka

- [152] Šlechtic, Lukov. Foto: autorka
- [153] Šlechtic, Lukov. Foto: autorka
- [154] Šlechtic, Lukov. Foto: autorka
- [155] Šlechtična, Lukov. Foto: autorka
- [156] Šlechtična, Lukov. Foto: autorka
- [157] Rytíř, Lukov. Foto: autorka
- [158] Český lev, Melice. Foto: autorka
- [159] Gryf, Melice. Foto: autorka
- [160] Orel a zajíc, Melice. Foto: autorka
- [161] Orel a zajíc, Melice. Foto: autorka
- [162] Orlice, Melice. Foto: autorka
- [163] Orlice, Melice. Foto: autorka
- [164] Znak Václava z Buřenic, Melice. Foto: autorka
- [165] Znak olomouckého biskupství, Melice. Foto: autorka
- [166] Papežský znak, Melice. Foto: autorka
- [167] Znak vyšehradské kapituly, Melice. Foto: autorka
- [168] Jonáš, Moravské Budějovice. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [169] Madona, Moravské Budějovice. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [170] Draci, Moravské Budějovice. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [171] Mantichora, Moravské Budějovice. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

- [172] Kozorožci, Moravské Budějovice. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [173] Hráči vrhcábů, Moravské Budějovice. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [174] Busta ženy, Moravské Budějovice. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [175] Leopard, Moravské Budějovice. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [176] Královské město, Moravské Budějovice. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [177] Turnajová scéna, Návarov. Převzato: BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998
- [178] Sv. Jiří, Návarov. Převzato: BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998
- [179] Stvořitel, Návarov. Převzato: BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998
- [180] Veraikon, Návarov. Převzato: BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998
- [181] Český lev, Návarov. Převzato: BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998
- [182] Sv. Václav, Návarov. Převzato: BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998
- [183] Sv. Dorota, Návarov. Převzato: BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998
- [184] Sv. Kateřina, Návarov. Převzato: BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998
- [185] Štítonoši, Návarov. Převzato: BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998

- [186] Znak Wettinů, Návarov. Převzato: BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998
- [187] Meluzína, Nový hrad. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [188] Kozorožci, Nový hrad. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [189] Orlice, Nový hrad. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [190] Český lev, nový hrad. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [191] Nápís Maria, Pernštejn. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [192] Draci, Pernštejn. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [193] Veraikon, Polná. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [194] Ukřižování, Polná. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [195] Sv. Jiří, Polná. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [196] Archanděl Michael, Polná. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických*

a renesančních kachlů Moravy a Slezska, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

[197] Lev, Polná. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

[198] Zásnuby, Polná. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

[199] Hráči vrhcábů, Polná. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

[200] Muži a kohouti, Polná. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

[201] Znak pánů z Kunštátu, Polná. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008

[202] Klanění, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995

[203] Vjezd do Jeruzaléma, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995

[204] Sv. Jiří, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995

[205] Lev, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995

[206] Lev, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995

[207] Erbovní znak, Rabštejn. Převzato: Lev, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995

- [208] Erbovní znak, Rabštejn. Převzato: Lev, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995
- [209] Znak Wettinů, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995
- [210] Znak Wettinů, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995
- [211] Městský erb, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995
- [212] Městský erb, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995
- [213] Meluzína, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995
- [214] Neznámá postava, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995
- [215] Sv. Voršila, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995
- [216] Český lev, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995
- [217] Samson, Rabštejn. Převzato: HAZLBAUER, Zdeněk. *Historické kamnové kachle z Rabštejna nad Střelou*. 1. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1995
- [218] Adam a Eva, Rožnov. Foto: autorka
- [219] Daniel, Rožnov. Foto: autorka
- [220] Assumpta, Rožnov. Foto: autorka
- [221] Veraikon, Rožnov. Foto: autorka
- [222] Veraikon, Rožnov. Foto: autorka
- [223] Draci, Rožnov. Foto: autorka
- [224] Draci, Rožnov. Foto: autorka
- [225] Ležící jelen, Rožnov. Foto: autorka
- [226] Bál, Rožnov. Foto: autorka

- [227] Bál, Rožnov. Foto: autorka
- [228] Znak pánů z Kunštátu, Rožnov. Foto: autorka
- [229] Matyáš Korvín, Rožnov. Foto: autorka
- [230] Znak pánů z Boskovic, Rožnov. Foto: autorka
- [231] Znak Jana Jiřího ze Švamberka, Rožnov. Foto: autorka
- [232] Znak Jana Jiřího ze Švamberka, Rožnov. Foto: autorka
- [233] Růže, Rožnov. Foto: autorka
- [234] Růže, Rožnov. Foto: autorka
- [235] Znak pánů z Pernštejna a Rožmberka, Rožnov. Foto: autorka
- [236] Znak pánů z Pernštejna, Rožnov. Foto: autorka
- [237] Znak pánů z Kravař, Rožnov. Foto: autorka
- [238] Hvězda, Rožnov. Foto: autorka
- [239] Rozeta, Rožnov. Foto: autorka
- [240] Rytíř se štítem rodu Wettinů, Rožnov. Foto: autorka
- [241] Znak pánů z Cimburka, Rožnov. Foto: autorka
- [242] Kytice, Rožnov. Foto: autorka
- [243] Znak pánů z Vlašimi, Sovinec. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [244] Nápis MAIUS, Starý Jičín. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [245] Znak pánů z Fulštejna, Starý Jičín. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krásy, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [246] Sv. Jiří, Štěpanice. Převzato: PROSTŘEDNÍK, Jan a Jiří KALFERST. Výzkum štěpanovického hradu. In: *Z Českého ráje a Podkrkonoší 9*. Semily 1996, s. 172 – 178, BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998

- [247] Meluzína, Štěpanice. Převzato: PROSTŘEDNÍK, Jan a Jiří KALFERST. Výzkum štěpanovického hradu. In: *Z Českého ráje a Podkrkonoší 9*. Semily 1996, s. 172 – 178, BRESTOVANSKÝ, Petr. Kachle Libereckého kraje. In: *Archeologie Libereckého kraje č. 1*. Liberec 1998
- [248] Jonáš, Tábor. Převzato: KRAJÍČ, Rudolf. *Středověké kamnářství: Výzdobné motivy na gotických kachlích z Táborska*. Tábor 2005
- [249] Biskup, Tábor. Převzato: KRAJÍČ, Rudolf. *Středověké kamnářství: Výzdobné motivy na gotických kachlích z Táborska*. Tábor 2005
- [250] Meluzína, Tábor. Převzato: KRAJÍČ, Rudolf. *Středověké kamnářství: Výzdobné motivy na gotických kachlích z Táborska*. Tábor 2005
- [251] Český lev, Tábor. Převzato: KRAJÍČ, Rudolf. *Středověké kamnářství: Výzdobné motivy na gotických kachlích z Táborska*. Tábor 2005
- [252] Městský znak, Tábor. Převzato: KRAJÍČ, Rudolf. *Středověké kamnářství: Výzdobné motivy na gotických kachlích z Táborska*. Tábor 2005
- [253] Lovecká scéna, Valdek. Foto: autorka
- [254] Vjezd do Jeruzaléma, Velké Meziříčí. Foto: autorka
- [255] Korunování Máří Magdalény, Velké Meziříčí. Foto: autorka
- [256] Sv. Jiří, Velké Meziříčí. Foto: autorka
- [257] Melichar, Velké Meziříčí. Foto: autorka
- [258] Sv. Kateřina, Velké Meziříčí. Foto: autorka
- [259] Bojovníci, Velké Meziříčí. Foto: autorka
- [260] Zmrtvýchvstání, Velké Meziříčí. Foto: autorka
- [261] Český lev a orlice, Velké Meziříčí. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [262] Znak Babenberků, Velké Meziříčí. Převzato: MENOŠKOVÁ, Dana, Zdeněk MĚŘÍNSKÝ a Irena LOSKOTOVÁ. *Krása, která hřeje: Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*, Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2008
- [263] Sv. Martin, Velké Meziříčí. Foto: autorka